

Újszász

Városi Óvoda
Pedagógiai Programja

Újszász, 2016.

ÚJSZÁSZ VÁROSI ÓVODA ÉS BÖLCSŐDE

VÁROSI ÓVODA PEDAGÓGIAI PROGRAM 2016. ÚJSZÁSZ

Érvényessége:	2021. május 01.
Hatálybalépés:	2016. május 01.
Készítette:	Újszász Városi Óvoda és Bölcsőde Óvodai Intézményegységének Nevelőtestülete
Jóváhagyta:	Molnárné Hegedűs Krisztina Intézményvezető

TARTALOMJEGYZÉK

Tartalom

1. Bevezetés	6
1.1. Intézmény jogi státusza.....	6
1.2. Jogi háttér.....	7
1.3. Szakmai háttér	8
2. Mi óvodánk.....	8
3. Óvodai Pedagógiai Program	11
3.1. Pedagógiai hitvallásunk	11
3.2. Pedagógusképünk	11
3.3. A pedagógus és pedagógiai munkát segítők személyisége	12
3.4. Az intézményegység küldetésnyilatkozata	13
3.4.1. Jövőképünk	13
3.4.2. Gyermekképünk.....	14
4. Pedagógiai Programunk alapelvei, célja és általános feladatai	14
4.1. Alapelveink.....	14
4.2. Nevelési céljaink.....	15
4.3. Általános feladataink	16
4.4. Intézményegységünk ellenőrzési, értékelési rendszere.....	17
4.4.1. Óvoda belső ellenőrzési területei:	17
4.4.2. Az óvoda Pedagógiai Programjának ellenőrzése, értékelése.....	17
4.4.3. Belső önértékelési munkacsoport.....	18
5. A programunk sajátosságai.....	18
5.1. Programunk sajátos, alternatív elemei	18
5.2. Referencia.....	19
5.3. Tehetséggondozás.....	19
5.3.1. Horizontális tanulást támogató, téma specifikus programok, tevékenységek	20
6. Az óvodai élet megszervezése	20
6.1. A nevelés tervezése, időkeretei.....	21
6.2. Napirend	22
6.3. Heti rend	23

7. A program megvalósításának tárgyi és személyi feltételei	24
7.1. Az intézményegység személyi feltételei	24
7.2. Az intézményegység tárgyi feltételei	24
7.3. Intézményegységünk infrastruktúrája, IKT eszközök.....	24
7.4. Az intézményegység képzési szerkezete.....	25
8. Az óvodai nevelés általános feladatai	26
8.1. Az egészséges életmód alakítása	26
8.2. Az óvodai egészségfejlesztés	27
8.3. Az érzelmi, az erkölcsi és a közösségi nevelés biztosítása	32
8.4. Anyanyelvi, értelmi fejlesztés és nevelés	36
9. Az óvodai élet tevékenységformái.....	41
9.1. Játék	41
9.2. Dramatizálás és bábozás – önmegvalósítás, értelmi erők, kreativitás, anyanyelvi nevelés	44
9.2.1. Drámajáték	46
9.3. A tevékenységben megvalósuló tanulás	47
9.3.1. Szociális képességek	48
9.3.2. Értelmi képességek	49
9.3.3. Verbális képességek	49
9.3.4. Testi képességek	49
9.4. Verselés, mese	49
9.5. Ének, zene, énekes játék, gyermektánc	51
9.6. Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka	54
9.7. Külső világ tevékeny megismerése.....	56
9.7.1 Matematikai tartalmú tapasztalatok	60
9.8. Munka jellegű tevékenységek.....	61
9.9. Mozgás.....	63
9.9.1. Mozgáskotta.....	65
10. Esélyegyenlőség biztosítása	69
10.1. Sajátos nevelési igényű gyermekek	69
10.2. Különlleges gondoskodást igénylő gyermekek.....	74
10.3. Hátrányos helyzetű, halmozottan hátrányos helyzetű gyerekek	75
11. Gyermekvédelem.....	76

12. Intézményünk kapcsolatrendszere	78
12.1. Bölcsőde	78
12.2. Általános iskola	79
12.3. Óvoda – Család.....	80
12.4. Városi Művelődési Ház és Könyvtár	83
12.5. Egészségügyi szervek	83
12.6. Szakmai szolgáltatók, szakszolgálatok, szakmai kapcsolatok	83
12.7. Egyházak.....	84
12.8. Újszászi Roma Kisebbségi Referens.....	84
13. Mérés, értékelés	84
14. Eszközök, berendezések.....	87
15. Érvényességi nyilatkozat	89
16. Legitimációs záradék	90

1. Bevezetés

„Csináljon bármit, ami nyitogatja szemét és eszét, szaporítja tapasztalatait. Ő azt hiszi, csak játszik. De mi már tudjuk, mire megy ki a játék. Arra, hogy e világban otthonosan mozgó, eleven eszű és tevékeny ember váljék belőle.”

/Varga Domokos/

Óvodai nevelőközösségünk elkötelezettségét, felelősségvállalását, hitvallását, attitűdjét, innovációra való törekvését fejezi ki a fenti gondolat.

Az Óvodai Nevelés Országos Alapprogramjának módosító rendelete alapján az óvodában használt projektekhez és az alternatív programjainkhoz kapcsolódó gyakorlatunk eredményei, megtartandó értékeink, szemléletbeli és módszertani megújulásunk értelmében, kiemelt figyelemmel intézményünk egységes cél-, feladat-, elvárás rendszerére, dolgoztuk át intézményegységünk óvodai programját.

Az Újszász Városi Óvoda és Bölcsőde többcélú közös igazgatású köznevelési intézmény. Az Újszászi Általános Iskola, Óvoda, Bölcsőde, Pedagógiai Szakszolgálat Nevelési Központ törvényi előírásnak megfelelő átszervezésével alapította meg Újszász Város Önkormányzata 2013. január 1-jén. Szervezeti felépítését a közös igazgatás alatt működő, de szakmailag önálló intézményegységek alkotják.

Az Újszász Városi Óvoda és Bölcsőde intézményegységei:

- ❖ Városi Bölcsőde
- ❖ Városi Óvoda

1.1. Intézmény jogi státusza

Városunkban az óvoda többszöri szerkezetváltoztatáson ment át 2013. január 1-től az Újszászi Nevelési Központ megszűnésével az óvoda működése újabb szakmai és szervezeti kihívásokat követel meg a nevelőtestülettől. Az Újszász Városi Óvoda és Bölcsőde többcélú közös igazgatású közoktatási intézmény. Az Újszászi Általános Iskola, Óvoda, Bölcsőde, Pedagógiai Szakszolgálat Nevelési Központ törvényi előírásnak megfelelő átszervezésével alapította meg Újszász Város Önkormányzata 2013. január 1-jén. Szervezeti felépítését a közös igazgatás alatt működő, de szakmailag önálló intézményegységek alkotják.

Az intézmény többcélú közös igazgatású, köznevelési intézmény, részben önállóan gazdálkodó költségvetési szerv, egy jogi személy, melynek intézményegységei szakmai önállósággal rendelkeznek.

Az intézmény hivatalos elnevezése:

Újszász Városi Óvoda és Bölcsőde

Az intézmény OM azonosítója:

201859

Fenntartója:

Újszász Város Önkormányzata

Az Alapító Okiratot jóváhagyó legutóbbi önkormányzati határozat száma, kelte:

780/2016 – II.09.

Újszász Város Képviselő testülete 19//2016 (II.09.) számú határozata alapján

Az intézmény székhelye:

5052 Újszász, Bajcsy Zsilinszky utca 16.

Az intézmény szervezete:

Szervezetileg önálló intézmény, amely az alábbi, szakmailag önálló intézményegységekkel rendelkezik:

- Városi Óvoda
- Városi Bölcsőde

Az intézmény földrajzi működési területe:

Újszász Város közigazgatási területe

Tényleges felvételi, ellátási körzet, és működési hatókörzet:

- Bölcsőde: Újszász Város közigazgatási területe, valamint a város 35 km sugarú körzetén belül élők kérhetik gyermekük felvételét a Bölcsődébe.
- Óvoda: Újszász Város közigazgatási területe

1.2. Jogi háttér

- 2011. évi CXC. törvény a nemzeti köznevelésről.
- 2015. évi IX. tv. a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. tv. módosításáról
- 12/2015 (II.27.) EMMI- rendelet az egyes szociális és gyermekvédelmi, gyermekjóléti tárgyú miniszteri rendeleteknek a segélyezési rendszer átalakításával összefüggő módosításáról
- 22/2015 (IV.21.) EMMI- rendelet a nevelési- oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról szóló 20/2012.(VIII.31) EMMI- rendelet módosításáról
- 2003. évi CXXV. törvény az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőségről.
- 17/2013.(III.1.) EMMI rendelet – a nemzetiség óvodai nevelésének irányelve és a nemzetiség iskolai oktatásának.
- 212/2010.(VII.1) Kormány rendelet 41.§ -i) pontja miniszteri rendelet – Nemzetiségi Óvodai Nevelés alapelvei.
- 363/2012 (XII. 17.) Korm. rendelet az Óvodai nevelés országos alapprogramjának kiadásáról
- 3/2015.(I.28.) Korm. rendelet a nemzeti köznevelésről szóló törvény végrehajtásáról szóló 229/2012. (VIII.28.) Korm. rendelet módosításáról

- 18/2015.(III.31.) EMMI – rendelet a köznevelési szakértői tevékenység, valamint az érettségi vizsgaelnöki megbízás feltételeiről szóló 15/2015. (III.13.) EMMI – rendelet módosításáról
- 326/2013 Kormányrendelet és annak módosításai
- 2/2005. (III. 1.) OM rendelet a Sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelve és a Sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelve kiadásáról.
- 257/2013.(VII.5) Kormány rendelet. Egyes gyermekvédelmi tárgyú és kapcsolódó kormányrendeleteknek a hátrányos halmozottan hátrányos képet fennállásának megállapításával, valamint a családi pótlék felhasználásával összefüggő módosításáról (MK 16. szám).

1.3. Szakmai háttér

- Helyzetelemzésünk, program relevancia vizsgálatunk, az elmúlt évek alternatív programokhoz kapcsolódó gyakorlatának eredményei, megtartandó értékeink, szemléletbeli és módszertani megújulásunk.
- TÁMOP 6.1.2. Egészségfejlesztés az Újszászi 4H Egyesületnél, a pályázat nyomon követésében való közreműködés.
- TÁMOP 3.1.7. Komplex felkészülés a befogadó pedagógiai gyakorlat alkalmazásában mintaadó intézményi feladatok ellátására az UNK Óvodájában- lezárt pályázat fenntartási követése.
- TÁMOP 3.3.8. „Te sem vagy több, Ő sem kevesebb” pályázat, program nyomon követése az Újszászi Városi Óvodában a gyermekek egyéniséggé nevelése érdekében.

2. Mi óvodánk

Településünkön már 1898-ban megalapította a kisdedóvót báró Orczy Tekla. Ekkor egyházi személyek, főként apácák látták el a gyermekfelügyeletet idénymunkák idejére. A tényleges óvodai ellátás 1920-as évektől valósult meg.

Hatalmas, olajos padlós teremben egy óvónő és dajka vigyázott 50-60 kisgyermekre. Élelmet otthonról hoztak a gyerekek, majd kialakult a napközis ellátási rendszer.

Az ötvenes évek közepétől már három óvoda működött a településen, járási, illetve általános iskolai közigazgatási rendszerben. Egy óvoda a vasúton túl az Iskola úton, kettő pedig a belterületen a Baross és a Bajcsy úton.

1982. február elsején alakult meg az Összevont Óvodai Intézmény, mint szervezetileg összevont, önálló közoktatási egység. Természetesen mindvégig folyamatosan bővültek, szépültek, komfortosodtak az épületek, melyek eredetileg gazdatiszti lakások voltak.

Mindeközben hatalmas változások, megújulások jellemezték a magyar közoktatási rendszert, ami az óvodai nevelést, óvodapedagógiát sem hagyta érintetlenül. A 90-es évektől kezdődő társadalmi és gazdasági változások, a népszerűvé váló alternatív pedagógiai programok, innovatív törekvések, az amúgy világszerte elismert magyar óvodapedagógiában szemléletváltást, szervezeti átalakulást, tartalmi és metodikai megújulást eredményeztek.

A Bajcsy Zsilinszky úton, a hét óvodai csoport 2006 óta modern, korszerű, minden igényt kielégítő, ideális feltételekkel rendelkező, óvoda céljára épült épületben működik, előírás szerinti kiszolgáló helyiségekkel, a gyermekek és alkalmazottak komfort érzetének teljes körű biztosításával.

A csoportszobák tágasak, könnyen mobilizálhatóak, esztétikusak, gyermeki alkotásokkal díszítettek, kuckósíthatóak, jól felszereltek, s alkalmasak párhuzamos tevékenységek szervezésére. Minden csoportnak külön öltöző és mosdó helyiség áll rendelkezésre, hideg-meleg vizes kézmosókkal, egész alakos tükörrel, zuhanyzási lehetőséggel, ahol elegendő hely van a gyermekek jellel ellátott, személyes holmijának, tisztálkodáshoz szükséges eszközeinek, fényképpel ellátott a gyermeki alkotások tárolására alkalmas gyűjtőinek elhelyezésére. Az öltözők, folyosók adottságait kihasználjuk a szülők tájékoztatására, az együttműködés erősítésére, nevelési attitűdformálásra (faliújság, Ovi galéria, hirdetőtábla-fal, képek a csoportok életéről, óvodai programokról) a gyermeki alkotások, megvalósított projektek prezentálására. Cél az öltözők és a folyosó adottságainak jobb kihasználása az élet és mozgástér szélesítésére.

Rendelkezünk torna-, két fejlesztő-, könyvtár-, orvosi és elkülönítő-, nevelői-, szülői fogadó szobával, irodákkal, melegítő konyhával, s ehhez kapcsolódó helyiségekkel, felnőtt öltözőkkel, mosdókkal. Az épület akadálymentesített, az UNIOS előírásoknak maximálisan megfelel.

Az Iskola úti óvodai csoportok 2008-tól egy modern, korszerű iskolaépületben, leválasztott óvodai részen vannak elhelyezve, ahol a két csoportnak közös öltözője és mosdóhelyisége van. A torna-, orvosi szoba használata az iskolai osztályokkal közösen biztosított, a fejlesztésre a pedagógiai szakszolgálat helyiségeiben adottak a lehetőségek. Alapjában véve az öltöző és a mosdó elegendő helyet biztosít a gyermekek jellel ellátott, személyes holmijának, tisztálkodási eszközeinek elhelyezésére, hideg-meleg vizes kézmosókkal, zuhanyzási lehetőséggel, egész alakos tükörrel.

A csoport szobák tágasak, kuckósíthatók és mobilizálhatóak, esztétikusak, jól felszereltek. A bevezető folyosó, óvodai öltöző adottságai alkalmasak a szülők közvetett tájékoztatására, a gyermeki alkotások, projekttervek bemutatására, a nevelési szemlélet formálására, s az együttműködés erősítésére (faliújság, képek az óvodai életről, hirdető tábla, Ovi galéria) Egy többfunkciós nevelői szoba, s mosdó áll a felnőttek rendelkezésére. Az épület akadálymentesített.

Óvoda épületeink udvarai részben parkosítottak, de gondozottak, játékeszközzel történő bővítésüket folyamatosan, célirányosan végezzük. A terület nagysága főként, a Bajcsy úton nem biztosítja a gyermek létszámhoz szükséges életteret, beépítettsége már nem növelhető annak ellenére, hogy a kötelező eszköznorma előírásainak nem felel meg. Az Iskola úton az udvarrész mérete ideális, beépítettsége, ellátottsága még nem megfelelő.

A feltételekhez alkalmazkodva szervezzük meg a gyermekek, gyermek csoportok udvari tevékenységeit, életét, kiemelt figyelmet fordítva az egészségvédelemre, a szabad mozgásra, játékra, személyes, szociális, kognitív és nyelvi kompetenciákhoz kapcsolódó készségek, képességek fejlesztésére. A preszociális kompetenciák fejlesztését szolgálja a nagyobb közösségekhez való alkalmazkodás, hiszen nincsenek elkülönülő udvarrészek, de nehezíti a tevékenységek zavartalaná tételét, s bizonyos tevékenységek objektív feltételeinek korlátozott lehetőségei az elmélyült, szabad játékot.

Elismerve a mozgás, szabad játék, párhuzamos és változatos tevékenységek biztosításának, a szabad levegőn való tartózkodásnak a gyermekek szükségletéből, fejleszhetőségéből fakadó meghatározó szerepét, fontosságát, nevelőtestületünk elkötelezi magát az udvari tevékenységek tartalmasabbá, változatosabbá tételére, a szabad játék és egyéb szabadidős tevékenységek feltételeinek megteremtésére, a csoport szobai körülményekhez hasonló lehetőségek udvari környezetbe való biztosítására a mindennapi óvodai élet során.

Óvodai intézményegységünkben a férőhelyek száma 225 fő. A Köznevelési törvény előírása, s az alapterület szerint, az alapító-okiratban a fenntartó a felvehető gyermek létszámot 270 főben maximalta. A törvényi előírásnál magasabb csoportlétszámok mellett biztosítani tudjuk a felvételre jelentkező (2,5)- 3-7 éves korú gyermekek teljes körű beóvodázását, minél korábban kezdődő és hosszabb időtartamú óvodai nevelését. Óvodai csoportjaink összetétele leképzi a társadalmi, szociális, kisebbségi rétegződést, így e szempontból is jellemző a heterogenitás, a különbözőségek természetes megjelenése az érdeklődéstől, hozott szokásokból és ismeretekből, életkori és aktuális fejlettségi szintből fakadóan.

Intézményünkben osztott és vegyes életkorú osztatlan csoportok működnek, szakmai szempontok és szülői elvárásoknak megfelelően.

Intézményünk tagóvodáiban, óvodai csoportjainkban kiemelt szerepet kapott:

- játék, játékoság, tapasztalás, cselekvés, tevékenykedtetés,
- derűs, családias, szeretetteljes légkör,
- empátia, tolerancia, pedagógiai optimizmus,
- alternatív jellegű programjaink beépítése a mindennapi óvodai életbe,
- vegyes és homogén életkori szervezésű óvodai csoportok kialakítása,
- készség, képesség fejlesztés előtérbe helyezése,
- aktuális fejlettséget, életkort, érési pontokat figyelembevevő,
- minél harmonikusabb gyermeki személyiségfejlődés biztosítása,
- szabad óvoda-, csoportválasztás,
- változatos tevékenységek, programok, óvodai élet alakítása.

3. Óvodai Pedagógiai Program

3.1. Pedagógiai hitvallásunk

Napjaink felgyorsult, rohanó életritmusának, társadalmi, környezeti adottságainak figyelembevételével fogalmazódott meg bennünk, hogy óvodapedagógiánknak is a pozitív életszemléletet, a harmóniára való törekvést, az érték közvetítést, humanizmust, az emberré nevelés komplex gondolatát kell közvetíteni, mely nemcsak a testi-lelki egészségre nevelést foglalja magában, hanem az ember és a természet megbonthatatlan egységének szemléletét is tükrözi, az életre és élethosszig tartó tanulás megalapozására irányulva, gyermekközpontú, befogadó szellemiségű neveléssel.

Hisszük és valljuk, hogy minden gyermek más és más, megismételhetetlen, egyedi ezért a fejlesztésükre irányuló pedagógiai eljárásoknak alkalmazkodniuk kell az egyéni fejlettséghez, fejlettségi szinthez, érési pontokhoz az egyéni fejlődés üteméhez és sajátosságaihoz.

Számunkra nincs különbség gyermek és gyermek között, csak az egyenlő feltételek és az azonos körülmények között bizonyított tehetség, egyéni hajlam, irányultság, érdeklődés különbözteti meg őket egymástól.

Fontos feladatunk az igazságosság, a kisebbségek, a szociális és szubkulturális körülményekből eredő különbségek kiegyenlítése tehetségek felszínre hozása, a mindenki más, mindenki egyenlő és mindenki tehetséges, értékes és fontos pedagógiai szemlélet. Számunkra kiemelt fontosságú az esélyegyenlőség megteremtése, a gyermekek mindenekfelett álló érdekének képviselője. Tiszteljük és elfogadjuk a gyermekeket, biztosítjuk egyéni képességeiknek és készségeiknek kibontakoztatását.

Minden gyermek önálló, külön személyiség, akit olyannak kell elfogadnunk és olyannak is fogadunk el, amilyen. A gyermeket, mint fejlődő személyiséget, gondoskodás és különleges figyelem illet meg, amit mindenkor, minden helyzetben biztosítunk. Az elfogadás, odafordulás az alapja annak, hogy a pedagógiailag determinált környezetben a gyermekek szükségleteinek kielégítésével, igényeik kinyilvánításával, önmagukhoz mértén folyamatosan fejlődhessenek, érzelmi biztonságot nyújtó, szeretetteljes légkörben, empatikus, elkötelezett, szakmailag felkészült nevelők segítő, óvó- védő irányításával, segítségével.

Intézményegységünk pedagógiai programja az Óvodai Nevelés Országos Alapprogramjára épül, megőrizve annak tradicionális értékeit, hangsúlyozva a gyermekközpontúságot, a különbözőség természetesként kezelését, figyelembe véve az óvodai nevelés funkcióit, szerepét, nevelési rendszerszemléletét, s azt a tényt, hogy a ma óvodájában nem lehet a tegnap módszereivel, szemléletével nevelni.

Intézményegységünk sajátos arculatát társadalmi-természeti környezetünk, helyi adottságaink és az ezekből fakadó pedagógiai törekvéseink, innovációink teremtették meg, melyeket óvodai programunk sajátosságaiként jelenítünk meg.

3.2. Pedagógusképünk

Olyan óvodapedagógusok, akik a megértés, az együttérzés, az elfogadás, a segítőkészség, a gyermeki jogok tiszteletben tartása jellemző. Az óvodapedagógus mintát jelent a gyermekek számára.

A pedagógus kommunikációjára jellemző:

- tiszta artikuláció;
- hangszíne, hanglejtése megfelelő;
- verbális és nonverbális elemek legyenek összhangban;
- jól érthető, példaértékű, választékos.

Értékelései legyenek, egyértelműek konkrét tevékenységekre vonatkozzanak, a pozitívumok kiemelésével, ösztönözze a gyermekeket a további tevékenységekre.

Játsszon együtt a gyermekekkel. Az egyéni fejlesztő munkája legyen igényes és minőségi. Képezze önmagát, legyen tisztában felkészültségével személyiségének sajátosságaival. Legyen innovatív, megújulni tudó, aki tudásával kollégáit is segíti. A családokkal együttműködő, tapintatos és segítő szándékú. Szakmai munkájában aktív és együttműködő. Legyen nyitott az intézményvezető, a kollégák és külső szakemberek visszajelzéseire használja fel őket szakmai fejlődése érdekében, mindennapi munkáját folyamatosan elemezze és értékeli.

A gyermekek mindenek-feletti érdekeit tartsa szem előtt. Jellemezze az élethosszig tartó tanulás. Az óvodai élet minden területén biztosítson lehetőséget más kultúrák megismerésére is.

Rendelkezzen reális önismerettel, szakmai témákban, ha szükséges mondjon véleményt, fejtse ki álláspontját, mások véleményére megfelelően reagáljon, és mindezeket mérlegelve vegyen részt a döntésekben.

Képes legyen az építő jellegű kritika elfogadására. Váljék igényévé - ha szükségesnek érzi - az önfejlesztés. Vegyen részt az intézményi pályázatokban, innovációkban, Jó gyakorlatokban.

Óvodai tevékenységei során megfelelő módon oldja meg a kapott feladatokat és a felmerülő problémákat – munkájában ismerjen meg új módszereket, kísérje figyelemmel a szaktudományos eredményeket és szükség szerint építse ezeket be munkájába.

Törekedjen arra, hogy a családi nevelést kiegészítve gondozzuk, neveljük, fejlesszük a gyermekeket. A szülőket tekintsük nevelő partnerünknek. Ismerje meg a családi nevelési eljárásokat, szokásokat, és az együttműködés során ezeket figyelembe véve igyekezzen segítséget nyújtani.

Óvodánk nyitott- a szülők igényeit figyelembe véve előzetes megbeszélés alapján, bármikor betekinhetnek a gyermekek óvodai életébe.

3.3. A pedagógus és pedagógiai munkát segítő személyisége

„A gyerekek természetes módon utánozzák a felnőtteket, annak ellenére, hogy azok megpróbálják őket jó modorra nevelni.”

(Anonymus)

Feladatok:

A bizalom, a feltétel nélküli be és elfogadás légkörének megteremtése, az intenzív személyi kapcsolatok kialakítása – figyelembe véve az adott életkori szakaszok jellegzetességeit.

- A gyermeki személyiség feltárása, megismerése, az egyéni bánásmód, differenciálás célirányos alkalmazása.
- Hátrány kompenzáció, tehetséggondozás, kreativitás, alkotó-képesség fejlesztése, anyanyelvi nevelés kiemelt feladatként kezelése.
- Kompetencia alapú fejlesztés.

- Az érdeklődés, kíváncsiság, tevékenységi vágy fenntartása az ismeretszerzésre irányuló attitűdök fejlesztése.
- Stabil szokásrendszer kialakítása.
- A gyermekek erkölcsi, érzelmi nevelése, érzelmi intelligencia fejlesztése.
- Stabil értékrend megalapozása, kialakítása.
- Önismeret, önértékelés képességének fejlesztése.
- Egyértelmű elvárások, követelmények megfogalmazása, rendszeres, sikeresen teljesíthető feladatok, következetes ellenőrzés, fejlesztő értékelés.

Elvárások a pedagógiai munkát segítőkkel szemben, az együttműködés rendező elvei:

A dajka és a pedagógiai asszisztens egyike a gyermeket nevelő felnőtteknek, aki éppúgy, mint az óvodapedagógus, magatartásával, teljes lényével, beszédstílusával, öltözködésével, hatást gyakorol a kisgyermekre. Ahhoz, hogy a nevelési folyamatban a dajka közvetlenül és tevékenyen részt vehessen, elsősorban arra van szükség, hogy megfelelő szinten tájékoztassuk az óvoda és az adott óvodapedagógusok nevelési elképzeléseit, módszereit illetően. Tudnia kell, milyen célok érdekében, hogyan kívánják az óvónők a gyermekcsoport fejlesztését megvalósítani.

Programunkban konkrétan körülhatároljuk azokat a feladatokat, amelyeknél számíthatunk a segítségükre, egyértelművé tesszük, hogy mely kérdésekben van véleményezési, mely kérdésekben van döntési jogkörük.

A dajka, segítő szerepet tölt be:

- az óvoda alap és kiegészítő feladatainak teljesítésében,
- az óvodanevelő és személyiségfejlesztő funkciójának megvalósításában,
- az óvoda minőségi szolgáltatást nyújtó feladatainak ellátásában,
- az óvoda által kitűzött minőségcélok elérésében.

3.4. Az intézményegység küldetésnyilatkozata

3.4.1. Jövőképünk

Családias, derűs légkörben, inger gazdag környezetben sokszínű, változatos tevékenységeket, differenciált fejlődési lehetőségeket biztosítunk az intézményegységekbe járó gyermekek számára. Az intézményegység érvényesíti a folyamatosságot, a minőséget a gondozásban, a nevelésben- ismeretnyújtásban/ bővítésben, a művelődésben, a testi- és mentálhigiénés-, szocializációs fejlődésben.

Megyei szinten ismert köznevelési intézmény, amely példaértékű jó gyakorlatokat mutat az alábbi területeken:

- Inkluzív integráció, befogadó pedagógiai kultúra
- Alternatív pedagógiai programok, jó gyakorlatok
- Innovációs folyamatok, korszerű módszerek

Azt szeretnénk elérni, hogy korszerű, mindenigényt kielégítő óvoda épületeink a belépő számára azonnal azt közvetítsék, hogy itt minden a gyermekeket szolgálja, biztonságos, esztétikus, vidám és színes gyermek paradicsomba lépett, mely melegséget, nyugalmat áraszt. A csoportszobába belépve, csillogó szemű, mosolygós arcú, közvetlen, elmélyülten játszó, tevékenykedő, éneklő, verselő, alkotó gyermekek fogadják, ahol az óvodapedagógusok szinte elvegyülnek a gyerekek között. Mégis ezer szemmel, nyugodtan, mosolygósan, vidáman, egyetlen pillantással is jelzik, itt vagyunk, figyelünk, örülünk nektek, meghallgatunk benneteket, segítünk, ha kéritek. Veletek együtt élvezzük, amit teszünk, készítünk, alkotunk és azt a gyermeki nyüzsgést, amibe ti is jól érzitek magatokat, s boldogok, felszabadultak, vidámak vagytok, biztonságban és szeretetben nevelkedtek. Olyan óvodapedagógus, aki együttműködik pedagógustársaival, különböző pedagógiai eljárások és programok keretében pl. témanap, kirándulás.

Az óvodapedagógus szakmai munkaközösség munkájában kezdeményezően és aktívan részt vállal. Óvodapedagógusaink nyitottak, innovatívak, lelkesek.

3.4.2. Gyermekképünk

Olyan gyermekeket szeretnénk nevelni, aki nyitottak, érdeklődők, fogékonyak a szépre, jóra és érzelmi gazdagság, természetes kíváncsiság, felfedezési-, cselekvési-, alkotási-, közlési vágy jellemzi őket. Akik szívesen járnak óvodába, igénylik a kortárs kapcsolatokat, s jól érzik magukat a gyermekközösségben. Bátran, egészséges önbizalommal, elvárható stílussal és kifejezés kultúrával kommunikálnak. Érzelmeket verbálisan és nonverbális módon is kifejezésre juttatják. Tisztelik szüleiket, az óvoda alkalmazottait és bizalommal fordulnak hozzájuk. Magatartásuk és viselkedésük koruknak megfelelően fejlett, udvariasak, illemtudóak. Olyan gyermekeket szeretnénk nevelni, akik legalább az óvodában kiegyensúlyozottak, örülnek a közös élményeknek, vidámak, tudnak nevetni, szeretik az irodalmi alkotásokat, zenét, szívesen vesznek részt az alkotó tevékenységekbe, de leginkább önfeledten tudnak játszani, mozgásos tevékenységekben részt venni. Olyan gyermekeket szeretnénk nevelni, akik megfelelő önbizalommal, önértékeléssel, toleranciával, konfliktuskezelési technikával rendelkeznek és kapcsolatteremtésre, kapcsolattartásra képesek. Akiknél a pre- és proszociális kompetenciákhoz kapcsolódó motivációk és képességek fejlődése hatékony együttműködést, kooperativitást eredményez. Olyan gyermekeket szeretnénk nevelni, akik nem csak ismerik városunkat, de jól is tájékozódnak környezetükbe, s kötődnek lakóhelyükhöz az itt élő emberekhez. Akik óvják, védik a természetet, s mindenre, ami arra érdemes rá tudnak csodálkozni

4. Pedagógiai Programunk alapelvei, célja és általános feladatai

4.1. Alapelveink

- Óvodai nevelésünk a gyermeki személyiség teljes kibontakoztatására irányul, azon gyermeki jog érvényesítésével, hogy minden gyermeknek biztosítjuk a neki megfelelő gondoskodást, nevelést, ami igazodik egyéni szükségleteihez, életkori és egyéni sajátosságaihoz, fejlődési üteméhez, ezzel segítve a gyermekek egyéni készségeinek és képességeinek kibontakoztatását, kompetenciáinak alakítását.
- Az egyenlő hozzáférés biztosításával a gyermeki-, gyermeket megillető-, szabadság jogok, emberi méltóság tiszteletben tartására, megerősítésére törekszünk. Egyéni, differenciált bánásmódot érvényesítünk, amelyet minden gyermek esetében alkalmazunk.

- A gyermeknek, mint fejlődő személyiségnek, a gondoskodást és különleges védelmet biztosítjuk inkluzív szemlélettel, gyermekközpontú attitűddel.
- A gyermek nevelése elsősorban a család joga és kötelessége, ebben intézményegységünk kiegészítő szerepét hangsúlyozzuk.
- Biztosítjuk, hogy a gyermekeket elfogadás, befogadás, tisztelet, szeretet, megbecsülés és bizalom öveze.
- Szem előtt tarjuk a gyermekek mindenekfelett álló érdekeit.
- Az óvodai nevelés sajátos eszközeivel, kialakított pedagógiai gyakorlatunkkal biztosítjuk az esélyegyenlőséget, hozott hátrányok kompenzálását és tiszteletben tartjuk a hátrányos megkülönböztetés tilalmát, indokolt esetben alkalmazzuk a pozitív diszkriminációt.
- Hangsúlyossá tesszük a játék, szabad játék, az érzelmek, az erkölcs meghatározó szerepét és a gyermek által a cselekvésen keresztül megfejtett, valódi tudás értékét.

4.2. Nevelési céljaink

A (2,5) 3-7 éves gyermekek életkori és egyéni sajátosságainak, eltérő fejlődési ütemének, érési pontjainak figyelembevételével:

- Élet megkezdéséhez szükséges alkalmasság egyéni szintjének optimalizálása, biológiai (testi-fizikai), pszichikus, szociális funkciók folyamatos fejlődését. A gyermekek minél sokoldalúbb, harmonikus személyiségfejlesztése, az iskolai elősegítő szociális és tárgyi környezet biztosításával, testi-lelki szükséglet kielégítésével.
- Hátránykompenzáció és tehetséggondozás, potenciális tanulási zavarok kialakulásának megelőzése a nevelési feltételek, metódusok, alternatív programjaink, célirányos pedagógiai munkánk alapján.
- A sajátos nevelési igényű, hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek inkluzív integrálása, fejlesztő hatású nevelő környezet biztosításával, élhető- sikeres életvezetésre nevelés.
- Kisebbségi-multikulturális, migráns – interkulturális nevelés, nemzeti kulturális értékeink, hagyományaink, más népek kultúrájának megismertetése spontán helyzetekben, élményekhez, projekt témafeldolgozások és alternatív program elemei által.
- A játékba integrált önkéntes és cselekvéses tanulás megszervezése, párhuzamos tevékenységekkel, a gyermeki aktivitás, motiváltság, kíváncsiság ébrentartása és kielégítése, a kreativitás előtérbe helyezése és a kompetenciaérzés kialakítása, fenntartása, komplex óvodai neveléssel, az anyanyelvi nevelés feladatrendszerének mindent átfogó érvényesítésével.
- A gyermekek fejlődésének folyamatos nyomon követése, a fejlődés értékelése, fejlesztési tartalmak meghatározása.
- Az óvodában dolgozók együttműködésének, felelősség vállalásának erősítése a nevelési gyakorlatunkban.

4.3. Általános feladataink

- Gyermekek alapvető jogaiból, szükségleteiből, személyiség vonásaiból, hozott szokásainak, ismereteinek feltérképezéséből, aktuális fejlettségéből kiindulva, változatos és választható tevékenységre, tapasztalatszerzésre, cselekvésre, önállóságra, gyermeki kezdeményezésre, valós „élethelyzetek” megélésére biztosítunk lehetőséget, színes óvodai élet megszervezésével, komplex nevelés érvényesítésével.
- Szeretetteljes, féltő, óvó, gondoskodó, derűs, nyugodt, családi, stabil és biztonságos környezeti feltételeket teremtő, kölcsönös érzelmi kötődést elősegítő légkört alakítunk ki, amelyben minden gyermek számára biztosítjuk a neki megfelelő nevelést, a megalapozott, következetes, ám rugalmas szokásrendszer alapján. Egyéni, differenciált bánásmódot érvényesítünk a személyes, bensőséges kapcsolat kialakításához, amelyet minden gyermek esetében alkalmazunk, hiszen tarjuk és valljuk, hogy minden gyermek egyedi, s nincs két azonos pedagógiai feladat, nincs kizárólagos megközelítés, módszer. A gyermek óvodai életét, az adottságainkat is figyelembe vevő, átgondolt és következetes, rugalmasan kezelt szokásrendszer alapján szervezzük meg, tudatos segítséget nyújtva ezáltal is ahhoz, hogy a körülöttük lévő szűkebb és tágabb környezetben az emberi érintkezés alapvető szabályait elsajátíthassák, s fejlődjen normarendszerük.
- Maximális figyelmet fordítunk arra, hogy az óvodáskor szenzitív időszak a különbségek elfogadásában, így az inkluzivitást, a játékot, az egyéni élmények feldolgozását támogató környezetben a gyermekek maguk is befogadóvá, elfogadóvá, együttműködővé, segítőkészé válnak. Intézményegységünkben minden gyermeknek joga van ahhoz, hogy egyediségéhez optimálisan illeszkedő pedagógiai rendszerben, integráltan, inkluzív környezetben nevelkedjen, s a gyermekközösség aktív, saját szereppel bíró tagja legyen. A sajátos nevelési igényű gyermekekre is úgy tekintünk, mint minden óvodásra, hiszen a lehetőségekhez mérten őket is önálló, teljes értékű életvezetésre kell nevelnünk. Biztosítjuk azt a jogukat, hogy megfelelő, elfogadó, ugyanakkor sajátos nevelési igényéhez igazodó, fejlesztő hatású környezetben éljenek, fejlődjenek.
- A gyerekek ösztönösen elfogadják, tolerálják a sajátos bánásmódot igénylő társaikat, de csak akkor, ha ehhez a szülővel együttműködve példát, mintát adunk, mert így válik a gyengébbekhez való közeledés és segítőkészség a különbség megléte számukra természetessé. A társak mintája mellett az óvoda minden dolgozója nevel, hiszen ebben az életkorban az utánzásos, érzelem által vezérelt tanulás a domináns, ezért nekünk felnőtteknek kell sugározni minden gyermek felé a feltétel nélküli szeretetet, s azt, hogy „tisztelek Téged; fontos vagy nekem; csakis Rád figyelek és segítek Neked, ha szükséged van a segítségemre”.
- Hangsúlyozzuk a szabad játék, a játéktevékenység elsődlegességét, az érdeklődés, kíváncsiság, felfedezési vágy, érzelmek motiváló erejét, a tevékenykedtetés és cselekvés, tapasztalatszerzés szerepét, valamint spontaneitás pozitív értékét, azon valódi tudás megszerzésében, melyet képes lesz a gyermek alkalmazni képességei, készségei által. Az ismeretek tapasztalati úton történő megszerzéséhez segítjük hozzá a gyermeket. Megteremjük annak a lehetőségét, hogy a gyermek a játékon, a művészeteken, az alkotómunkán, saját tevékenységén keresztül szerezhessen meg azokat az élményeket, amelyek megnyitják, és ében tartják benne a vágyat a világ megismerésére, a tanulás örömeinek átélésére. Szem előtt tartjuk, hogy ebben az életkorban az igazi ismeret az, amit a gyermek önmaga szerez meg. Mindennek az alapja, hogy a gyermek előzetes tudására, tapasztalataira is épülő ismeretanyagot közvetítsünk, ezekre építő tevékenységrendszereket szervezünk, biztosítunk.

- A közösségi nevelés alapelve, és a pre-, és pro szociális kompetenciákhoz kapcsolódó motívumok és képességek fejlesztésének alapja, hogy a gyermek, mint egyén megtalálja a helyét a közösségben. A gyermekek pozitív személyiség jegyeinek kiemelésével, megerősítésével, énkép – önérték érzet kialakulásának elősegítésével, önmaguk és társaik elfogadására, tiszteletben tartására nevelésével támogatjuk ezt a folyamatot, amivel a személyes és szociális kompetenciákat fejlesztjük elsősorban. A társas kapcsolatok alakulásának legfőbb eszköze elsősorban a játék, a közösen átélt élmények, ezt követik a közös tevékenységek, a közösen végzett feladatok, a különböző szervezeti keretekben megvalósuló tanulási formák.
- Az anyanyelvi nevelés áthatja az óvodai nevelést, mint a nevelés eszközeinek és a gyermeki tevékenységrendszernek a tartalma, ezért kiemelt jelentőségének megfelelően kezeljük, sajátos nevelési gyakorlatunk, fejlesztő programunk középpontjába állítjuk.

4.4. Intézményegységünk ellenőrzési, értékelési rendszere

Az ellenőrzés és értékelés célja az óvodapedagógiai munka segítése, szinten tartása, eredményesebbé tétele, célirányosságának, tervszerűségének biztosítása a hatékony működés érdekében.

4.4.1. Óvoda belső ellenőrzési területei:

- pedagógiai munka, gyakorlat megfigyelése, elemzése, megbeszélése,
- nevelőmunka feltételeinek ellenőrzése,
- dokumentumok ellenőrzése, elemzése,
- partnerközpontú intézményműködés,
- pedagógiai programunk bevalás vizsgálata, megvalósításának nyomon követése.

A szakmai irányítás, ellenőrzés az intézményvezető feladata. A munkaköri leírásokat minden évben aktualizáljuk, felülvizsgáljuk.

A pedagógiai munka, illetve az egyéb ellenőrzések során objektív értékelésre, véleménynyilvánításra, állásfoglalásra törekszünk, melyben a tanácsadói, segítői szándék kap elsődleges szerepet, s tiszteletbe tartjuk a módszertani szabadságot, önállóságot.

4.4.2. Az óvoda Pedagógiai Programjának ellenőrzése, értékelése

A program megírásában a teljes nevelőtestület vett részt, elfogadás az intézményvezető feladata, a megvalósításában és ellenőrzésében nevelőtestület minden tagja részt vesz.

Ellenőrzés, értékelés tematikája:

- a feltételrendszer számbavétele, optimalizálása,
- átfogó, csoportonkénti, feladat-ellátási, illetve intézményegységi szintű értékelés eredményesség, hatékonyság, célszerűség, megfelelőség,

- PDCA módszer követése,
- beválás vizsgálat.

Felelős, határidő: előírás szerint

4.4.3. Belső önértékelési munkacsoport

Az önértékelési csoport vezetőjének feladatait az önértékelési program, valamint az éves önértékelési terv alapján kell elvégeznie.

Az önértékelési csoport vezetője felelős az önértékelési csoport munkájának irányításáért, koordinálásáért, a munka szervezéséért, a vezetővel való folyamatos kapcsolattartásért.

Az önértékelési csoport tagjai a tevékenységüket az önértékelési csoport vezetőjének iránymutatása és kijelölése alapján kötelesek ellátni.

Az önértékelési csoport kiemelt feladatai

- az önértékelés során alkalmazandó intézményi elvárás rendszer tervezetének összeállítása, az elvárás rendszer felülvizsgálata során a módosított elvárás rendszer tervezetének kidolgozása,
- az önértékelési program tervezet összeállítása,
- az éves önértékelési tervek tervezetének összeállítása,
- az éves önértékelési tervek által a feladat-és hatáskörébe utalt tevékenységek végrehajtása, különösen:
- az adatgyűjtés keretében a dokumentumelemzés, megfigyelés, interjú, és kérdőíves felmérések feladatai,
- az önértékelések során a pedagógus, a vezető és intézményi önértékelő kérdőívek kitöltésének koordinálása, szervezése, nyomon követése,
- a célkitűzések során a pedagógus és a vezetői önfejlesztési tervek valamint az intézményi intézkedési program elkészítésének figyelemmel kísérése.

5. A programunk sajátosságai

5.1. Programunk sajátos, alternatív elemei

- Kedves ház – multikulturális, interkulturális (migráns) nevelés.
- Magyar Mozgáskotta - komplex személyiség fejlesztés, hátránykompenzáció, tehetség gondozás mozgás programmal-TÁMOP 3.3.8 pályázatban elkészített mérőeszköz alkalmazásával.
- Fogom a kezéd - óvoda-iskola átmenet, kulcskompetenciák fejlesztése kibővítve a TÁMOP 3.3.8 pályázatban elkészített játékgyűjtemény alkalmazásával.

5.2. Referencia

Feladatunk:

Referencia-intézményi működéshez szükséges szervezeti, oktatásszervezési szolgáltatásszervezési feltételrendszert megfelelően előkészítettük, majd sikeresen megvalósítottuk. Minősített referencia intézményként működünk 2014. 05. 26. óta, az alábbi területen: „Befogadó pedagógiai gyakorlat/integrációs pedagógiai program alkalmazásában mintaadó intézmény, feladat-ellátási hely.”

Célunk:

- Tudatosan törekszünk arra, hogy jó gyakorlatainkat, szakmai munkánkat bemutassuk, átadjuk az érdeklődő intézményeknek. részt veszünk olyan programokon, ami pedagógiai munkánk, innovációnk eredményesebbé tételét segíti elő.
- A referencia-intézményi szolgáltatások ellátásához a humánerőforrás biztosítása, megfelelő számú referencia-intézményi mentor – pedagógus és intézményi mentorpedagógus képzésével.
- Innovációs tapasztalataink, kidolgozott jó gyakorlataink átadása tanulmányozható és adaptálhatóvá, alkalmazhatóvá váljanak az intézményünkkel kapcsolatba kerülő partner intézmények számára is.
- A horizontális tanulási folyamat feladatrendszerének megvalósítását eredményesebben, minőségileg megelőbben, szakmailag színvonalasabban szeretnénk megvalósítani.

Mindezek a referencia intézményi szolgáltatást ellátó óvodapedagógusok tanácsadói attitűdjét, felnőttképzési kompetenciáinak kialakulását, megerősödését segítik, ami az elvárásoknak megfelelő szintre emeli a humánerőforrás ellátottságunkat.

A referencia intézményi feladatok, tevékenységek ellátásában erősíteni kívánjuk a rendszerszemléletet, a szolgáltatói szerep ellátásához szükséges fejlesztések és a működés belső szabályainak elemzésével, felelősségi körök kialakításával, eljárásrendek elkészítésével, a szakmai dokumentumok kiegészítésével, továbbfejlesztésével, s a teljes folyamatra vonatkozó minőségbiztosítási követelmények kidolgozásával.

A referencia-intézményi működéshez szükséges szervezeti, oktatásszervezési, szolgáltatás-szervezési feltételrendszer kialakítását biztosítjuk intézményünkben.

Mindezek alapján nevelőközösségünket, nevelő környezetünket alkalmassá kívánjuk tenni arra, hogy kínálatunkkal más intézmények számára értékelvű szakmai fejlesztő, tanulmányozható és adaptálható mintáinkkal olyan szolgáltatást nyújtsunk, amivel erősítjük az intézmények közötti együttműködést, elősegítjük a horizontális tanulás általánossá válását.

5.3. Tehetség gondozás

A tehetség gondozás első és egyben nagyon fontos fázisa, hogy minél előbb felismerjük a tehetségre utaló tulajdonságokat (testi, fizikai, idegrendszeri, intellektuális, érzelmi, affektív, emocionális, stb.) Ezen feladatot a gyermekeinkkel közvetlen kapcsolatba kerülő pedagógusok végezhetik el.

A tehetség gondozásának elsődleges színtere az óvoda. Az óvodában elsősorban a gyermekek megfigyelése zajlik. A játékok, különböző szereplések sok információt nyújtanak a pedagógusok számára, segítik felismerni a gyermekekben rejlő tehetséget és különböző tevékenységformákban fejleszteni azt.

Tehetséggondozó műhelyek az óvodában: természetismeret; ének-zene, hagyományápolás.

A **tehetségfejlesztés módjai** közül óvodánkban elsősorban a gazdagítás –dúsítás módszerét alkalmazzuk. A tehetségígéretes gyerekek társaikkal együtt vesznek részt a különböző tevékenységekben, azonban a nap bizonyos idejében az óvodapedagógusok által differenciált „gondozásban” részesülnek. Minden esetben felhívjuk a szülők figyelmét arra, hogy tehetségígéretes gyermekeiket milyen óvodán kívüli tehetséggondozó intézményekbe célszerű az óvodai nevelési időn túl is fejleszteni.

Tartjuk és valljuk, hogy minden kisgyermek önmagához mérten fejleszthető, nevelhető, ha a nevelő hatást gyakorló személyek empátiája, pedagógiai optimizmusa, mintaadása, célirányosan a gyermeki személyiség megismerésére, megértésére, kibontakoztatására, fejlődésére irányul.

5.3.1. Horizontális tanulást támogató, téma specifikus programok, tevékenységek

- Természet és környezetvédelem, és egyéb jeles és világnapok.
- Elemi alapkészségek fejlesztése.
- Interaktív szülői értekezletek.
- Nyitott óvodai programok.
- Fejlődés folyamatos nyomon követési, egyéni fejlesztés és dokumentumai a TÁMOP 3.3.8 pályázat keretében elkészített dokumentumok felhasználásával.
- IPR adaptáció gyakorlata, dokumentáció kérdései.
- Tehetséggondozás.
- Drámapedagógia a gyakorlatban.
- Befogadást segítő programok, gyakorlat.
- Gyermekvédelem, dokumentáció.

6. Az óvodai élet megszervezése

Óvodáink belső terei, esztétikusak, szépek és praktikusak, minden igényt kielégítenek, mindenre lehetőséget adnak, mindenre elegendő helyet és teret biztosítanak. A csoportszobákban jó minőségű bútorok, textíliák és igényes játékok vannak. Programunk megvalósításhoz a szükséges eszközök és felszerelések zöme a rendelkezésünkre áll. Kiemelkedő, maximális a mozgás, mozgásfejlesztéshez kapcsolódó tornatermi és mobil udvari eszközellátottságunk.

Udvaraink minden évszakban biztosítják a szabad levegőn való mozgást, a szabad játékot, a nyári időszakban az étkezés megszervezését.

A zöld felületek, a bokrok, a fák, a virágok, lehetőséget kínálnak a természet változásainak a megfigyelésére. Minden csoportnak van saját fája, virágokkal szegélyezve, s udvari „Mesefa”.

6.1. A nevelés tervezése, időkeretei

Dokumentumaink:

- éves ütemterv;
- féléves nevelési terv és negyedéves tematikus terv;
- projekttervek/vázlatok;
- egyéni fejlesztési tervek;
- beszoktatási terv;
- családlátogatási napló;
- fejlődés folyamatos nyomon követése;
- különleges gondoskodást igénylő gyermekek fejlesztési terve;
- alternatív programok haladási naplók.

Nevelési célunk, feladataink alapján a ráhatások rendszerét a gyermekek adottságaihoz, aktuális fejlettségi szintjéhez, eltérő fejlődési üteméhez, igényéhez, szükségletéhez igazodva tervezzük meg.

A teljes nevelési folyamatot átgondolva, általános jellegű féléves nevelési tervet és negyedéves tématervet készítünk, illetve a különböző tevékenységformákhoz a projektpedagógia módszerét alkalmazzuk minden csoportban. Az erre épülő készség és képesség fejlesztést megvalósító csoportjainkban a törzs-és kiegészítő anyagot, a komplex fejlesztési tervet, fejlesztési tématervet tekintjük éves tervdokumentációnak.

A fejlesztést általában egy, illetve két hetes periódusra, témától függően tervezzük, a komplexitás elvét követve konkretizáljuk. Egyéb jeles napokhoz, illetve óvodai napokhoz kapcsolódva napi projekteket is szervezünk.

Az egyéni és speciális fejlesztést egyéni fejlesztési lapon, alternatív programjainkat haladási naplóban, csoportnaplóban tervezzük és dokumentáljuk.

A tervezés során számba vesszük az előzetesen átgondolt és megtervezett témaköreink, képességfejlesztő feladataink mellett, a gyermekek spontán ötleteit, tapasztalatait, élményeit, tevékenységeit beépítjük pedagógiai tevékenységünknek, mindezek figyelembevételére mindenkor lehetőséget biztosítunk.

Tervezésnél a nevelés komplexitásából indulunk ki, így a párhuzamos és választható tevékenységek, tapasztalat-, ismeretszerzési lehetőségeknél a nevelő hatások tudatos irányultságát, személyiségfejlődésre gyakorolt hatását is elemezzük, úgy hogy a játék prioritását vesszük alapul.

A minél többoldalú tapasztalatszerzést, az állandó tevékenykedtetést, cselekedtetést, a komplexitást, a kulcskompetenciákhoz kapcsolódó képességrendszerek fejlesztését helyezzük előtérbe az ismeretanyag közvetítése mellett.

Rendelkezésre álló tanulási, képességfejlesztési segédanyagokat, eszközöket, digitális anyagokat és eszközöket óvodapedagógusaink megfelelően ismerik, jártasak benne. Céljaiknak megfelelően használják.

A gyermekek fejlődéséről feljegyzéseket készítünk, és a fejlődés nyomon követését a naplóban rögzítjük.

A főként megfigyeléses, de részben egyszerű mérésekre épülő metodika a gyermekek nagyon alapos megismerését, képességeinek pontos feltárását a fejlődés minden részletének és elemének számbavételét teszi lehetővé úgy, hogy teljes személyiségtérképet, fejlődési vonalmutatót ad.

A gyermekek portfóliójában az anamnézis, beszoktatás értékelése, a fejlődést nyomon követő anyag, az 5 éves korban, ill. az iskolába lépés tárgyévének januárjában elvégzett DIFER mérési füzetek, egyéni fejlesztési tervek, család rajzok kerülnek bele.

Pedagógiai munkánkban csoport kereteken belül az egyénre szabott, differenciált fejlesztést helyezük előtérbe, amelyet tervszerűen végzünk.

A gyermekek fejlettségi szintjének figyelembevételével a tervezett tevékenység, tapasztalatszerzés, cselekvés tartalmától függően az óvodapedagógusok döntenek el, milyen foglalkoztatási formában valósítják meg elképzeléseiket, fejlesztési feladataikat.

A nyugodt, derűs, kiszámítható, óvodai légkör szempontjából is meghatározó szerepe van annak, hogy hogyan alakítjuk ki a gyerekek óvodai életrendjét.

Az életrend szervezeti kerete a napirend és a heti rend, amelynek kialakításakor a rugalmasság, folyamatosság elvét vesszük figyelembe. E két elv lehetőséget ad az elmélyült, szabad játékra, s hogy minden gyermek nyugodtan befejezhesse a megkezdett tevékenységet. A megfelelő időkereteket a gyermekek élettani szükségletei és tempója alapján határozzuk meg. Arra ösztönözzük a szülőket, hogy a család és az óvoda napirendje között ne legyen aránytalanul nagy az eltérés.

Az óvodai élet szervezésében a gondozásnak is kiemelt szerepe van, hiszen az óvodapedagógus a gondozás folyamatában is nevel. Pedagógiai munkája arra irányul, hogy differenciáltan fejleszt, érvényesíti az egyéni bánásmód elvét, testi kontaktust alakít ki, védi a gyermekek személyes szféráját, nemi identitását, építi személyes kapcsolatait, s a gyerekek egymás közötti kapcsolatait, egyúttal segíti önállóságuk fejlődését, együttműködve a gondozást végző dajkával, ezért a napirend kialakításánál ezt az időigényt is figyelembe vesszük.

6.2. Napirend

A NAPIREND ÁLTALÁNOS NAPI IDŐTARTAMAI

Tevékenység megnevezése	Tevékenység megszervezésének időkeretei
Játék, egyéb szabadidős tevékenység csoportban, udvaron	7,5 – 8 óra
Egészséges életmódra nevelés (levegőzés nélkül)	3,5 - 2,5 óra
Komplex fejlesztés, cselekvéses ismeretszerzés	5 – 35 perc
Napi nyitva tartás	11 óra

NAPIREND ÁLTALÁNOS IDŐKERETEI

Időintervallum	Tevékenység megnevezése
6 ⁰⁰ - 12 ⁰⁰	<p><u>Párhuzamos tevékenységek:</u> szabad játék, szabadon választott tevékenység, tízórai, óvónő által kezdeményezett vagy kötött komplex tevékenység, mindennapos testnevelés, mese-vers, levegőzés, beszélgető kör</p> <p><u>Kötelező testnevelés:</u> heti 1 alkalom</p> <p>Alternatív programok megegyezés szerinti beosztás heti 1 alkalom</p>
12 ⁰⁰ – 16 ⁰⁰	<p>Párhuzamos tevékenységek: gondozás, étkezések, pihenés, szabad játék, szabadon választott tevékenység, óvónő által kezdeményezett tevékenység, alternatív programok megegyezés szerinti heti 1 alkalom.</p>
16 ⁰⁰ -17 ⁰⁰	<p>Párhuzamos tevékenységek: szabad játék, szabadon választott tevékenység, óvónő által kezdeményezett tevékenység.</p>

A napirenden belül a legtöbb időt a gyermekek legfontosabb tevékenysége, a játék kapja. A szabad levegőn való tartózkodás, a gyermekek gondozásával kapcsolatos teendők / étkezés, tisztálkodás, alvás/ ugyancsak beilleszthetők a játéktevékenység egész napos folyamatába. Reggel, különösen tavasszal és nyáron a szabad levegőn való tartózkodás természetes része a gyermekek napi életének, a hűvösebb idő beköszöntével is szükséges a szabad levegőn való mindennapi tartózkodás, csupán annak időtartamát csökkentjük. A napirenden belül rugalmasan figyelembe vehető az egyes tevékenységek időigénye. A napirend változtatható, módosítható.

6.3. Heti rend

Az óvodapedagógusok módszertani szabadságát figyelembe véve, az óvodai tevékenységek kötött illetve kötetlen formában történő szervezését az óvónők a csoportjukat figyelembe véve maguk határozzák meg, kivéve a minden korosztályra vonatkozó legalább napi egyszeri kötelező mozgásos tevékenységet, heti egy testnevelést. Az alternatív jellegű programok – Mozgáskotta, Kedves ház, Fogom a kezéd – szervesen beépíthetők a szabadidős tevékenységekbe, de mivel eltérő szervezeti formában és kijelölt időpontban kerülnek megszervezésre, a nevelőtestületől együttműködést igényelnek. Az óvodapedagógusok feladata, hogy kötetlen és direkt irányítású tevékenységi formákat hassa át a játékoság, az élményt nyújtó, felszabadult cselekvés, tapasztalatszerzés. Gyakorlatilag heti rendet nem készítünk, a mozgás, mozgásos játékok napja kijelölt, a tornaszoba használata miatt, egyébként a projektterv, fejlesztési tématerv szerint tervezendők a heti, napi óvónők által kezdeményezett tevékenységek, kötött irányítású játékok. Ez tudatosságot, rugalmasságot feltételez. A projekt tervek, tématervek kezdeményezett tevékenységek, játékok tudatosságot, rugalmasságot igényelnek az óvodapedagógusok részéről.

Lehetőséget ad a módszertani szabadság érvényesítése mellett a gyermeki igények, szükségletek, kezdeményezések maximális figyelembe vételére, a cselekvéses nevelés kiteljesítésére, differenciált és egyéni bánásmódot megvalósító, a fejlődés folyamatos nyomon követésén alapuló fejlesztésre. Kötelezően betartjuk azt az elvárást, hogy az óvodai nyitva tartás idejében a gyermekekkel történő foglalkozások mindegyikét óvodapedagógus irányítja, kivéve a sajátos nevelési igényű vagy BTMN-s gyermekek speciális megsegítését, és részben a hitoktatást, melynek szülői kezdeményezésre biztosítunk helyet.

7. A program megvalósításának tárgyi és személyi feltételei

7.1. Az intézményegység személyi feltételei

Szervezeti egység	Létszám	Munkakörök
Óvoda	32	Intézmény-vezető: 1 fő Óvodapedagógus: 15 fő Dajka: 9 fő Óvodatitkár: 1 fő Pedagógiai asszisztens: 4 fő

7.2. Az intézményegység tárgyi feltételei

Az óvodánk rendelkezik a pedagógiai programunk megvalósításához szükséges tárgyi feltételekkel. Felszereltségünket a pályázati forrásokból folyamatosan bővítjük. Az óvoda épülete, udvara, berendezése a gyermekek biztonságát, kényelmét szolgálja, biztosítja egészségük megőrzését, fejlődését. Lehetővé teszi mozgás- és játékigényük kielégítését. A gyermekek által használt tárgyi felszerelések és eszközök számukra hozzáférhetőek és biztonságosak. Az óvodai munkatársaknak a munkakörnyezet megfelelő. Rendelkezünk az alábbi helyiségekkel: nevelőtestületi szoba, fejlesztő szobák, könyvtár, orvosi szoba, tornaszoba, tálalóhelyiségek. Szükségünk lenne az intézményen belüli teljes internet hozzáféréshez, ami segítené a pedagógusok munkáját, valamint a gyermekek ismereteinek bővítését.

7.3. Intézményegységünk infrastruktúrája, IKT eszközök

A működési feltételek ezen a területen elfogadhatóak.

Rendelkezésre álló eszközök:

- Számítógép 7db, intézményegység vezető, szakmai vezető, óvodatitkár, nevelőtestület
- Internet hozzáférés minden számítógépnél
- Nyomtatók, scanner
- Fénymásoló iroda
- Telefonok
- Digitális fényképezőgép 3db
- Digitális kamera
- Televízió, DVD lejátszó
- Vetítők, vetítő vászon, rögzített, egy csoport
- DVD, CD, zenetár
- Diafilmek, diaposzítív készlet

7.4. Az intézményegység képzési szerkezete

A pedagógusok továbbképzése a törvényi előírásoknak megfelelően az intézmény egység Továbbképzési terve a Pedagógiai Programban foglalt követelményekkel összhangban, tervszerűen folyik, a humán erőforrásban bekövetkező hiányt, ezzel kapcsolatos problémákat a fenntartónak szükség szerint folyamatosan jelezzük.

Egyéb főiskolai végzettséggel rendelkezik	1 fő
Tanfelügyeleti és minősítési szakértő, szaktanácsadó	1 fő
Szakvizsgával rendelkezik	5 fő
Közoktatási vezetői végzettséggel rendelkezik	3 fő
Módszertani szakvizsgával rendelkezik: – gyógytestnevelés, – fejlesztőpedagógus, – drámapedagógus.	3 fő
Számítástechnikai tanfolyamot végzett	11 fő
IPR érzékenyítő és óvoda – iskola átmenetet segítő módszertani képzést végzett	14 fő
Projekt pedagógia 15 órás nevelőtestületi képzésen vett részt	14 fő
IPR 15 órás nevelőtestületi képzésen vett részt (Bátorító nevelés)	15 fő
DIFER méréshez kapcsolódó akkreditált (30 órás) képzést végzett	11 fő
Drámapedagógiai akkreditált (30 órás) képzést végzett	9 fő
Hatékony tanuló megismerési technikák	1 fő
Professzionális tanári kommunikáció	2 fő
Kompetenciafejlesztés az óvodában	15 fő
Kedvesház pedagógia	6 fő
Tehetséggondozás	3 fő
A projektpedagógia alkalmazása hátrányos helyzetű gyermekek integrált nevelésében -30 órás akkreditált képzés	15 fő
Agresszió- és konfliktuskezelés 30 órás akkreditált képzés	16 fő
És Veled ki törődik? 30 órás akkreditált képzés	15 fő
A zene szeretetére nevelés	4 fő
Tevékenységek központú pedagógiák alkalmazására való bevezetés	4 fő
Gyermekvédelmi felelősök feladatai és szerepük a szakmai együttműködésben	2 fő

A különböző továbbképzéseken szerzett ismeretek és kompetenciák szervezeti egységen belül történő átadásának módszertana, eljárása:

1. Szakmai team-ek működtetése
2. Beszámolók készítése
3. Hospitálások, előadások tartása
4. Munkaközösség vezetése

Az óvoda belső továbbképzési rendszere:

1. Szakmai munkaközösségen belüli tapasztalatok átadása
3. Önképzés, belső hospitálások

8. Az óvodai nevelés általános feladatai

- Az egészséges életmód alakítása
- Érzelmi, erkölcsi és közösségi nevelés
- Anyanyelvi, értelmi fejlesztés és nevelés

Munkájukban az óvodapedagógusok minden területen használják a gyermekek tevékenységében és saját szakmai ismereteik bővítésében illetve felkészülésükben a modern információfeldolgozási eszközöket, amely példát mutat az infokommunikációs eszközök óvodában indokolt alkalmazására, melyeknek alkalmazása a napi tevékenységi tervekben szükség szerint megjelennek.

8.1. Az egészséges életmód alakítása

Az egészséges életmódra nevelés, az egészséges életvitel igényének alakítása, a gyermek testi fejlődésének elősegítése ebben az óvodáskorban kiemelt jelentőségű

Ezen belül az óvodai nevelés feladata:

- a gyermek gondozása, testi szükségleteinek, mozgásigényének kielégítése;
- a harmonikus, összerendezett mozgás fejlődésének elősegítése;
- a gyermeki testi képességek fejlődésének segítése;
- a gyermek egészségének védelme, edzése, óvása, megőrzése;
- az egészséges életmód, a testápolás, az étkezés, az öltözködés, a pihenés, a betegségmegelőzés és az egészségmegőrzés szokásainak alakítása;
- a gyermek fejlődéséhez és fejlesztéséhez szükséges egészséges és biztonságos környezet biztosítása;
- a környezet védelméhez és megóvásához kapcsolódó szokások alakítása, a környezettudatos magatartás megalapozása;
- megfelelő szakemberek bevonásával – a szülővel, az óvodapedagógussal együttműködve – speciális gondozó, prevenciós és korrekciós testi, lelki nevelési feladatok ellátása.

„A gyermek a legtökéletesebb teremtmény, mert egyedül ő tudja megalkotni saját egyéniségét. A gyermek lelke lágy viaszhoz, vagy fehér papírhoz hasonló, ahová magának a gyermeknek kell belevésni a képzeteket.”

/Maria Montessori/

Az egészséges életmódra az egészséges életvitelre nevelés egyre nagyobb jelentőséggel bír, de fontosságának megítélésében nagyon eltérő a szülők véleménye, igénye. Még jellemzőbbek az eltérések a családi nevelési szokások és értékrendek területén. Tény, hogy nevelési gyakorlatunkkal mérsékelni, formálni kívánjuk a napjainkban felerősödött negatív tendenciákat:

- Különösen a gyermekek körében nagymértékben csökkent a szabad levegőn tartózkodás, a mozgás.
- Nemkívánatos irányba tolódik el az étkezési kultúra, az egészséges táplálkozás.

- Nem kiszámítható, s nem rendszerszerű a családok, így a gyermekek életvitele.
- Gyakran és különböző okokból károsodik a gyermekek lelki egészsége

A későbbi életvitel szempontjából meghatározóak az egészséges életmódhoz kapcsolódó korai, óvodai életszakaszban megszerzett ismeretek, készségek és szokások. Éppen ez indokolja, hogy nagy körültekintéssel a gyermekek hozott ismereteinek, tapasztalatainak, szokásainak maximális figyelembe vételével alakítsuk ki a testápolás, táplálkozás, öltözködés, mozgás, pihenés, levegőzés és testedzés szokásrendszerét. A szokásrendszer kialakításánál figyelembe kell venni az életkori, fejlettségbeli, tempóbeli különbségeket, hozott ismereteket, jártasságot, szokásokat, melyek átgondoltságra, szervezethez inspirálnak. Alapvető elvárásként generálja ez, egy olyan folyamatosságot, rugalmasságot feltételező napirend kialakítását, ami elegendő időt, stressz mentességet, biztonságot, kiszámíthatóságot és nyugodt légkört biztosít a gyermekek számára. Az egészséges életmód és az egészséges környezet, az életvitel szorosan kapcsolódik egymáshoz és a környezettudatos neveléshez. Ezen okból fontos a környezettudatos magatartás megalapozása. A környezet rendjének kialakításába, megtartásába, esztétikussá tételébe maximálisan, életkornak, fejlettségi szintnek, tevékenységi vágnak megfelelően bevonjuk a gyerekeket.

A környezettudatosság megalapozását létfontosságúnak tartjuk, s a szülők szemléletformálását kiemelten kezeljük. A mindennapi kapcsolattartás, partneri viszony, a szülők bizalmának elnyerése alapfeltétel, melyben a tapintatosságot, diszkréciót a személyiség jogok tiszteletbe tartását rendező elvként alkalmazzuk, de a gyermekek érdekeit és szükségleteinek kielégítését mindenek fölé helyezzük.

8.2. Az óvodai egészségfejlesztés

Intézményünk a TÁMOP 6.1.2. Egészségfejlesztési pályázat megvalósítója, a szakmai program időtartama 2013. február 1-től 2014 január 31. A pályázat címe: „Egészségre nevelő és szemléletformáló életmód programok megvalósítása, Egészséges életmódra nevelés az Újszászi óvodában”. A pályázathoz egészségfejlesztési terv készült, melyet az Experia Kft. szakértője Kerek Judit készített, és az ESZA Nonprofit Kft jóváhagyott és elfogadott. A pályázat szakmai zárása után, óvodánk az Egészségfejlesztési tervben megfogalmazott általános célok és feladatok teljesítésében közreműködünk. Az Egészségfejlesztési tervet pedagógiai programunk 1.sz mellélete tartalmazza.

Céljaink:

- A gyermekek gondozása, testi és lelki szükségletének kielégítése, testi és lelki egészségének védelme, megőrzése, prevenció.
- A mozgásigény mindenkori kielégítéséhez a feltételek megteremtése, testi képességek és összerendezett mozgás, illetve komplex mozgásfejlesztés biztosítása alternatív programelemmel, s a gyermekek szervezetének edzése, testséma, testkép, testtudat, téri orientációs képességek célirányos fejlődésének középpontba állításával.
- Az egészséges életmód, a testápolás, az egészségmegőrzés, étkezés, öltözködés, betegségmegelőzés szokásainak megismertetése, esetleges korrekciója, kialakítása, belsővé válásának megalapozása.
- Mentális egészség védelme, megőrzése, egészséges tudatos magatartás alakítása.
- Speciális gondozói, prevenciós és korrekciós testi, lelki nevelési feladatok ellátása.
- A napi életritmus kialakításában a rendszeres, megszokott időpontban végzett tevékenységek pozitív élettani hatásának érvényesítése

Gondozás:

- Szerves része, alaptevékenysége az óvodai nevelésnek, ami gyermekek testi komfortérzetének kielégítésére irányul. Szűkebb értelemben a napi gondozási teendők ellátását, tágabban az egészséges életmódra nevelést, a mozgásszükséglet kielégítését, a pszichés és szomatikus harmónia megteremtését jelenti.
- Toleráljuk a testi szükségletek kielégítésében a gyermeki magatartás, önállóság, szokások tekintetében fellelhető eltéréseket.
- Különös gondoskodást, nagy figyelmet, okos törődést és meleg szeretetet fordítunk.
- Az újonnan óvodába érkezőkre.
- A szociálisan hátrányos helyzetűekre.
- A sajátos nevelési igényűekre.
- A testi kontaktust, érintést nem szívesen fogadókra.
- Az intimitás területén egyéni igényeket mutatókra.
- Allergiásokra.
- Az egészséges személyiségfejlődés, gondozás egyik legfontosabb feltétele a bensőséges, meleg óvónő-gyermek, gyermek-dajka kapcsolat, a közvetlen hangnem, a kellemetlen érzések okainak megszüntetésére való (szomjúság, éhség, fázás, fáradtság, átnedvesedett ruha) érzékeny reagálás, szükséges mértékű, tapintatos segítségnyújtás.
- A szervezési feladatok megvalósítása meghatározó a tevékenységek folyamatában.
- Környezet higiéniájának állandó, mindenre kiterjedő biztosítása.
- Étkezési eszközök tisztántartása, fertőzések megelőzése.
- Napközbeni folyadék, vízszükséglet.
- A balesetveszélyes és veszélyes tárgyak kiiktatása a gyermekek környezetéből.
- Megfelelő hőmérséklet, levegő csere, világítás, páratartalom.

- Környezeti ártalmak kiküszöbölése zajcsökkentés, energiatakarékosság, légszennyezés csökkentése bokrosítással, zöld növények a csoportszobákba.
- Rugalmas szervezéssel biztosítjuk a gondozási tevékenységek folyamatosságát. A kiszolgáló helyiségeket körültekintő szervezéssel úgy használják óvodásaink, hogy a zsúfoltságot, várakozási időt kiküszöböljük, minimálisra csökkentjük.

Egészségvédelmet célzó tevékenységek:

- A gondozás, testi nevelés, mozgásfejlesztés feladatának megvalósítása elősegíti a gyermekek egészségének megóvását. A higiéniai szabályok betartása pedig, feltétel a szervezet általános védekező képességének fokozásához, a betegségek megelőzéséhez.
- A pedagógusok és a pedagógiai munkát segítő munkatársak példamutató magatartása, pozitív attitűdje.
- Az anamnézis felvétele közben a felderített - az óvodai közösségbe kerülést nem akadályozó - betegségek, gyógyszerérzékenység regisztrálása, figyelemmel kísérése, alapvető tudnivalók elsajátítása az egészségi állapot egyensúlyba tartásához, a gyermek megfelelő gondozásához.
- Éves rendszerességgel kerül sor védőnői-, orvosi szűrésekre egyeztetés szerint, melyek alakalmával felhívjuk a gyermekorvos figyelmét azokra az eltérésekre melyeknek felderítése, kezelése szakorvosi vizsgálatot igényel (hanyag tartás, mozgásszervi eltérések, ágytisztaság) Védőnői, higiéniai ellenőrzéseket rendszeres szervezünk. A gyermekorvos, védőnők részt vesznek a tanácsadási, felvilágosítási munkában, e témájú rendezvényeinken, projekt napjainkon. A fogorvosi szűrés évente egyszer biztosított az iskolába lépő gyermekeknek, de a fog és szájápolással kapcsolatos projekt napokon a fogorvosok, mentálhigiéniai szakalkalmazott tájékoztatja, ösztönzi a gyermekeket a fogmosás fontosságára, a fogorvosi szűrésen való részvételre.
- Tiszta rendszeresen fertőtlenített eszközöket, környezetet igyekszünk biztosítani a HACCP előírásai szerint, melyet rendszeresen ellenőrzünk. A szükségszerű szellőztetéseket körültekintően végezzük.
- A beteg gyermekeket az elkülönítőbe helyezük el, és gondoskodunk arról, hogy minél előbb elhagyhassák az óvodát.
- A testi épség védelme és a baleset megelőzése magába foglalja megfelelő használati eszközök, tárgyak biztosítását, folyamatos ellenőrzését, karbantartását. A gyermekek életkori sajátosságai alapján, a tipikus gyermekbalesetek megelőzése érdekében fontos a felnőttek állandó kontrollja, a tevékenységek folyamatos figyelemmel kísérése.
- Egészséges óvodai környezet kialakításáról való gondoskodás mellett megfelelő napirend kialakítása.
- Környezetvédő – óvó - szokások kialakításával a környezethez való pozitív hozzáállás kialakítása.
- Helytelen életmódbeli szokások korrekciója.
- A közvetlen környezetben adódó egészségnevelési és mozgáslehetőségek mindennapos kihasználása.
- Projektekhez kapcsolható játékos témakör feldolgozások
- Vízhöz szoktatást szervezünk, a víz-, napfény-, levegő edzőhatásának kihasználására.

Testápolás:

- Bensőséges kapcsolatra épül, melyet bemutatással, beszélgetéssel, rögtönzött történetekkel, odafordulással, tevőleges segítségnyújtással, türelemmel célirányosan arra irányítunk, hogy a testápolás öröm és igény legyen.
- A tisztálkodási eszközök használatára, a testápolás helyes sorrendjének betartására, rendszeres végzésére szoktatjuk a gyermekeket. Figyelünk az intimitásra, egyéni igényre, kiemelten a WC használatnál: válaszfüggöny, papír használat, csak egyedül legyen a mosdóban.
- Az önkiszolgáló tevékenységekhez kellő időt, begyakorlási lehetőséget, segítséget, magyarázatot, bemutatást biztosítunk, miközben folyamatosan követjük és megerősítésekkel segítjük a fejlődést.

Testi nevelés:

- Magába foglalja a gyermekek testi szükségleteinek, természetes mozgásigényének kielégítését, a gyermekek egészségének, testi épségének védelmét, megőrzését, edzését. Mindezek akkor valósíthatók meg igazán eredményesen, ha az optimális környezeti feltételek biztosítottak. Mindehhez nagyon sok minden rendelkezésünkre áll, van, amit fejlesztenünk és bővítenünk kell, van, amit nem használunk ki, de átgondoltsággal, pozitív hozzáállással képesek vagyunk mindent optimálissá tenni, amihez nem kell más, mint szemléletváltás, konszenzus.
- A gyermekek számára a tisztálkodáshoz, pihenéshez, mozgáshoz a szülők hozzák a szükséges felszereléseket és tisztántartásukról is ők gondoskodnak. A hiányzó felszereléseket releváns pályázati forrásból pótoljuk, szükség esetén a felszerelések tisztántartásáról gondoskodunk.

Mozgás:

- A szabad mozgást, lehetőségeinket jobban kihasználva, optimálissá tesszük. Fontos a megfelelő ruházat, s a kapcsolódó gondozási feladatokban a higiéniai szokások erősítése.
- Rendszeresen szervezünk felfedező sétákat, kirándulásokat változatos helyszínekkel, kihasználva városunk kedvező adottságait.
- Szabad és szervezett mozgásos tevékenységekkel az egészséges életvitelre szoktatjuk a gyerekeket, s a szülők szemléletét is formáljuk. Évente többször szervezünk szülői projekt napot, amelyeken mozgásos tevékenységek is szerepelnek. A mindennapos testnevelés szabadban történő megtartása, időtartamának növelés, udvari mozgásos játékok szervezése, kötelező levegőzés. Tornaszoba maximális használatára törekszünk, illetve a csoportszobákat célszerűen átrendezzük, alkalmassá tesszük mozgásos tevékenységek, játékok végzésére.

Levegőzés:

- Maximálisan biztosítani kell a megfelelő időtartamú, időjárás károsító tényezőket figyelembevevő levegőzést a hangképző szervek, helyes légzés kialakítása, s élettani hatása, s a helytelen szokások korrigálása miatt. Betartása kötelező, megfelelő ruházatot igényelni ajánlott a szülőktől, s szemléletüket, a nevelőtestületét is formálni szükséges.
- A levegőzés, séta, kirándulás lehetőséget kínál a környezetvédelmi tapasztalatszerzésre, és a levegő témakör feldolgozásának eredményesebbé tételére is ki lehet használni.
- Fedett terasz hiányában sok tevékenységet csak korlátozott módon tudunk a szabadban megszervezni

Pihenés:

- Nyugodt légkörrel, megfelelő ráhangolással, mesével, halk zenével biztosíthatóak az optimális hangulati feltételek. Mi fontosnak tartjuk a kényelmes ágyneműt, a pizsama viselését, az „alvókák” behozhatóságát. A pihenés időtartamát a gyermekek egyéni igényeihez igazítjuk, s az elalvást nem tartjuk kötelező érvényűnek, s a simogatást csak megnyugtatóra, s nem elaltatásra alkalmazzuk. Az óvónő jelenléte, szokásrendszer alakítása a zálog arra, hogy az igény szerinti ágynyugalom szemléletét határozottan érvényesíteni tudjuk.

Egészséges táplálkozás szokásrendszerének kialakítása:

- Igyekszünk a gyermekek egészséges étrendjének kialakításához partnerként megnyerni az étkezési szolgáltatót, ami nem valósul meg maradéktalanul. Ennek ellensúlyozására gyümölcs és zöldségnapokat szervezünk, az étlapot kihelyezve a szülők figyelmét felhívjuk az otthoni étkezés kínálta korrigálásra. Az egészséges táplálkozási szokások kialakítását a családok nagy részére jellemző megélhetési problémák, s a helytelen felfogás is nehezíti (gyümölcs helyett édesség – reklámból ismert termékek).

Sikerkritériumok:

- Rendszeresen, illetve szükség szerint önállóan tisztálkodik, biztonsággal használja a tisztálkodási eszközöket, tisztántartásukról gondoskodik.
- Szükségleteit képes késleltetni.
- Önállóan öltözködik, ruháját összehajtva a polcra teszi.
- Kulturáltan étkezik, önállóan szed, önti a folyadékot, képes eldönteni, miből mennyit tud elfogyasztani, helyesen használja az evőeszközöket, igényli az asztal esztétikus rendjét.
- Szívesen fogyaszt zöldségfélét, gyümölcsöt, az új ízeket megízleli.
- Szükségleteit, igényeit felismerik, megfogalmazza, a lehető legönállóbban kielégíti, szükség szerint segítséget kér.
- Rendeltetésszerűen használja a papír zsebkendőt, figyelmeztetés nélkül, önállóan kifújja az orrát.
- Rendeltetésszerűen használja WC papírt, WC-ét, mások és saját intimitására tekintettel van.
- Kialakult belső igénye, pl.: gondozottság, tisztaság, rend.
- Szívesen tartózkodik, tevékenykedik a szabadban, önállóan is kezdeményez mozgásos játékokat, versenyeket.

- Életkorának megfelelően edzett.
- Igényli, óvja, s tevékenyen alakítja környezetét, esztétikumát, ismeri a szelektív hulladékgyűjtés komposztálás okát és mikéntjét.
- Ismeri és betartja a balesetvédelmi szabályokat, magatartásformákat.

8.3. Az érzelmi, az erkölcsi és a közösségi nevelés biztosítása

Annak ellenére, hogy három éves korra kialakulnak a felnőttekre jellemző érzelmi tulajdonságok, s megjelennek a magasabb rendű érzelmek az óvodáskorú gyermek pozitív és negatív érzelmei által cselekszik, melyek még nem kontroláltak, s erősen egocentrikus kiindulópontúak. Mindezek alapján kell érzelmi kompetenciájának motívum és képességrendszerét úgy fejleszteni, hogy a személyes és szociális kompetenciái a közösségi szocializációt segítsék az érzelmeinek önmaga általi kezelhetősége alapján, mindehhez kiemelt szerepet biztosítunk a játéknak.

A szocializáció, a társadalomba való beilleszkedés folyamata, melynek során a gyermek megtanulja megismerni önmagát és környezetét, elsajátítja a lehetséges és elvárt viselkedésmódokat. Mindezt meghatározza a felnőttekhez fűződő viszonya, érzelmi biztonsága, a környezet, s a családi nevelés hatása, a gyermek eddigi tapasztalatai. Mindezt elengedhetetlenül fontos a gyermek óvodáskor előtti fejlődésének ismerete, az empatikus befogadó légkör, a társakhoz való viszonyulás gyakorlása, változatos tevékenységek biztosítása, ami megalapozza kooperatív megoldásokra ösztönző cselekvéseket. A szociális kompetencia a szociális aktivitás pszichikus rendszere, melyben a kommunikatív képességek fejlettsége döntő jelentőséggel bír, hiszen a társakkal való kommunikálás az alapja az együttélésnek, mindeközben alkalmazhatja a különböző kommunikációs formákat, s megtapasztalva hatásukat. Megtanulja, a közös tevékenységek alkalmával, hogy hogyan viszonyuljon társaihoz, hogy elfogadottá és elfogadóvá válhasson. Ez a tapasztalatjelentős mértékben segíti a szocializációt. A társaktól érkező visszajelzések önbizalmára, személyiségének kibontakoztatására hatással vannak. Alakul önértékelése, majd társértékelése. Átéli, hogy milyen sok, egymástól és tőle különböző gyermekkel tud tevékenykedni, együtt lenni, játszani úgy, hogy társait más érdekli, másként beszélnek, másként viselkednek, másként öltöznek, de jó játészó, csoport és óvoda társak.

Az érzelmi és erkölcsi nevelés háttérbe szorult a társadalmi, az értékrendi és az érzelmi válságok begyűrűzése miatt. Az érzelmi és erkölcsi nevelésnek éppen ezért komoly hangsúlyt kell kapnia, mert ez alapozza meg a személyiség szocializációját. Segít a családoknak az értékek mentén történő nevelésben, kapaszkodót nyújt.

Az óvodapedagógus feladata az érzelmi és erkölcsi nevelés feladatrendszerének megtervezése, figyelembe véve, hogy az egyes szokások, együttélési normák elfogadása, betartása nem azonos időben zajlik az azonos életkorú gyerekeknél. Fontos, hogy az egyes értékek, szabályok felnőttek általi megítélése azonos legyen. Az óvodapedagógus kellő pedagógiai érzékenységgel, a gyermekek ismeretében dönti el, mely szokások illeszthetők az egyes gyerekekhez, és milyen differenciált bánásmód segíti fejlődésüket.

Az óvodapedagógus az erkölcsi nevelés folyamatában arra törekszik, hogy a gyerekek önmagukat tudják értékelni, nemcsak teljesítményeiket, hanem tetteik helyességét vagy annak tévedéseit is, ezt követően pedig mások tetteit. Mindeközben lehetőséget kell teremteni a döntésre, választásra, dilemmázásra.

Célunk:

- A gyerekek egyéni érdekeinek érvényesítése úgy, hogy a közösség, illetve mások érdekei ne sérüljenek.
- Az „én központúságból” emocionális alapú mechanizmusok segítségével annak fokozatos kifejlesztése, hogy képes legyen másokkal is törődni, az egyéni és közösségi igényeket összehangoltan kezelni.
- Erkölcsi, akarati tulajdonságok, szokás és normarendszer megalapozása, erősítése, fejlesztése a felnőttek modellállásával, helyzetteremtéssel.
- A beilleszkedést segítő szociális együttélés szabályainak közvetítése, belsővé válásának elősegítése.
- A gyermekek érzelmi intelligenciájának minél magasabb szintre való eljuttatása annak érdekében, hogy intellektusuk is igazán jól működjön.
- A különbözőségek elfogadására, tiszteletben tartására, természetesként kezelésére nevelés.
- A szülőföldhöz, lakóhelyhez fűződő pozitív viszony megalapozása, erősítése, az önazonosság és identitástudat megőrzése, szokások és hagyományok, értékek tisztelete.
- A természeti szépség az emberi jószág fogalmának beépítése, értéként kezelése.
- Sajátos törődés, speciális megsegítés, célirányos pedagógiai munka érvényesítése a nehezen szocializálható, lassabban fejlődő, retardált, sajátos nevelési igényű, hátrányos valamint halmozottan hátrányos helyzetű, elhanyagolt, különös tehetséget mutató gyermekek esetében, szükség esetén megfelelő szakemberek közreműködésével az esélyegyenlőség és a tehetséggondozás érdekében.
- A gyermekek környezettudatos magatartásának megalapozását segítő pedagógiai rendszer és tárgyi környezet kialakítása.
- Esélyteremtés a kisebbséghez tartozó és migráns gyermekek számára
- A fejlődés folyamatos nyomon követése.

Feladataink:

- Érzelmi biztonságot, védettséget sugárzó, szeretetteljes, családi légkör megteremtése, fenntartása.
- A csoportszoba biztonságos, mobilizálható, közös és elkülönülést igénylő tevékenységek végzésére is alkalmassá tétele, környezettudatos szemléletű berendezése.
- A gyerekek eltérő érzelmi kívánalmainak megértéssel, toleranciával, empátiakészséggel való fogadása.
- Nagy körültekintés, türelem, gyöngédség az újonnan érkező gyermekek fogadásában, befogadásában.
- Változatos, színes tevékenységek, élmények biztosítása a gyermekek nyitottságára építve, a társas szükségletek kielégítésére az élménybefogadás képességének fejlesztésével az erkölcsi tulajdonságoknak: együttérzés, segítőkészség, önzetlenség, figyelmesség és akaratának: önállóság, önfegyelem, kitartás, feladat-, szabálytudat fejlesztése és az együttműködés, társas kapcsolatok, a viselkedési, magatartási szokások gyakorlása, fejlődése érdekében.
- A szeretet és kötődés, mások iránti tisztelet, felelősség, igazságérzet, tolerancia érzésének megalapozása, a különbözőség elfogadására nevelés.

A gyermekek természettel és társadalmi környezettel való kapcsolatának alakítása, megismertetése, az emberi munka, alkotások megbecsülése, a hagyományok ápolása.

A környezettudatos cselekvési szükségletek, szokások megerősítése, a környezetvédelem és környezet megóvás belsővé válásának elősegítése érzelmi és motivációs hatásokkal, komplex tevékenységi rendszerrel.

A sajátos érzelmi hatás fokozására (magyar és cigány) népi mondókák, rigmusok, énekes játékok hangulatörző népdalok, népmesék beépítése.

Harmonikus, esztétikus környezet (gyermeki alkotások, népművészeti elemek, művészi alkotások, ízléses természetes anyagból készült dekoráció) az esztétikai érzelmek kialakításához.

A nemi identitás kialakításának segítése lányok is autózhatnak, lehetnek határozottak, fiúk is főzőskézhetnek, sírhatnak, babusgatásra vágyhatnak, kisebbségi gyermekeknél fellelhető sajátos szemlélet tiszteletbe tartása (migráns gyermek).

Az iskolai életre való alkalmasság egyénhez viszonyított optimalizálása személyre szabott pozitív megerősítéssel, énkép, önbizalom, önfegyelem, önállóság, szabálytudat, kommunikáció, irányíthatóság, együttműködés fejlesztésével és formálásával a tanulás iránti pozitív attitűd megalapozásával, érdeklődés és kíváncsiság fenntartásával.

A gyerekek fejlesztése csak azután kezdődhet, ha az óvodásaink, az óvodai csoportokban alapvetően derűs, vidám légkörében, jól érzik magukat, megismerkednek a felnőttekkel, beilleszkedtek a közösségbe, s megismerték az őket körülvevő környezetet.

Mindezek elérésének időtartamát, nem csak a gyermekek családi szocializációja, de az óvodáról szerzett első benyomásaik és az óvodába lépés mikéntje is döntően meghatározza. Éppen ezért, kiemelt figyelmet fordítunk az óvodai élet megkezdésének előkészítésére, megszervezésére, megvalósítására:

- szülői beszoktatást elvárásként kezeljük, mindaddig javasoljuk, amíg a gyermeknek szüksége van rá, előzetes tájékoztatás (csoportjaink, nevelési törekvésünk, pedagógiai és alternatív programjaink bemutatása; látogatás a bölcsődébe; Óvodahívogató rendezvények; szülői találkozó);
- a gyermekek óráról- órára, napról napra történő befogadásának megtervezése, elemzése, értékelése, szükség esetén ismételt beszoktatási terv készítése;
- rokonság, barátság feltérképezése (kötődés);
- előzetes ismerkedés a családdal, gyermekekkel (családlátogatás, személyes kapcsolat erősítése minden helyzetben);
- kedvenc és otthont idéző tárgy vagy játék behozására ösztönzés;
- apró figyelmességek (felvételi előjegyzésnél, első napokban);
- a gyermekek, szülők barátságos, nyugodt, odaforduló, közvetlen, megkülönböztetett figyelemmel történő fogadása, javaslat a tevékenységekbe való aktív bekapcsolódásra, őszinteség, bizalom, segítőkészség, partnerség kezdeményezése;
- a gyermekek élettörténetének, fejlődési és nevelési körülményeinek folyamatos megismerése, pedagógiai és pszichológiai elemzése, a fejlesztéshez, megsegítéshez szükséges legmegfelelőbb metódus megválasztása;
- a gyermek megfigyelése a befogadás időszakában: miként szokta meg az új környezetet, hogyan reagált a szülőtől való elválásra, magára talált-e a játékban, hogyan alakult a kapcsolata az óvónókkal, hogyan illeszkedett be az óvodai élet ritmusába, mi okozott számára örömet vagy nehézséget, hogyan reagált a sok gyerekre, vannak-e speciális igényei, szükségletei?

Tiszteletbe tartjuk a családok értékrendjét s megfelelő pedagógiai kultúránk alapján, arra törekszünk, hogy a szülők tájékoztatásunk, magyarázatunk nyomán megértsék az óvodai történéseket, cél és feladatrendszer annak érdekében, hogy a gyermekek személyiségfejlesztésében eredményesen együttműködhessünk.

A helyes normák kialakításában, fellelhető /óvodai-családi/, nagymérvű eltérések esetén tapintatos meggyőző munkát végzünk.

Különös figyelmet fordítunk hátrányos helyzetű és az etnikai kisebbséghez tartozó gyermekekre. Óvodai beíratás szorgalmazása már 3 éves kortól, s a rendszeres óvodába járás az alapja annak, hogy fejlesztésük, nevelésük eredményessé váljon, válhasson, szocializációjuk folyamatossá, determinálttá tehető legyen. Elemezzük, tanulmányozzuk szoció kultúrájukat, eltérő magatartási, viselkedési és kognitív képességeiket. Normáikat, a befogadásnál – beszoktatásnál igényeiket maximálisan figyelembe vesszük. Igyekszünk meggyőzni a szülőket a családi beszoktatás fontosságáról, az óvónőkkel való kapcsolattartás előnyeiről.

Szocializációjukat, nevelésüket az egyéni bánásmód elvének differenciált alkalmazásával, alternatív program adaptálásával, prevencióval, kompenzációval végezzük.

A nyugodt, családias, szeretetteljes és biztonságos légkör megteremtése az óvodapedagógus személyiségének, hitelességének modellállásának, kommunikációjának és metakommunikációjának eredménye, ami az óvodai nevelő munkát segítő dajkára, egyéb alkalmazottakra is érvényes.

Az óvodapedagógusok felelőssége, a dajkától való elvárás alapja a felnőtt-gyermek viszony milyensége, mert ez döntően befolyásolja a gyermek-gyermek közötti társas kapcsolatokat, a közösséggé – formálódást.

Változatos tevékenységek alapján arra törekszünk, hogy mindenki megtalálja a személyiségének, temperamentumának, fejlettségének megfelelően a helyét a csoportba. Valljuk, hogy a vegyes életkori szervezésű csoportban gyermekeknél ez könnyebben elérhető. A gyermekek elfoglalt helyét, baráti kapcsolatait rendszeresen elemezzük, az eredményeket rögzítjük, nyomon követjük.

Mindennapi óvodai életünket úgy szervezzük meg, hogy változatos, színes, érdekes élményt nyújtó tevékenységekre biztosítson lehetőséget, amelyben érvényesülhet a gyermeki kezdeményezés, döntés, az együttjátzás, együttmunkálkodás, együttműködés, kooperatív ismeretszerzési, tapasztalatszerzési technika, forma. Mindez átélhetővé teszi a gyermekeknél, hogy a közösség megerősítő erő, támasz, a mi élmény semmivel sem pótolható, érzelmi és erkölcsi érték. Együtt könnyebb, együtt érdekesebb, miközben mindenki önmaga maradhat, mindenben részt vehet, mindenhez hozzászólhat spontán, vagy a Beszélgető körben.

A tartalmas óvodai életben minden gyermek megtalálhatja a számára sikert, elismerést, örömet jelentő tevékenységet, de szembesülhet a nehézségekkel, társai elismerésre méltóbb teljesítményével is. Ennek eredményeként énképe, önértékelése, egész személyisége úgy formálódhat, hogy szocializációjában a siker, - s ami nehezebb – a kudarc élményének helyes kezelését is elsajátítja.

Az empátia, türelem, szeretet, bizalom alaphangulatát magába foglaló, tudatos nevelés eredményeként, a gyerekek egyéniségüket megőrizve úgy válnak a közösség tagjaivá – eltérő fejlettségi szinten és mértékben, - hogy a magatartási, viselkedési szabályok egyre inkább belsővé válnak, s kiteljesedik a társakhoz, körülményekhez, elvárásokhoz való alkalmazkodásnak, kapcsolatteremtésnek, együttműködésnek az iskolai élet megkezdéséhez szükséges alkalmassági szintje.

Mindkét óvodánknak, óvodai csoportjainknak meg van a saját hagyomány és szokásrendszerei, amely az összetartozás érzését erősíti. Fontosnak tartjuk a csoportközi, óvodai, intézményi kapcsolatrendszert is, melyeket az átjárhatósággal, csoportközi tevékenységek szervezésével, udvari játékkal, rendezvényekkel is erősítünk.

Óvodáink nyitottak, kezdeményezők a család felé, s ezt a partneri kapcsolatot kell erősítenünk ahhoz, hogy partnerközpontú, szolgáltató intézményé váljunk szakmai hitelességünk, eredményeink által.

Sikerkritériumok:

- Legyen nyílt, barátságos, őszinte, segítőkész. Tudjon kapcsolatot teremteni és fenntartani.
- Kötődjön az óvodához, csoportjához, a felnőttekhez és társaihoz.
- Legyen képes együttérzésre, együttműködésre, együttjátszásra, együttdolgozásra.
- Alkalmazza a belsővé vált, helyes magatartási és viselkedési szabályokat, formákat.
- Tudjon kezdeményezni, dönteni, kompromisszumot kötni, konfliktust kezelni önállóan vagy felnőtt segítségét kérve úgy, hogy az mindkét fél számára elfogadható legyen, alkalmazkodni, toleránsan viselkedni, másokat elfogadni.
- Érzelmlein, indulatain korának megfelelően uralkodni.
- Tisztelje a felnőttek, társai munkáját, szívesen vállaljon megbízatást, munkát.
- Szívesen kommunikál, bátran, de kulturáltan mondja el a véleményét, alkalmazza a kulturált beszéd fordulatokat, kifejezéseket, betartja az udvariassági szabályokat.
- A közös tevékenységekbe önállóan vagy az óvónő kérésére aktívan részt vesz, megtalálja a helyét a közösségben, jól érzi magát, felelősséget érez vállalt feladataért, igényes a saját tevékenységével szemben.
- Türelemre, kitartásra képes, érdeklődik a másik gyermek iránt, keresi a segítségnyújtás megfelelő formáit.
- Érzelmileg és értelmileg is elfogadja és követi a felnőttek kéréseit, útmutatásait.
- A szülőkkel kialakított kapcsolat a kölcsönös bizalomra, tiszteletre, őszinteségre, hitelességre épül, mindenkor a gyermek érdekeinek képviselője jellemzi.

8.4. Anyanyelvi, értelmi fejlesztés és nevelés

- Az értelmi nevelés változatos tevékenységeken keresztül, a kultúraátadás hatásrendszerében az óvodai nevelési módszerek segítségével, elsődlegesen a gyermek szabad játéka által valósul meg. Értelmi fejlődésben az óvodás gyermeknek el kell érnie az észleléses, finommozgásos funkciók maximális szintű működését, amelyhez a nyelvi-szimbolikus megismerési szint szervesen integrálódik. Fontos, hogy a periódus kezdetén jellemző torz, az érzelmektől meghatározott megismerési sémák egyre pontosabbak, teljesebbek és a valósághoz hűek legyenek. Ennek elérése csak az érzelem indította játékos-mozgásos tevékenységen keresztül, a sokoldalú érzékszervi megtapasztalással lehetséges. Az értelmi nevelés további feladatai: egyrészt a gyermek spontán szerzett tapasztalatainak, ismereteinek rendszerezése, bővítése, másrészt az értelmi képességek (érzékelés, észlelés, emlékezet, figyelem, képzelet, gondolkodás) és a kreativitás fejlesztése.

Az értelmi fejlesztés érdekében a gyermek érdeklődésére, kíváncsiságára építve, változatos, párhuzamosan végezhető tevékenységeket biztosítunk, melyeken keresztül a gyermekek tapasztalatokat szerezhetnek az őket körülvevő természeti és társadalmi környezetről. E tapasztalatok rendszerezése és bővítése mellett lehetőséget adunk a különböző élethelyzetekben való gyakorlásra.

- Az értelmi fejlesztés szoros kapcsolatban van a kommunikáció alakulásával. Az anyanyelvi nevelés valamennyi tevékenységi forma keretében megvalósítandó feladat. Az anyanyelv fejlesztése, és a kommunikációkülönböző formáinak alakítása- beszélő környezettel, a gyermekek mindenkori értő meghallgatásával, helyes mintaadással és szabálykövetítéssel (a javítgatás elkerülésével) – az óvodai nevelő tevékenység egészét áthatja.
- A kommunikációs képességfejlesztés sajátos helyzete abból adódik, hogy szinte valamennyi óvodai tevékenység kommunikációs szinten is zajlik, tehát részint közvetítő, részint céltevékenység. Az óvodai anyanyelvi nevelés komplex folyamat. Az anyanyelvi nevelésen értjük: a beszédhanghallás kialakulását, a beszéd megértését, a szókincs bővülését, hangképzésbeli elsajátítást, a mondatalkotást, az összefüggő beszédet, a csoportos beszélgetést, a beszédfigyelmet, a kulturált, udvarias beszédformákat, metakommunikációs elemek felhasználását.
- A szocializáció folyamatában a beszéd, a kommunikáció a gyermek környezetével való érintkezésének, önkifejezésének, gondolkodásnak legfőbb eszköze. A kommunikáció által erősödik a gyermek biztonságérzete, növekszik tájékozottsága, gazdagodnak ismeretei, kapcsolatai, fejlődik beszédképessége, anyanyelvi kultúrája.
- A kommunikáció minden esetben két síkon zajlik. Verbális, azaz nyelvi, illetve nem verbális szinten. A verbális és a nem verbális eszközök (mimika, gesztus, tekintet, térközsabályozás, kulturális emblémák, vokális kódok stb.) viszonyára jellemző, hogy nemcsak kiegészíthetők, megerősíthetők egymást, illetve a közvetítik jelentést, hanem a nem nonverbális eszközök helyettesíthetők is a nyelvi kifejezéseket, sőt ellent is mondhatnak azoknak. A nem verbális eszközök közül az óvodai nevelésben különös figyelmet érdemel a térközsabályozás, hiszen a kisgyermek fokozottan igényli a testi közelséget. Egy simogatás, egy érintés, vagy egy közeledés-elhárítás gyakran minden szónál többet elárul a felé irányuló érzelmek fogadásáról. Ezért ebben az életkorban az érzelem ezen megnyilvánulási formáinak domináns szerepet tulajdonítunk. A mozgás, a tánc a nem verbális kommunikáció legősibb eszközei. A kommunikációs képességfejlesztésben kiemelkedő szerephez juttatjuk, hiszen feszültség- és gátlásoldó hatása kihat a nyelvi kommunikációra is.
- A mese, a vers az irodalmi és egyéb történetek bemutatása, s mindezek a gyermekek általi önálló megalkotása nemcsak, élményforrás és azonosulási lehetőség, erkölcsi érték felismerés, katarzisz átélését biztosító élmény, de a szókincs fejlesztésének egyik leghatékonyabb eszköze is. A mese és versmondás a legtermészetesebb alkalom a beszédtechnikai problémák javítására, a testtartásnak, a tekintettartásnak a gyakorlására és a verbális emlékezet fejlesztésére. A gyermekek mimes játékainál, mese és vers improvizációjánál hatékonyan alkalmazzuk a drámapedagógia módszerét.
- Az egyéni fejlődés biztosításához szükséges, hogy az óvodapedagógus személyes példájával (odafigyelés, meghallgatás, beszélgetés) kommunikációs helyzetek megteremtésével ösztönözze a gyermekek közötti kommunikációt, teremtsen lehetőséget a monologikus beszédre, ennek fejlesztésére, bővítse szókincsüket, gazdagítsa metakommunikációs ismereteiket (pl: érzelmeket jelző gesztusok, arckifejezések, testtartások).

- A gyermek beszéd- és kommunikációs képessége nagymértékben függ a családi szocializációtól, ami előnyös vagy hátrányos helyzetet teremthet a gyermek számára a közösségben. Ennek fokozatos fejlesztése differenciált, céltudatos munkát igényel különösen az ingerszegény környezetből érkező, s a kisebbséghez tartozó gyermekeknél, illetve minden retardáltságot mutatónál.
- Az óvónő és a gyermek közötti beszéd kialakulásának az alapja a közöttük lévő jó kapcsolat, ezért fontosnak tartjuk, hogy már az első naptól olyan biztonságos, derűs közeget alakítsunk ki, melyben megnyílik a gyermek és megnyilvánul beszédkedve. Az óvónő és dajka beszéde minta a gyermekek számára, ezért mindig világosan, érthetően, példaértékűen közöljük a mondanivalónkat. Törekedni kell arra, hogy felnőttek beszéde ne legyen túl hangos vagy halk, természetes hangon mindig a csoport hang- és zörejszintjéhez alkalmazkodjunk.
- Fontosnak tartjuk, hogy a felnőttek egymás között és a szülőkkel is úgy beszéljenek, hogy ezt a gyermekek bármikor hallhassák, s ez is modellértékű legyen.

Célunk:

- **Az anyanyelv** ismeretére, megbecsülésére, szeretetére nevelés, a kommunikáció és kooperációkülönböző formáinak differenciált fejlesztése a nevelőtevékenységben.
  - A beszédkedv felkeltése és fenntartása.
  - A beszédértés, beszédhallás és szövegértés fejlesztése.
  - Kapcsolatfelvétel támogatása, az információ eljuttatása, az információ eljuttatásának segítése a másikkal, verbális és nonverbális eszköztár kialakításával, fejlesztésével
  - A beszéd közvetítésével a gyermek biztonságérzetének elősegítése, ismeretei gazdagítása, tájékozottságának növelése.
  - Az anyanyelvi fejlettség alapján a kreatív interakciós képesség kialakítása.
  - Az anyanyelvi fejlesztéssel a szocializáció elősegítése, a családi nevelés hiányosságainak pótlása, kiegészítése, korrekciója.
  - Az iskolai alkalmasság elősegítése, az iskolai kommunikációs kudarcok megelőzése.
  - Célirányos egyéni fejlesztés biztosítása az arra rászoruló gyermek részére.
  - A személyiség pszichés beállítódásának megalapozása az elfogadás, az együttműködés, önállóság, találékonyság, kapcsolatfelvétel- és alakítás területén.
- A gyermeki kérdések inspirálása, megválaszolása.
- Beszédhibák megfelelő módszerekkel történő korrekciója.
  - Beszéd fogyatékos, súlyos beszédhibás, egyéb beszédhibás, retardált, nyelvi, közlési nehézséggel küzdő gyermekek inkluzív integrált nevelése.
  - A nem kívánatos kifejezések használatának mérséklése, száműzése.
  - **Kognitív képességek** fejlesztése, az egyéni és aktuális fejlettségi szintre alapozva, játékkal, játékba integrált tanulással.
  - A gyermekek spontán szerzett, hozott tapasztalatainak, ismereteinek figyelembe vétele, rendszerezése, célirányos bővítése, másrészt az értelmi képességek (érzékelés, észlelés, emlékezet, figyelem, gondolkodás alkotóképesség és a kreativitás) fejlesztése differenciáltan, az egyéni bánásmód alkalmazásával.

- A gyermeki képzelet fő forrásainak mindennapos biztosítása: a szabad játék, a vizuális tevékenység és a mese adta lehetőségekkel.
- A megismerő tevékenységek, a megismerő képességek a (2, 5)3-7(8) éves életkornak, eltérő fejlődési ütemnek megfelelő fejlesztése, tapasztalatok bővítése, új ismeretek felfedeztetése, a problémaérzékenység fokozása.
- A különböző élethelyzetekben való gyakorlás, az életkori sajátosságoknak megfelelő cselekvéses tanulás biztosítása.

Feladataink:

- Az óvónő és a gyerekek közötti szeretetteljes viszony, beszélgetésre alkalmas nyugodt, kiegyensúlyozott légkör megvalósítása.
- A beszédöröm biztosítása, arra nevelni a gyermeket, hogy bátran nyilatkozzanak meg, mondják el élményeiket, véleményüket egyénileg, közösségben.
- Lehetőséget teremteni minden gyermeknek a folyamatos beszéd gyakorlására.
- Képesé tenni a gyermekeket arra, hogy másokat is meghallgassanak.
- Beszédtechnika fejlesztése, a helyes kiejtés gyakorlása.
- Arra törekedni, hogy számúzzuk az óvodai életből a csúnya beszédet.
- Együttműködés a logopédussal és a családdal a megelőzés és a korrekció területén. Változatos kommunikációs helyzetekben, széleskörű információcsere biztosítása.
- A napi rendszeres beszélgetés, a gyermeki élmények meghallgatása, a gyakori mondókázás, a mindennapos mesélés és az éneklés által a gyermekek intenzív anyanyelvi élményében való részesítése.
- Az anyanyelvi nevelés fontosabb feladata az, hogy a gyermekek megtanulják élményeiknek, mondanivalójuknak verbális kifejezését, érzékennyé váljanak arra, hogy más szavaiból, alkotásaiból megragadják az emocionális árnyalatokat.
- A beszédészlelés, beszédértés, szóbeli emlékezet fejlesztése. Szókincs (relációs és általános) gyarapítása, szófaji gazdagság megalapozása.
- Folyamatos, összefüggő, tiszta beszéd, nyelvi kifejezőkészség kialakítása.
- Nyelvi készség (társalgási vagy kontextusos és elbeszélő vagy összefüggő beszéd) fejlesztése.
- Kommunikációs és kooperációs (verbális és nem verbális) jelzések felismerésének, használatának gyakorlása, egyéni bánásmód, differenciált fejlesztés alkalmazásával.
- A gyermeki kérdések megválaszolására, a mondanivalójuk meghallgatására a mindennapok, minden helyzetében kiemelt figyelmet fordítunk.
- A nemzeti és etnikai kisebbséghez tartozó, valamint migráns gyermekek differenciált támogatása a magyar nyelv elsajátításában.
- Mindezek megvalósításához elengedhetetlen az óvónőink mintaadása, jelen esetben beszédüknek tisztasága, a nyelvi elemek őszinte használata, a hangok kifogástalan képzése. Feladat, hogy természetes hangon szóljunk a csoporthoz, törekedjünk a képszerű kifejezésre, beszédünk szemléletességére
- A gyermekek egyéni fejlettségi ütemének megfelelő módszerek és eszközök alkalmazása.

- A gyerekek kíváncsiságára és érdeklődésére építő tapasztalati lehetőségek, élmények, változatos tevékenységek biztosítása.
- A gyermekek egyéni adottságainak figyelembevételével értelmi képességeik: megfigyelés, emlékezet, képzelet, figyelem, gondolkodás, differenciált fejlesztése.
- Legmegfelelőbb módszer, eszköz megválasztása, élményérzet biztosítása.
- A projekt pedagógiai módszer szerint választott és meghatározott témakörök feldolgozásai a differenciáltan, célirányosan, komplex módon a gyermekek egyéni igényeinek, aktuális fejlettségének, eltérő haladási ütemének figyelembe vételével, cselekvéses tanulással biztosítsák az értelmi képességek fejlődését.
- Valamennyi értelmi képesség, különösen a képzelet és a kreativitás fejlődését elősegítő ösztönző biztosítása.
- A szociokulturális háttér figyelembe vételére épülő differenciált készség, képességfejlesztés megvalósítása.
- A szülők folyamatos tájékoztatása, együttműködés fokozása.
- A gyermekek fejlődésének folyamatos nyomon követése, egyéni fejlesztési tervek kidolgozása.

Sikerkritériumok:

- Az anyanyelvi nevelés tudatos tervezésével és a differenciált fejlesztéssel elérjük, hogy a gyermek lehetőleg összefüggő, folyamatos beszéddel fejezze ki gondolatait.
- A gyermek vizuális segítség nélkül is megérti a történeteket.
- A megértett történeteket képes visszamondani.
- Párbeszédés helyzetben együttműködik a partnerével, szemkontaktust tart, többnyire végig várja a másikat.
- Beszéde jól érthető és megfelelően gazdag szókinccsel rendelkezik.
- Kialakul a beszédfigyelme, akaratlagos figyelme.
- Megfelelően használja a névmásokat, a névutókat és az igemódokat.
- Jól alkalmazza az alapvető anyanyelvi szabályokat.
- Tisztán ejtik a hangokat (kivétel „masszív” beszédhiba).
- Beszédét személyiségének és az aktuális helyzet által kiváltott érzelmeinek megfelelő természetes gesztusokkal, arcjátékkal kíséri.
- Megfelelő relációs szókinccsel rendelkezik.
- A cigány nyelvet is beszélő gyermekek a nyelveket választékosan használják, a jellegzetes szófordulatok, sajátos nyelvi logika megtartásával, szépen, artikuláltan, egyre kifejezőbben és választékosabban beszélnek a magyar nyelvet.
- A migráns gyermek is megérti a közléseket, s képes magát megértetni.
- Belső érése, valamint a családi nevelés, és az óvodai fejlesztési és nevelési folyamat eredményeként a gyermek az óvodáskor végére eléri az iskolai tanuláshoz, az iskolai élet megkezdéséhez szükséges alkalmasságot az értelmi képességek, elemi- kritikus alapkészségek területén.

- Ha lelkileg egészségesen fejlett, akkor az óvodáskor végére nyitott érdeklődésével, egészséges kíváncsisággal, felfedezési és tudásvágygal készen áll az iskolába lépésre.
- Érzékelése, észlelése tovább differenciálódik (különös jelentősége van a téri észlelés fejlettségének, a vizuális és az akusztikus differenciálásnak, a téri tájékozottságnak, a térbeli mozgásfejlettségnek, és a testséma kialakulásának).
- Az önkéntelen emlékezet bevézésében és felidőzésében a közvetlen mellett megjelenik, a szándékos bevézés és felidőzés, s megnő a megőrzés időtartama: a felismerés mellett egyre nagyobb szerepet kap a felidőzés.
- Megjelenik a tanulás alapját képező szándékos figyelem, fokozatosan növekszik tartalma, terjedelme, könnyebbé válik a megosztása és átvitele.
- A cselekvő-szemléletes és képi gondolkodás mellett, az elemi fogalmi gondolkodás is kialakulóban van.
- Szívesen, aktívan, kezdeményezően, érdeklődéssel vesz részt a napi tevékenységekben, kooperativitásra képes.
- Rendszerezni tudja a megszerzett ismereteit.
- Meglátja az alapvető ok – okozati összefüggéseket, képes egyszerű következtetésekre.
- Alkalmazza ismereteit és tapasztalatait, a kognitív kompetencia területhez kapcsolódó készségei, képességei fejlettségi szintje-a másik két kulcskompetencia megfelelő fejlettsége mellett- képessé teszik, egyéni adottságai mentén, a kompetencia alapú iskolai oktatásba való zökkenő-mentesebb részvételre.

9. Az óvodai élet tevékenységformái

„A fejlesztés útja az érzelmi nevelésen, a játékos kreativitáson, a szociális szituációkon és a tevékenységeken keresztül vezet. Mit csináljon tehát az óvoda gyermek? Tudjon játszani, kérdezni és odafigyelni.”

/Vekerdi Tamás/

9.1. Játék

Nincs olyan élménye a gyermeknek, amely ne válhatna játékká. A gyermekek tapasztalataikat, élményeiket, ismereteiket játsszák el. A játékban minden lehetséges. Motívuma az öröm, a bánat, a kaland feszültsége, a kommunikáció igénye, az erő próbálgatása, az önkifejezés vágya. A játék megnyugtató és felhevítő, az egyedüllétvédő illúzióját adja, és ugyanakkor társat közvetít, nevel és tanít, lehetővé teszi, hogy segítségével a gyermek megismerje a világot.

A játékban formálódnak a gyermek készségei, képességei melyek lehetővé teszik, hogy a gyermek fejlődése különböző területeken magasabb szintre jusson. A játék az óvodáskorú gyermek alapvető tevékenysége, természetes életformája.

Az óvodáskori játék olyan tevékenységforma, mely magában hordja a másik két tevékenységi kör (tanulás, munka) részfunkcióit is, biztosítva ezzel a hatékonyságot. A játék a személyiségfejlesztés alapvető eszköze, ugyanis minden alapvető tevékenység a játékból nő ki.

Céljaink:

- A komplex tevékenységforrásként szolgáló, öntevékeny, elmélyült szabad játék személyiségfejlesztő hatásának maximális kihasználása.
- A szabad játék túlsúlyának érvényesítése a megfelelő feltételek biztosításával, az óvónők támogató magatartásával, indirekt irányításával, úgy, hogy utánozható mintát adva, a játszótársi szerepet megtartva, igazi játéköröm jellemzi a pedagógust is.
- A gyermekek tapasztalatainak, érzelminek feldolgoztatása a játék által, az esetleges feszültségek csökkentésével.
- A játék segítségével fejleszteni értelmi képességeiket, a kreativitásukat, együttműködésüket, társas kapcsolataikat, beszédkedvüket, közlési vágyukat.
- Biztosítani, hogy minden gyermek megtalálja a számára vonzó, érdekes játéktevékenységet, a számára kedves játszótársakat, de ha igényli az egyedüllétet is.
- A játékot kiemelt jelentőségű, tájékozódó, kreativitásukat fejlesztő és erősítő, élményt adó tevékenységgé tenni.

A játék feltételei:

❖ Játékidő:

- A szabad játék az egész nap folyamatát végig kíséri, ezért fontos, hogy ne zavarja meg semmi, ezt szolgálja a rugalmas napirend, s az a törekvésünk, hogy játékidőben teremtünk olyan játékos helyzeteket, amelyekbe a kezdeményezett tevékenységek beleillenek.
- Biztosítani kell, hogy minden gyermek megtalálja a számára vonzó, érdekes játéktevékenységet, a számára kedves játszótársakat, de ha igényli az egyedüllétet is. Ezt szolgálja a rugalmas napirend is.
- Megfelelő hely:
Fontosnak tartjuk, hogy a gyermekek szabadon, otthonosan mozoghassanak játék közben és kreativitásukat felhasználva saját játszóhelyet hozhassanak létre maguknak, ha azt a játék megkívánja.
  - Az óvoda udvarán is meg kell teremteni a különböző életkorú és érdeklődésű gyermekek számára a megfelelő helyet a játékra, játékokra, változatos tevékenységekre.

❖ Játékeszközök:

A játékeszközöket a gyermekek számára jól hozzáférhető helyen tároljuk. A gyermekek szabadon választhatják meg, hogy melyik játékszerrel kívánnak játszani és kit választanak társul. Otthonról is szívesen hoznak be játékokat a gyerekek, de ehhez feltételként meg kell tanulniuk vigyázni azokra, és tiszteletben kell tartaniuk egymás és az óvoda tulajdonát. A játékok elrakását rugalmasan kezeljük, azokat a játékszereket, melyek közvetlenül nem akadályoznak a más jellegű tevékenységeket (pl. az étkezést), nem fontos mindig elrakni, illetve a különböző építményeket igyekszünk hosszabb ideig megőrizni, szülőknek is megmutatni. A játék eszközöknél a széles repertoárra, variálhatóságra, esztétikusságra, tisztántarthatóságra helyezük a hangsúlyt, minden csoportba ún. Kincses ládára, ami lehetőséget biztosít a jelképes megjelenítésre, mindenből lehet minden elv érvényesítésére.

❖ Nyugodt légkör:

A kiegyensúlyozott játékhoz nyugodt légkörre van szükség, melynek biztosítása az óvónő feladata. Óvodába lépéstől olyan barátságos, nyitott légkört biztosítunk a gyermekek számára, melyben elmélyülten és bátran mernek játékot kezdeményezni. Az óvónőknek mindig segítségre készen kell figyelnie a gyermekek játékát, hogy ha a gyermek problémával találja magát szemben, érezze az óvónő jelenlétét, segítségkérés lehetőségét.

❖ Az élménynyújtás és tapasztalatszerzés biztosítása:

A játék témáját és tartalmát a környezetből szerzett benyomások, tapasztalatok adják. Az óvónők feladata, hogy maximálisan, kreativitásuk és tájékozottságuk alapján mindezt biztosítsák.

❖ Élmények:

Ahhoz, hogy a tapasztalatból élmény legyen, szükséges, hogy az a gyermeket érzelmileg ragadja meg. Igyekszünk számtalan lehetőséget biztosítani a közös élményszerzésre sétákkal, adott helyek felkeresésével, élmények meghallgatásával, különböző programokra történő ellátogatással.

Játékfajták:

❖ **Gyakorló játék** – érzékszervek, finommotorika

A játék lényegét a mozgással történő, manipulálás adja. Leginkább kisebb, éppen óvodába kerülő gyermekek kedvelt tevékenysége, miközben megfigyelik a körülöttük zajló eseményeket is, de idősebb gyerekek is játszanak időnként gyakorlójátékot, hangulatuktól, belső késztetésüktől függően.

❖ **Konstruáló játék** – térpercepció, érzékszervek, kreativitás, finommotorika

- A gyerekek kockákból és más játékszerekből, különböző alkatrészekből, anyagokból építményeket, játékszereket, különféle tárgyakat hoznak létre.
- A játéknak ebben a formájában képesek a gyerekek a legkorábban az együttjátszásra, együttműködésre. Vegyes életkori szervezésű csoportjainkban megfigyelhető, hogy a különböző korosztályú és az eltérő fejlettségű gyerekek alkotásai közös egésszé alakulhatnak, alakulnak. Ez a fajta közös alkotás jó hatással van a kisebbek, és az eltérő fejlettségi szintű gyermekek kreativitására.

❖ **Szerepjáték** - érzelmi intelligencia, probléma és helyzetfelismerés, magatartás – viselkedés, anyanyelvi nevelés, szocializáció, modellállás, kreativitás, élethelyzet – élethelyzet - életvezetés

- A szerepjáték nevelési szempontból a leggazdagabb lehetőségeket nyújtó játékfajta, amely a gyakorló játék keretei között bontakozik ki és az óvodás kor vége felé válik teljessé. A gyerekek szerepjátéka, tapasztalataikat, ismereteiket, elképzeléseiket és az ezekhez fűződő érzelmeiket tükrözi.

- A szerepjáték egymás mellett játsszal kezdődik, de ekkor még csak az eszközökön osztoznak, nem együtt tevékenykednek. Ám, ha ugyanott idősebbek is játszanak, akkor éppen az élethű szerepvállalás miatt elkezdik bevonni kisebb társaikat. Ők eleinte alárendelt szerepet játszanak, de fejlettségüktől függően egy idő múlva akár az irányítást is átvehetik, vagy önállóan valósítják meg szerep vágyaikat.
- ❖ **Szabályjáték** – mozgás, értelmi képességek fejlesztése, szabálytudat – szocializáció, testséma, szabálytudat, fegyelem – önfegyelem.
- Jellemzője, hogy pontos, meghatározott szabályok szerint zajlik. A szabályok határozzák meg a játék megkezdésének módját, menetét, befejezését, egy-egy szakaszának lezárását.
  - Minden korosztály képes valamilyen szintű szabályjáték elsajátítására, különböző társasjátékokra, kártyajátékokra, másrészt a mozgásos szabályjátékokra. Ennek során megfigyelhető a gyerekek rugalmassága, empátiás készsége, ahogyan együtt játszanak a különböző korosztályok. A nagyok igyekeznek leegyszerűsíteni a szabályokat, elnézőek fiatalabb társaikkal.

9.2. Dramatizálás és bábozás – önmegvalósítás, értelmi erők, kreativitás, anyanyelvi nevelés

Dramatizáláskor a gyermek saját- vagy irodalmi élményeit játssza el, kötetlen módon. Ezek az élmények érzelmileg ragadják meg a gyermeket, fejlődik emlékezetük, kreativitásuk, szervezőkészségük, alkalmazkodó-képességük, önértékelésük és önismeretük, verbális készségük.

Bábozás: Az óvónők kedvet ébresztenek a bábjáték iránt, utánzásra készítve a gyerekeket, akik lehetőséget kapnak arra, hogy irodalmi, zenei élményeiket, kitalált történeteiket eljátszhassák, felesleges kötöttségek nélkül, oldott légkörben.

Játszhatnak a paraván mögött, vagy nélküle is. A gyermekek szereplési vágyukat fejleszthetik olyan alkotó tevékenységgé, amelynek során örömet szereznek önmaguknak, társaiknak, kisebbeknek vagy a szülőknek.

Feladatunk:

- Nyugodt légkör, megfelelő hely, idő, eszköz, élmény / egyéni, közösségi / biztosítása.
- A gyermeki játék szabadságának, öntevékeny jellegének tiszteletbe tartása, a szabad játék dominanciájának biztosítása, napirenden is megjelenítve.
- Ötletek, lehetőségek, helyzetek teremtése, s a felnőttek szükség szerinti részvétele.
- A játékhoz szükséges eszközöket célszerű, esztétikus a megszokott helyükön való, a gyermekek számára elérhető módon történő tárolása, elrendezése a gyermekek aktív közreműködésével.
- Arra nevelni a gyerekeket, hogy ne rongálják az eszközöket, s olyan mértékű rendet rakjanak, ami a tevékenységek zavartalan végzéséhez szükséges.
- Biztosítani, hogy a gyermekek szabadon megválaszthassák hol, mikor, kivel, mivel játszanak, a nap folyamán, vagy éppen több napon át.

- Elérni, hogy a gyerekek mindig érezzék, nem csak jelen vagyunk, de készen állunk az együttműködésre, segítségnyújtásra, együttjátszásra, olyan szinten és mértékben, amilyenre igényük van, egyéni szükségletük szerint igényük van.
- A magatartás zavarral, szocializációs nehézséggel küzdő, sajátos nevelési szükségletű gyermekek esetében az egyéni bánásmód elvének tudatos alkalmazása.
- A fejlődés folyamatos nyomon követése a kiegyensúlyozatlanságra, sérelemre utaló játék megnyilvánulások figyelemmel kísérése (gátolt-, kényszeres-, kapkodó – felületes-, agresszív – romboló). Amennyiben valamelyik gyermeknél a fent említett problémákat nem sikerül mérsékelnünk, feloldanunk az okok feltárásához szakember segítségét kérjük. Reflektív szemléletű jelenlét- differenciált reagálás, egyéni bánásmód megvalósítása.
- Folyamatosan biztosítani a választás lehetőségét az érdekes, párhuzamosan és szabadon választható tevékenységek között.
- A szülői szemléletformálása beilleszkedési időszakától, mert a modellnyújtás mellett lehetőség adódik a pedagógiai helyzetek rövid indoklására, a játék fontosságát tudatosító érvek közvetítésére is, annak érdekében, hogy elfogadottá váljon a játék prioritására épülő óvodai nevelés.
- Mintaértékű kommunikáció, pozitív visszajelzések, elfogadó, segítő, támogató attitűddel, differenciált módszerekkel, multikulturális-interkulturális szemlélettel. A játék szabályainak, normáinak gyerekekkel közös formálása, a gyermeki véleménynyilvánítás és döntésképesség erősítése.

Sikerkritériumok

- A gyerekek képesek kitartóan, elmélyülten játszani, együttjátszani, úgy, hogy élményeiket feldolgozzák, elképzelésüket megvalósítják, és örömmel tevékenykednek.
- A játékba olyan társas kapcsolatok alakulnak ki, amelyekben egymás játékát segítik, kiegészítik, alkalmazkodnak egymáshoz, közösen terveznek, valósítanak meg valamit, s az egészséges versenyszellem pozitívan van jelen.
- A játékfajtákhoz kapcsolódó tevékenységekben alkotóan használják az eszközöket, kellékeket, s kezdeményezik mindezek barkácsolással, gyűjtőmunkával való kiegészítését.
- Szívesen és gyakran dramatizálnak és báboznak.
- Képesek bonyolult építmények alkotására.
- Szeressék a szimbolikus szerepjátékokat, törekedjenek a normák és a szabályok betartására.
- Tanulják meg, sok pozitív példa alapján, egyre önállóbban, mindenki számára megnyugtató módon, megoldani konfliktusaikat.

9.2.1. Drámajáték

Az óvodai játéktevékenységekbe beépítjük a drámajátékot, mint a gyermekek fejlesztésének egyik hatékony eszközét. Tesszük ezt azért, mert a drámajáték az óvodapedagógus által kezdeményezhető játék, mely a legkülönbözőbb gyermeki képességek fejlődését segíti elő és egyben a kreativitást, valamint a szocializáció fejlődését is szolgálja. Másrészt képességfejlesztő játék, mert a tanulási képességeket meghatározó pszichikus funkciók fejlődését is elősegíti, ezáltal közvetve hozzájárul az iskolai életre való alkalmasság eléréséhez.

A cselekvéses nevelés hatékonyságát növeli, lehetőséget biztosít arra, hogy:

- a közösségben, a közösségért tevékenykedő gyermek aktivitását serkentsük;
- segítsük a gyermeket önmaga és a környező világ megismerésében;
- fejlesszük a rugalmas gondolkodást, kreativitást, önálló alkotóképességet;
- elősegítsük a gyermek időérzékének fejlődését;
- fejlesszük térbeli és testi biztonságát;
- fejlesszük a gyermekek érzelmi intelligenciáját,
- új, változatos módszerrel a gyermekek beszédképességét, nyelvi kommunikációs képességének tisztaságát, metakommunikációs megnyilvánulásainak adekvátságát elősegítsük;
- ellensúlyozzuk a tömegkommunikációs eszközök (TV, videó) okozta nyelvi passzivitást;
- gazdagítsuk a szabadidő hasznos eltöltését.

Elősegíti:

- a pontos és differenciált vizuális észlelést;
- az összerendezett koordinált mozgás fejlődését;
- látott-hallott információk összekapcsolásának képességét, motoros visszaadást;
- a rövid idejű vizuális-verbális memória fejlesztését;
- a szándékos figyelem (10 perces figyelemkoncentráció) fejlődését;
- A drámajáték alapvető játékfajtái – lazító-, azonosulásra épülő-, látás és hallásfejlesztő-, tapintó, érzékelő-, mimes-, térérzékelő-, mimes szöveges, improvizációs-, élethelyzet játékok fejlesztő hatásukat tekintve egybeesnek az alapkultúrák elsajátításához szükséges fejlesztési területekkel. Alkalmazásuk lehetővé teszi egyéni, aktuális fejlettségi szintet figyelembe vevő a differenciált fejlesztést, egyéni bánásmód alkalmazását, a különbözőség elfogadását, természeteskénti kezelését, szoros összefüggésben a kulcs kompetenciákhoz kapcsolódó motívum és tudásrendszerrel.

A drámajátékot pedagógiai gyakorlatunkban:

- Neveléssel kapcsolatos feladatok ellátásához kapcsoljuk.
- Konfliktusok feloldásánál is alkalmazzuk.
- Terápiás céllal is felhasználjuk (pl.: hátrányos helyzetű gyermekek, sajátos nevelési szükségletűek szocializációjának elősegítése).
- A játékok élményjellegükkel motiválva erősítik az aktivitást, az együttműködési készséget, türelmet, toleranciát, átélést, fantáziát, s az összetartozást.

9.3. A tevékenységben megvalósuló tanulás

Célunk:

- Természetes játék-, és élethelyzetben a gyermekek érdeklődésének középpontjában álló, vagy a kezdeményezett témákhoz kapcsolódó komplex, cselekvő, projektrendszerű ismeretszerzés és bővítés megszervezése. Olyan irányultsággal, ami képességek fejlesztését, tapasztalataiknak bővítését, rendezését, a tanuláshoz való pozitív viszonyt, a gyermeki személyiségek önmegvalósítását segíti elő.
- Az egyéni és mikro csoportos, tervszerű vagy spontán jellegű játékos cselekvő tanulást párhuzamos tevékenységként a játékba úgy integrálni, hogy a gyermekek egyéni, aktuális fejlettségi szintjének, érdeklődésének és motiváltságának megfelelően mindenki megtalálja a számára legvonzóbb, legérdekesebb, teljesíthető és sikerességet biztosító tapasztalatszerzési lehetőséget, megoldandó feladatot. Az egyéni bánásmód alkalmazásával fontosnak tarja a gyerekek aktuális fizikai és érzelmi állapotát, ehhez igazítja a tevékenységek tempóját, módszereit, időtartamát. Az adott helyzethez igazodva változtatni képes előzetes tervein.
- Olyan cselekvéses, felfedezésre ösztönző helyzet teremtése, amiben a gyermekek önmaguk szerezhetik meg a tudást kooperatív, egyéni vagy éppen az egész csoport bevonását feltételező formában.
- Az ismeret-, tapasztalatszerzést, cselekvést, és tevékenységet feltételező, kötött játékokra épülő, témahelyzeteket úgy szervezzük meg, hogy figyelembe vesszük a gyermekek eltérő:
  - érdeklődését, kíváncsiságát, motivációját, felfedezési vágyát;
  - kezdeményező készségét, aktivitását, kreativitását, cselekvési hajlandóságát;
  - hozott és meglévő ismereteit, tapasztalatait;
  - jártasságát, képesség és készség szintjét;
  - kommunikációs, metakommunikációs és egyéb módú kifejezésének fejlettségét, használati készségét;
  - egyéni és speciális szükségleteit, igényeit, aktuális hangulatát, lelki és testi állapotát.

Feladatunk:

- A kognitív kompetenciák, kiemelten kommutatív, az értelmi erők, képességek fejlesztése /érzékelés, észlelés, figyelem, emlékezet, képzelet, gondolkodás/ gyermekhez igazodó optimális fejlesztése.
- A gyermekek megismerési vágyának, kíváncsiságának, érdeklődésének kielégítése, sokszínű, párhuzamos tevékenységi, cselekvési és tapasztalatszerzési lehetőség biztosításával.
- A gyermekek önállóságának, kitartásának, feladattudatának, feladattartásának, önismeretének, énképének fejlesztése.
- Az ismeretszerzéshez, ismeretbővítéshez, felfedezéshez, tapasztalatszerzéshez, feladathelyzet megoldásához és kivitelezéséhez szükséges cselekvési helyzetekhez való – iskolai tanuláshoz is szükséges – pozitív viszonyulás megalapozása. A mai kor elvárásainak megfelelően használjuk a digitális eszközöket a mindennapok során (fényképezőgép, diavetítő, projektor, cd lejátszó, számítógép, internethasználat).

- Prevenció-, kompenzáció-, tehetséggondozás megvalósítása, az esélyegyenlőtlenség mérséklése az egyenlő hozzáférés biztosítása úgy, hogy az egyéni és speciális adottságokhoz rendelten differenciáljuk a nehézségi fokot, tartalmat, megvalósítási módot, idő ráfordítást, közvetítési módot.
- Óvodáskorban a játék és a tanulás teljes mértékben összekapcsolódik. Ezért pedagógiai munkánkban a tanulás tág értelmezését érvényesítjük, vagyis azt valljuk, hogy a nevelési folyamat egésze, minden mozzanata alkalmas a gyermeki tanulásra spontán, vagy irányított, szabad vagy/és kezdeményezett játékkal.

A játék, mint alapvető tevékenység – a tanulás egyik legfontosabb színtere, hiszen ezen belül a motoros, a szociális, személyes, kognitív és verbális ismeret és tapasztalatszerzés, képességstruktúrák fejlődése legkomplexebb formában jelenik meg.

A kisgyermeket – életkori sajátosságként – tevékenységi vágy ösztönzi a tapasztalatszerzésre, a cselekvésre, újabb felfedezések megtételére. Éppen ezért kell, a több érzékszervet igénybe vevő párhuzamos tevékenységek sokaságát biztosítani és motiváló, bizalommal teli légkörrel, eszköztárral, élménybiztosítással, s mindezt megvalósítani tudó óvodapedagógussal vonzóvá tenni. Fontos számunkra, hogy lehetőséget biztosítsunk a próbálkozásra és javításra.

A gyermeki tevékenység valamilyen belső szükséglet kielégítését, külső követelmény teljesítését szolgáló eszköz, melyet a gyermek képességeinek segítségével valósít meg, ezáltal úgymond használatban fejlődnek a képességek. A képességek fejlesztése áll a projekt középpontjában és nem az ismeretek közvetítése, ami gyermeki tevékenység fenti logikájának alkalmazás-gyakorlás, lehetőség-fejlődés, terminusát követi.

A fejlesztés iránya az elmélet mentén azonos, de az óvodaiban is megtartásra kerültek a célból fakadóan- óvodából az iskolába való átmenet tartalmilag újszerű kidolgozása, az inkluzív pedagógiának, együttélésnek az elterjesztése, a játéknak, mint a fejlesztés céljának és eredményének a megjelenítése, a játék, érzelem, erkölcs metodikai kapcsolatának érvényesítése- a specifikumai.

A gyermek spontán élményeiből fakadó játéka, az irányított tevékenysége, azaz a tanulás, valamint az erkölcsi érzék, a moralitás fejlődése a nevelési gyakorlatban összefüggenek. Az összekötő fogalom az érzelem. Élményszerzéssel, tapasztalási lehetőségek biztosításával, gyűjtőmunkával, könyvekből internetről történő ismeretszerzéssel igyekszünk kialakítani és fenntartani a megismerés igényét próbálkozás öröme. Az IKT eszközök körültekintő alkalmazásával segítjük ez irányú törekvéseinket.(zenehallgatás, valóságban nem megfigyelhető dolgokról ismeretszerzés, fényképezés élmények felelevenítéséhez).

Az óvodai tanulási tevékenységet meghatározza a gyermekek cselekvő és szinkretikus gondolkodásmódja, sajátos gyermeki világképe, érdeklődése, a figyelemének és emlékezetének tartalma és irányultsága az iskoláskorúakéhoz képest szűkebb terjedelme, erős affektivitása, az én centrikusság. Ennek értelmében a kiemelt képességek figyelembe vételével kell megszervezni a fejlesztési téma és projekt terveket.

9.3.1. Szociális képességek

Kritikai gondolkodás, tervszerű, motivált munkavégzés, akaraterő, kitartás, kreativitás, problémamegoldó gondolkodás, konfliktuskezelés, szabálytartás, empátia, tolerancia, nyitottság, együttműködő-készség, szervezőkészség, önállóság, önismeret, önbizalom, metakommunikáció, az egyes társas helyzetekben való adekvát viselkedés, kommunikáció, a demokrácia intézményeiben való részvétel, képviselőlet készségei.

9.3.2. Értelmi képességek

Pontos, differenciált vizuális észlelés, hallott – auditív információk pontos észlelése, megkülönböztetése, látott-hallott információk összekapcsolásának képessége, rövid idejű vizuális-verbális memória, szándékos figyelem, környezettudatos magatartás.

Mindezt alkotótevékenységek által, kreativitás fejlesztésével, művészetekhez való pozitív viszony alakításával, az emberek közötti együttműködéssel kapcsolatos ismeretek, képességek, attitűdök fejlesztésével, információ-, problémakezeléssel, önismeret fejlesztéssel, döntési képesség megalapozásával, gondolkodásfejlesztéssel.

9.3.3. Verbális képességek

Szóbeli kommunikáció, beszédbátorság (beszélgető kör), belső képkészítés (mesehallgatás), mozgáskoordináció fejlesztése, helyes beszédtechnika, beszédlégzés, artikuláció, beszédtempó, hangsúly, hanglejtés beszédpercepciók képesség, gondolkodás. Magabiztos, tudatos, kreatív önkifejezés, választékos, nyelviileg gazdag, kulturált stílus. A kommunikációs igény motiválása, a kommunikáció segítése, a beszédfejlődés hátrányainak, valamint a kognitív funkciók sérülésének kompenzálása, szókincsbővítés, a kifejezőképesség komplex fejlesztése (a verbális és nonverbális kommunikáció eszközeinek és kódjainak, a különböző információhordozók üzeneteinek megértése, feldolgozása).

9.3.4. Testi képességek

Összerendezett, koordinált mozgás, nagymozgás, finommotorika fejlesztése.

Kiemelt attitűdünk:

- a sikerélményt helyezzük előtérbe; /önbizalmat, bátorságot, kezdeményezőkétsztséget erősíti/
- a kudarcokkal szemben, /bátortalanságot, visszahúzóást, elvárhatónál gyengébb teljesítményt eredményez/
- az esetleges sikertelenség kezelésére is ráneveljük óvodásainkat, /"próbálkozz újra, máshogy, később, de soha ne add fel"

9.4. Verselés, mese

Célja:

- A gyermekek érzelmi, erkölcsi, értelmi, és anyanyelvi nevelésének elősegítése irodalmi élménynyújtással.
- Az önkifejezés lehetőségének bővítése a gyermekek saját vers- és mesealkotásával, mozgással és/ vagy ábrázolással egybekötve.
- A lehetőleg magyar, igényesen megválasztott irodalmi művek felhasználásával hozzájárulni a gyermekek világképének alakulásához, a nemzeti kultúra alapjainak megismeréséhez és megismertetni a különböző kultúrák mesevilágát.
- Megalapozni a könyvhöz, az irodalomhoz fűződő pozitív érzelmi viszonyt.

Helye a nevelés folyamatában:

A vers – mese a fejlődő személyiség formálásának leghatásosabb eszköze és része az óvodai élet mindennapjait átfogó anyanyelvi nevelésnek is. A gyermekek számára mondott mese és vers nem egyszerűen csak szórakozási eszköz, hanem a tudat formálásának is jelentős tényezője, mely visszaigazolja szorongásait, egyben megoldást és feloldást kínál.

Feladata:

- Fejlesztani a gyermekek beszédképességét, szókinccsét, elemi alapképességeit.
- Felkelteni és elmélyíteni a gyermekek irodalom iránti érdeklődését, mese és vers szeretetét.
- Szélesíteni a gyermekek látókörét, fejleszteni emlékezetüket, képzeletüket.
- Irodalmi, érzéki-érzelmi, esztétikai élménynyújtás.
- Feltárni a gyermekek előtt a külső világ és az emberi belső világ érzelmi viszonyait, a lehetséges, megfelelő viselkedésformákat.
- Feloldást és megoldás kínálni, visszaigazolt szorongásaira.
- Ráébreszteni a mélyebb értelemben vett pszichikus realitásra.
- Humorérzék fejlesztése.
- Ösztönözni a gyermekeket a saját vers – mese kitalálására, megjelenítéssel.
- Érzelmi biztonság megélésével a belső képalkotás, gyermeki élményfeldolgozás megalapozása.

Az óvodapedagógus feladata:

- Igényes irodalmi anyag megválasztása, összeállítása a népköltészet, nagy és kortárs íróink, költőink művei, s a kisebbség kulturális anyagból.
- Előadásmódja – legyen beleérző, szuggesztív, követésre méltó.
- Nyugodt, kiegyensúlyozott légkör megteremtése, az irodalmi élmények befogadására.

Arra törekszünk, hogy az óvodapedagógusok olyan mese és verstárral rendelkezzenek, amelyek alkalmasak arra, hogy az adott vagy teremtett szituációkban tartalmilag és formailag is megfelelő irodalmi anyagot közvetíthessenek bárhol, bármikor, bármilyen formában.

E mellett csoportjainkban mindennap, megfelelő hangulat, hely, idő megteremtésével mesélő percek tartunk, amikor a többszöri ismétlésre ajánlott mű feldolgozásra kerül. Minden óvodai csoportunkban megtalálható a kezdeményezések helyére kialakított kuckó vagy sarok. Az érzelmi ráhangoltságot különböző eszközökkel fokozzuk (pl. gyertya, mécses, hangjel, mondóka, jelkép).

A meseládkót a projektek megvalósítása során is alkalmazunk, mely elsősorban a vers, mese feldolgozások alapvető eszköze és változatosan használható a bábozáshoz, dramatizáláshoz.

A bábozás, dramatizálás alapja általában irodalmi mű, de ösztönző, dicsérő hozzáállással, modell jellegű példaadással a kitalált történetek, betű és szójátékok megjelenését is támogatjuk az alkotóvágy, fantázia és az anyanyelvi nevelés kiteljesedése érdekében.

Könyvtárlátogatásokon sajátíttatjuk el a könyvek védelmét, a könyvtár használatát, ezzel kívánunk segíteni a gyermekeknek abban, hogy olvasni szerető kisiskolássá váljanak.

Célunk, hogy a gyermekek becsüljék és tiszteljék a könyveket, tudatosodjék bennük, hogy a könyv a kultúra hordozója.

A kiválasztott, játékos mozgásokkal összekapcsolt mondókák, versek, mesék erősítik a környezet megszerettetését, a hagyományápolást, az évszakok szépségének felfedezését is.

Sikerkritériumok:

- Igényli a mesét, verset, érdeklődéssel hallgatja.
- Több mesét, verset ismer, melyeket önállóan is felidéz, elmond.
- Szókincse gazdagodott, metakommunikációs jelzéseket is használ, kommunikációja megfelelő fejlettségű.
- Beszédképességük, beszédkedvük, beszédfigyelmük kialakult, egyéni adottságukhoz, képességükhöz mértén, s elvárható szinten.
- Tud meséket, történeteket kitalálni, mozgással és egyéb módon megjeleníteni, kifejezni.
- Gondosan, megbecsüléssel kezelik a könyveket.
- Játékaiban megjelennek a meseelemek.

9.5. Ének, zene, énekes játék, gyermektánc

„ A zene mindenkié! De hogyan tehetjük azzá?... Ha a gyermekek legkisebb koruktól benne nőnek fel. Ha a kisgyermek fogékonysága és daloló kedve nem hever éveig parlagon, hanem benne él zsenge korától fogva.”

/Kodály Zoltán/

A gyermeki személyiség kibontakoztatásának egyik fontos eszköze a gyermekek zenei képességek fejlesztése. A zene esztétikum, rend, szükséglet, az óvodáskorú gyermekek érzelmeinek legbensőbb megnyilvánulása.

Célunk:

- A zenei anyanyelv megalapozása, a zenei ízlés, esztétikai fogékonyság fejlesztése a közös éneklés, énekes játék örömeinek átélésével.
- Olyan néphagyományokon alapuló zenei anyag kiválasztása és megismertetése, melyen keresztül erősítjük a gyermekek identitástudatát.
- Örömmé tenni számukra az éneklést, a zenehallgatást, felkelteni a zenei érdeklődésüket.
- A gyermekeket a külvilágból érkező zenei hatások ellensúlyozásaként megismertetni a hozzájuk közel álló klasszikus zenével.
- Néptáncal és népi játékokkal harmonikus, szép mozgásra nevelés.
- Felébresszük a bennük rejlő alkotó fantáziát és olyan légkört teremtsünk, amelyben bátran és szívesen mutathatják meg ötleteiket.
- A természeti és társadalmi környezetünk hangjainak, zörejeinek felfedeztetése, megfigyeltetése.

Az ének, zene és énekes játékok és mozgások anyagának kiválasztásánál tekintettel vagyunk:

- a gyermekek életkorára, testi fejlettségére, értelmi képességeire;
- a gyermekek ének és mozgásfejlődésére;
- saját nemzeti és népi hagyományainkra;
- az eltérő kultúrájú gyermekek hagyományaira;
- mondókákkal, énekkel, gyermektáncsal összefüggő mozgások kivitelezési nehézségeire, mozgáskoordinációjuk fejlettségére;
- gyermekek hangterjedelmére;
- a ritmikus magyar népi, és a kisebbségi mozgáselemek alapjainak játékos megismerhetőségére;
- az évszakok, ünnepek, hagyományok játékaira;
- a gyermekek társas környezetére, hogy a kiválasztott dalok, játékok feleljenek meg a gyermek játékszervező kedvének, adjanak alkalmat együttes játéokra;
- népi -, ölbeli-, csipkelődő játékok, rigmusok, népi énekes játékok fontosságára.

Zenei képességek fejlesztése:

- A zenei kreativitás fejlesztése
- Éneklési készség fejlesztése
- Ritmusérzék fejlesztése
- Hallásfejlesztés
- Zenehallgatás (kisebbségi anyag is)
- Differenciált zenei fejlesztés.

Intézményegységünkben, magunkra nézve kötelezőnek tartjuk Forrai Katalin óvodáskorú gyermekek zenei nevelésével kapcsolatos ajánlásait. Az általános gyakorlaton túl, a gyermekek rendelkezésére áll a zenetárunk, klasszikus zenével, népzennel és más népek zenéivel.

Hagyományosnak mondható a rendszeresen szervezett táncház. Minden csoportban a gyermekek rendelkezésére állnak az énekes játékokhoz való fejdíszek, kiegészítők, szerepjátszó eszközök illetve ritmushangszer készletek (gyermek, óvónő).

Az óvodapedagógus feladata:

- A felhasznált zenei irodalom alapján, igényes zenei anyag összeállítása.
- A gyermekek zenei képességének és készségének fejlesztése.
- A zenei hagyományörzés, hagyományápolás.
- A gyermekek zenei ízlésének formálása.
- Megfelelő körülmények biztosítása a zenei élmények befogadásához.
- Az éneklés, a zenei mozgás, népi játékok és a tánc megszerettetése.
- A zenei anyanyelv megalapozása.
- Kisebbségi dalanyag, tánc megismertetése.

Zenei anyag javasolt tartalma:

❖ Kisebbek

- 5 – 6 mondóka
- 8 -10 énekes játék
- 2 – 3 műdal

❖ Nagyobbak

- 15-20 mondóka
- 20-25 /4-8 motívumból álló/ énekes játékok
- 4-5 műdal

Zenei készségfejlesztés:

❖ Kisebbek

- Ritmus érzék: egyenleges löktetés érzékeltetése, játékos mozdulatokkal
- Hallásfejlesztés: halk - hangos-, környezet hangjainak-, hangszerek hangjának felismerése

❖ Nagyobbak

- Ritmusérzék: egyenletes löktetés érzékeltetése, játékos mozdulatokkal, járással, tapsal, ritmushangszerekkel, összekapcsolt feladatokkal
- Ritmus kiemelés, ritmustapsolás, visszatapsolás, dalok, mondókák ritmusának felismerése
- Gyors – lassú felismerése, érzékeltetése
- Néptánc elemek alkalmazása
- Hallásfejlesztés: halk – hangos, halkabb –hangosabb felismerése, érzékeltetése
- Környezet hangjainak felismerése, megnevezése
- Magas – mély felismerése, érzékeltetése
- Dallam felismerése énekhangról, hangszerről
- Dallambujtató, felelgetős játék
- Tiszta, szép éneklés

Az élő és a hangszeres zenehallgatás anyagának kiválasztásában is nagy hangsúlyt helyezünk népdalkincsünkre, kortárs zeneművekre. A 6-7 évesek rendszeresen részt vesznek, életkoruknak megfelelő, komolyzenei koncerteken.

A zenei nevelés nyújtotta lehetőségeket, igyekszünk maximálisan felhasználni az érzelmi-, értelmi-, mozgásnevelésre, a közösségi élet magatartási és viselkedési szokásainak megerősítésére, a személyiség harmonikus fejlesztésére.

Sikerkritériumok:

- Ismerjen mondókákat, dalokat, önállóan is kezdeményezzen énekes játékot.
- Különböztesse meg és érzékeltesse a zenei fogalompárokat az egyenletes lüktetést és a dalok, mondókák ritmusát.
- Váljon képessé esztétikus, kifejező, ritmust követő mozgásra.
- Énekelje, dúdolja az ismert dallamokat.
- Felelgetős dalt énekeljen a társával, vagy a csoporttal.
- Hallgassa figyelemmel a bemutatott zenét.
- Énekeljen alkalmi dalokat ünnepkörhöz kapcsolódva.
- Ismerjen fel dallammotívum alapján hallott dalt.
- Találjon ki dallamhoz mozgást, játékot.

9.6. Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka

Ez a nevelési terület komplexen kapcsolódik a többi tevékenységformához, szerves része az óvodai nevelés egész rendszerének.

Sokszínű nevelési terület, gazdag lehetőséget kínál arra, hogy, a gyermekek építő-, ábrázoló-, alakító tevékenységét gyermekek belső képi világának differenciált fejlesztését a nap bármely szakaszában megvalósítsuk.

Célja:

- A személyiség fejlődés biztosítása a gyermekek alkotó, játékos, örömeztető biztosító manuális tevékenysége által.
- Gyermekek ismerjék meg a valóság tárgyait, jelenségeit, ki tudják fejezni megfigyeléseiket, elgondolásaikat valamilyen formában és anyagban.
- Az esztétikai érzék, a szépség iránti vonzódás felkeltésén és fejlesztésén túl fejlődjön aktivitásuk, analízáló – szintetizáló képességük, feladattudatuk, a feladattartás képessége.
- A gyermeki alkotások során, gazdagodjon esztétikai érzelmük, ízlésük.
- Az öröklött, vagy veleszületett adottságokat a vizuális kulturáltság gazdagítása révén tanulás, gyakorlás útján képességgé fejlesztjük.
- A rajzolással, festéssel, plasztikai tevékenységekkel, kézimunkával segítjük elő a kéz finommozgásának fejlődését, a szenzomotoros koordinációt, az érzékelés és a mozgás összerendeződését, ami előfeltétele az iskolai írástanulásnak.

Feladatunk:

- A gyermekek tér – forma és színeképzetének gazdagításához, az esztétikai érzék fejlődéséhez, az alkotói – alakítói képességek megalapozásához szükséges feltételek biztosítása /idő, hely, eszköz, élmény – tapasztalat, természeti – tárgyi környezet szépségeinek megláttatása/.
- A gyerekek kreativitásának, fantáziájának kibontakoztatásához sokszínű, érdekes vizuális tevékenységi lehetőség, technikához szükséges eszköz biztosítása.
- A természetes anyagok használatát, népi kismesterségekhez kapcsolódó tevékenységeket helyezzük előtérbe.
- Elő kell segítenünk a gyermekek tér- forma és szín képzeteinek gazdagodását, képi gondolkodásuk fejlődését, komponáló-, térbeli tájékozódó-, és rendezőképességük alakulását.
- Megismertetjük gyermekeinkkel a szűkebb környezetünk műemlékeit – lokálpatriotizmus megalapozása.

Tevékenységi formák:

- Építés: Nagy testek, térrészek be- és átrendezése, makettek építése, térbeli alakzatok létrehozása.
- Plasztikai munkák: Gyurkálás, mintázás, szerkesztés, összerakás, báb- és díszletépítés, papírhajtogatás stb.
- Képalakítás: Rajz, festés, lenyomatok, domborművek, tépés, vágás, ragasztás stb.
- Az óvodai élet keretein belül olyan feltételeket teremtünk, hogy a gyermekek bármikor, bármilyen eszközt használva átélhessék az alkotás örömét (szabadidős tevékenység – rajzolás, színezés, gyurmázás, vágás, varrás, szövés, fonás...). Ezeket az eszközöket állandó, gyermekek számára elérhető helyen tároljuk.
- Ösztönözzük őket, hogy a természetben gyűjtött anyagokat vizuális, alkotó tevékenységeikben is felhasználják.
- A kötetlen formájú, kezdeményezett mikro csoportos foglalkozásokkal és az ez irányú szabadidős tevékenységekkel lehetőséget biztosítunk arra, hogy a gyermekek egyéni módon jelenítsék meg élményeiket, juttassák kifejezésre érzelmeiket, vágyaikat, szorongásaikat.
- A gyermekek közötti képességbeli különbségeket maximálisan figyelembe véve a tevékenységeket úgy tervezzük, hogy ne a csoport egy szintre hozása legyen a cél, hanem minden gyermek önmagához mérten fejlődjön. Sikerélményt biztosítva fogadjuk el a fejlődés nem azonos intenzitású ütemét. Nem fogalmazunk meg külön korcsoportonkénti fejlődésszintet, mert az óvodás éveket komplexen kezeljük. Célunk, hogy minden gyermek bátran alkosson és rendelkezzen azokkal a képességekkel, melyek alkalmassá teszik az iskolakezdésre. A tartalmi munka megvalósítása során fontos, hogy segítsük a szülőket a gyermekek vizuális, alkotó tevékenységeihez kapcsolódó életkori sajátosságainak megismerésében.
- Fontos jelentőséget tulajdonítunk a tehetséggondozásnak, melyet kézműves foglalkozásokon valósítunk meg. A nehezebben fejlődő, valamilyen tevékenységben lemaradt gyermekek számára, külön mikro csoportos foglalkozásokat szervezünk.

Az óvodapedagógus feladat:

- Megismertetni a gyermekeket a környezetükben található anyagokkal, és a kézimunkák technikai alapismeretével.
- Megteremteni a feltételeket, biztosítani az eszközöket, varázsládikót.
- Az alkotóvágy felkeltésétől eljuttatni a gyermekeket az alkotás öröméhez.
- Fejleszteni a kreativitásukat.

Sikerkritériumok:

- Fokozott önállósággal tudják alkalmazni a megismert technikákat, és az eszközöket készségszinten, helyesen használják.
- Képalakításban egyéni módon jelenítsék meg élményeiket, elképzeléseiket. Válgék jellemzővé a részletező formagazdagság, a változatos, egyéni színhasználat.
- Téralakításban, építésben, barkácsolásban ötletesek, együttműködők legyenek.
- Csodálkozzanak rá a szépre, tudjanak gyönyörködni. Örüljenek saját, társaik, csoportjuk alkotásainak, fogalmazzák meg: "miért szép?", "miért tetszik", "miért csodálatos", vagy éppen miért nem.
- Lássák meg a környezetet, a természetet, a művészeti ágak esztétikai szépségeit.
- Kéz és szemmozgásuk megfelelően koordinált.
- Kialakul önálló, saját kifejezőmódjuk, stílusuk.
- Képesek megnevezni az alapszíneket, a sötét és világos színárnyalatokat.
- Rajzaikban, festményeikben jelezni tudják a térviszonyokat.
- Emberábrázolásuk felismerhető, tagolttá válik, s egyre több részletet tartalmaz. Megjelennek a mozgásábrázolás jelzései.
- Saját elképzeléseik alapján díszítenek tárgyakat, készítenek ajándékokat, kiegészítő játékokat.
- Tudnak formát mintázni megfigyelés és elképzelés alapján.
- Ismerjék a népi díszítő motívumokat, ősi kismesterségeket, szívesen végezzenek ilyen tevékenységet.
- Legyenek képesek esztétikai élmények befogadására.

9.7. Külső világ tevékeny megismerése

A környezettel való ismerkedés az óvodai nevelés egészében érvényesülő folyamat. Általa a gyermekek az őket körülvevő és a tágabb természeti épített szociális, társadalmi környezetről olyan tapasztalatokat gyűjtnek, amelyek – az életkoruknak megfelelően – a biztonságos eligazodáshoz, tájékozódáshoz nélkülözhetetlenek. Elsősorban a hétköznapok apró történésein keresztül érvényesül. Itt alapozódnak meg a cselekvési és magatartási szokások, az emocionális viszonyok, valamint az elemi tapasztalatok a környezettel kapcsolatban.

Célunk:

- Olyan gyermekek nevelése, akik képesek és szeretnék megismerni, felfedezni és megérteni környező világukat, világunkat.
- A természeti és társadalmi környezethez való pozitív érzelmi viszony kialakítása.
- Olyan érzelmi megalapozottság, érdeklődés felkeltése a világ iránt, amely kedvező alapja lehet a környezetbarát életmódnak.
- A környezettudatos magatartás megalapozása, az ismeretek - játékon keresztül történő – sokoldalú és tudományos közvetítésével.
- A fenntarthatóságra nevelés.

Feladatunk:

- Olyan feltételek megteremtése, amelyben biztosítjuk a minél szélesebb körű tapasztalat és élményszerzést, cselekvést, tevékenységi lehetőséget.
- A külső természeti környezet (természet, víz, levegő, növények, állatok, talaj) és a külső ember alkotta, épített környezet (épületek, tárgykultúra, környezetbarát szokások, hulladékkezelés stb.) megismertetésével sokszínű tapasztalathoz juttatás, készségek, képességek alakítása.
- Olyan valós és szituációs helyzetek megteremtése, amelyben az életfolyamatok alapján megtapasztalhatják, megismerhetik a társadalmi normákat, szabályokat mellyel szocializációjuk kiteljesedik.
- A szülőföld, hazai táj, a népi, helyi, családi hagyományok, szokások és a tárgyi kultúra értékeinek megismerését közvetítő tapasztalatszerzési lehetőségek biztosítása.
- Biztosítani a közvetlen tapasztalatszerzést, hiszen semmivel nem pótolhatók a szabadban tett séták és kirándulások, látogatások.
- A gyermekek intellektuális érzelmeinek a fejlesztése, építve kíváncsiságukra, érdeklődésükre, s elérni, hogy mindezek egyre inkább tartósabb személyiségjeggyé váljanak.
- Az állatok és növények védelmének, óvásának, szerepének elfogadtatásával elérni, hogy természet rendjét tiszteletbe tartsák.
- A felfedezési és tudásvágy felkeltése, fokozása, a tudni szeretném, s miért van így gondolatok mentén, a gyermekek egyéni és aktuális fejlettségének, egyéni és sajátos szükségletének figyelembe vételével.
- Annak biztosítása, hogy mindenki mindenkor részese lehessen a felfedezéseknek, tapasztalatszerzéseknek érdeklődése, kíváncsisága, alapján.
- A felvetett, felvetődő témák feldolgozásánál a gyermekek tapasztalataira, élményeire, meglévő és hozott ismereteire, javaslataira való építés.
- Annak biztosítása, hogy mindenki elmondhassa mondanivalóját, részese lehessen a kísérletezésnek, megtapasztalásnak, találjon a párhuzamos tevékenységek közül számára vonzót, érdekeset.
- A környezeti értékek felismerése – tudatformálás.
- A környezeti fogalmak tisztázása – ismeretszerzés.

- Olyan képességek kialakítása, melyek szükségesek az emberi kultúra és környezet megértéséhez.
- Pozitív viszonyok kialakítása – attitűdök formálása.
- A környezetorientált magatartás kialakítása értékrend – értékelés.
- Környezeti minőségjavítás, tudatos, felelősségteljes cselekvés – aktivitás.
- A környezettudatos magatartás megalapozása:., formálása, alakítása fenntarthatóságra való nevelés, életmód, életvitel, gondolkodásmód, viselkedés, természetvédelem, értékrend-alakítás, felelősségérzet kialakítása.
- Más népek, kultúrák megismertetése gyermeki felvetés vagy projekt témához, törzs és kiegészítő anyaghoz kapcsolódóan.
- Az óvónők a gyermekek számára könnyed, vidám, játékos tevékenységeket kezdeményeznek.
- Ezeket a személyes tapasztalás, vizsgálódás, a kötetlen szemlélődés jellemzi. Ezek a tevékenységek a különbségekre, hasonlóságra, csoportosításokra irányuló kereséseket, ítéletalkotásokat és a relációk feltárását, konkrét és fél absztrakt fogalmak megalkotását segítik elő.
- Mindezek a kapcsolatok kiépítését, oksági kapcsolatok keresését szolgáló elemi készség és képesség fejlesztésre irányulnak, differenciált tartalommal, móddal, elvárással, helyzetben és szervezeti keretben.
- Segítséget nyújtunk ahhoz, hogy a gyermekek megismerjék, megtapasztalják, megértsék a természeti és társadalmi környezetüket, s természetes kíváncsiságukból, érdeklődésükből fakadóan újabb és újabb ismeret, tapasztalat, magyarázat, felfedezés megszerzésére belső készletet érezzenek.
- A gyermekeket a természet szeretetére, óvására – védelmére neveljük, amely kapcsán az emberi felelősségét is megláttatjuk, kidomborítjuk.
- A séták, kirándulások, az óvoda udvarán és kertjében, valamint az élősarokban végzett tevékenységek tapasztalási, cselekvési lehetőségeit maximálisan kihasználjuk a természetben végbemenő folyamatok, összefüggések megértéséhez.
- Óvodai életvitelünkben arra törekszünk, hogy mások véleményének, érzéseinek, gondolatainak tiszteletbetartására, toleranciára neveljünk, a közösségen belül, miközben önálló véleménynyilvánításra, döntésre, az önbizalom megerősítésére, és az önmegvalósításra biztosítunk lehetőséget.
- Kiemelt feladatunknak tekintjük a tapasztalati síkú élményszerzést, a valós élményháttér biztosítását, az életszerű tevékenykedést.
- Munkánkban a környezet és természet megismerését szolgáló, valamint képesség és magatartásfejlődést elősegítő, didaktikus játékokat is alkalmazunk, saját ötlet és játéktár alapján.
- A tevékenységekben, tapasztalatgyűjtésben, élményszerzésekben, az értelmi képességek fejlesztésére, a praktikus, valamint matematikai neveléshez kapcsolódó ismeretek megszerzésére, bővítésére, rendszerezésére is fokozott figyelmet fordítunk, spontán és szervezett formában.

- Törekszünk arra, hogy az ismeretek segítsék elő a környezet egészségének megértését és tartalmazzanak alapvető tényeket, összefüggéseket, problémákat és ezzel kapcsolatos megoldásokat. Olyan ismereteket nyújtunk, amelyek valódiak, realiztikusak, de megfelelnek az óvodások életkori sajátosságainak és megalapozzák a világgép, a kultúra, családi kultúra, a néphagyományok, és az értékrend alapvető elemeit.
- Céljaink elérése érdekében óvodánkban alkalmazzuk az elemi tudományos megismerési módszereket, amelyhez biztosított a megfelelő eszköztár (nagyítók, mikroszkópok, távcsövek, iránytűk, térképek, video – kazetták, gyermekek számára kiadott tudományos ismeretterjesztő könyvek), illetve a szülőket is bevonjuk az eszközök alkalmankénti biztosításába.
- A fenntarthatóságra nevelés
- A környezeti nevelés és a fenntarthatóság pedagógiája között az elvekben és a módszerekben is sok a hasonlóság. A fenntarthatóságra nevelés magában foglalja a környezeti nevelés tartalmi elemeit, de kibővült az emberi, társadalmi, gazdasági vonatkozásokkal.
- A fenntarthatóság megvalósulásának érdekében a következő elvek érvényesülésére van szükség:
  - Az élet minden területén ugrásszerű változás szükséges
  - Az oktatásban, a közgondolkodásban is érvényesülni kell annak az elvnek, hogy az ember nem ura, kizsákmányolója, hanem része a természetnek.
  - Törekedni kell minden állampolgárnak a környezettel való harmóniára
  - Új erkölcsi, etikai normáknak kell előtérbe kerülnie, melyhez az egyes emberek értékrendjének megváltozására is szükség van.

A fenntarthatóság pedagógiájának további feladatai:

- Megfelelő ismeret átadás
- Cselekvési képességek, kompetenciák alapozása, kialakítása
- Érzelmi viszonyulások, érzelmi intelligencia formálása
- A kritikai gondolkodásra, hatékony kommunikációra,
- Az együttműködésre, toleranciára és felelősségtudatra nevelés

Az óvodapedagógusok feladata:

- Tapasztalatok és ismeretszerzés lehetőségeinek biztosítása.
- Biztonságos életvitel szokásainak alakítása, erősítése.
- A természeti és társadalmi környezet értékeinek megőrzésére és megóvására nevelés.
- Módszereit, eszközeit a gyermekek életkori sajátosságához, egyéni fejlettségéhez, igényeihez, érdeklődéséhez, érzelmeihez, megismerési vágyához, meglévő ismereteihez, hozott tapasztalataihoz igazítja.
- Elősegíti a gyermekek önálló véleményalkotását, döntési képességeinek fejlődését a kortárs kapcsolatokban és a környezet alakításban, továbbá hangsúlyt helyez a környezettudatos magatartásformálás alapozására, alakítására.

- Ünnepek és hagyományörzés formájában közvetíti az egyetemes és nemzeti kultúra értékeit, hagyományait.
- Személyes példájával a természeti és építészeti szép felfedezésére, a rácsodálkozásra, környezet barát és védő magatartásra nevel, példát ad.

Sikerkritériumok

- A gyerekek aktuális fejlettségi szintjüknek megfelelően eligazodnak, tájékozódnak szűkebb és tágabb természeti és társadalmi környezetükben.
- Ismerik az évszakok jellemzőit, változásait, a természeti jelenségeket, a növény és állatvilágot életkoruknak, érdeklődésüknek megfelelően.
- Önállóan gyakorolják a növény és kisállat gondozás legegyszerűbb műveleteit.
- Védik, óvják a természetet és alakítják és környezetüket. Kialakul tenni akarásuk, kitartásuk, feladattudatuk.
- Felfedezik, meglátják, megnevezik, megkülönböztetik az ok – okozati összefüggéseket, mennyiségi és kiterjedési viszonyokat, matematikai fogalmakat, irányokat, helyesen használják a névutókat.
- Ismerik személyes adataikat.
- Gyakorlottak az elemi közlekedési szabályok betartásában, ismerik a közlekedési eszközöket.
- Ismerik az állatokat, különös tekintettel a Magyarországon őshonos állatok néhány fajtájára is.
- Ismerik a növény szót, annak tágabb jelentését, fejlődését, a velük kapcsolatos munkákat.
- Kialakul a beszédhelyzetekhez és a nyelvi szabályokhoz illeszkedő, jól érthető beszédük, beszédértésük, beszédfigyeljük.

9.7.1. Matematikai tartalmú tapasztalatok

Célja:

- A tevékenység során a minket körülvevő világ mennyiségi, formai, kiterjedésbeli összefüggéseinek felfedeztetése, megtapasztalása játékos formában, a gyermek ötleteinek figyelembevételével.
- A gondolkodás fejlesztése, a cselekvéses és gondolati tevékenykedtetés.
- Szerezzenek olyan matematikai jellegű tapasztalatokat, melyek a környező valóságban találhatóak.

Feladata

- A gyermekek tapasztalatszerzése, a környezet mennyiségi, térbeli és formai viszonyairól.
- Ismerkedés a matematikai fogalmakkal, melyek egy része beépül a szókincsbe.
- Globális, matematikai szemléletük alakítása.
- A különféle tevékenységek adta lehetőségek kihasználása, a nagyság, forma, szimmetria stb. gyermekkel való észrevetése.
- A matematikai ismeretek integrálása más nevelési területekbe.
- Az óvodán kívül adódó spontán lehetőségek kihasználása a matematikai nevelés érdekében (pl. formák a természetben).
- A fejlesztési lehetőségek kihasználása során elsődleges szempont a gyermekek fejlettségbeli különbözőségeinek figyelembevétele.
- A spontán helyzetek matematikai tapasztalatszerzésre való felhasználása mellett, a tevékenységekben való alkalmazás lehetőségeinek gazdagítása, problémahelyzetek teremtése, a gyerekek egyéni fejlődésének nyomon követése, differenciált fejlesztés.
- A matematikai nevelést folyamatként értelmezzük, a környezet megismerése, a mindennapi óvodai élet minden tevékenysége során. Anyagát elsősorban nem ismeretek alkotják, hanem a tapasztalatok, cselekvéses gondolati tevékenységek.

9.8. Munka jellegű tevékenységek

A munka az ember számára természet adta szükségszerűség. A játékban megtalálhatóak a munkára nevelés elemei, pl. munkafolyamatok és mozdulatok utánzása, játékszerek gondozása.

Célunk:

Olyan képességek, készségek, tulajdonságok kialakítása, melyekkel a gyermekek képessé válnak saját szükségleteik kielégítésére és a közösségben adódó, együttműködést kívánó feladatok elvégzésére, miközben megalapozzuk a környezethez, csoporttársaikhoz való pozitív viszonyukat.

Feladatunk:

- Lehetőséget biztosítani a gyermekeknek arra, hogy önkéntesen, önállóan, kedvük és szükségletük szerint elvégezhessék az önkiszolgáló tevékenységeket és közösségi életéhez kapcsolódó munkákat egyéni, aktuális fejlettségi szintjük szerint.
- Megfelelő eszközök biztosítása, amelyet szükség szerint használhatnak a gyerekek.
- Olyan légkör megteremtése, amelyben minden munkatevékenység örömet jelent a gyermekeknek, melyet teljes önállósággal végezhet, de bármikor talál segítőtársat is.

Munkafajták:

- Önkiszolgálás /testápolás, öltözködés, étkezés, eszközök rendben tartása, környezet rendjének alakítása/.
- A csoport, közösség érdekében végzett munkák /teremrendezés, díszítés, étkezés – pihenés előkészítése, terem – kiszolgáló helyiségek tisztántartása, eszközök elrendezése – tisztántartása, kisebb megbízatások teljesítése, befőzés, süteménykészítés./.
- Kerti munka, élősarok gondozása /rendszeres kerti munka, udvarrendezés, parkosítás, növény és kisállat gondozás, hajtatás – csíráztatás, természet és környezetvédelem, gyűjtések, madáretetők./.
- Tartjuk, hogy minden olyan munkába bekapcsolódhatnak, tevékenykedhetnek a gyerekek, amelyek testi épségüket nem veszélyeztetik, melyhez kedvük van, melyet szívesen végeznek, melyben elismerésre számíthatnak, vagy erősségként közösségben betöltött szerepüket pozitív irányba erősíthetik.
- A felkínált munkalehetőségek közül választhatnak a gyerekek, de igyekszünk a gyermekek számára természetessé tenni, hogy mindenki dolgozik, amikor szükséges, kedvének, egyéniségének, fejlettségi szintjének megfelelően, a feladatok egymás közötti felosztása alapján.
- Az óvodába érkező (2,5) 3 éves gyerekek életében természetesen az önmaga komfortérzetét segítő munkák kapnak nagyobb hangsúlyt, számukra még az a legfontosabb, hogy saját igényeik kielégülhessenek. Aztán a közösséghez való tartozás szükséglete elősegíti a másokért végzett munkák megjelenését és ettől kezdve mindkét munkafajta párhuzamosan jelen van az óvodai életében. A legfontosabb az, hogy a munkajellegű tevékenységek ugyanúgy, mint a játék és tanulás, az egyén vagy a közösség szükségleteiből adódjanak, és természetes velejárói legyenek az óvodai életnek.
- Az önkiszolgáló és egyéb munkatevékenységben is fontosnak tartjuk, hogy az önállóság teljes fokát akkor várjuk el, ha arra a gyermek már képes, érett, s adottsága erre alkalmassá teszi, vagy sajátos nevelési igénye ebben valamilyen mértékben nem gátolja.
- A munka értékteremtő jellegének megtapasztalására kínált lehetőségeket felhasználjuk a pozitív személyiségjegyek, a feladattudat-, tartás, társas kapcsolatok alakítására, az életre nevelés alapelemeinek átélésére, a személyes, szociális, kompetenciák fejlesztésére is.
- A munka végzése közben – céltudatos irányításunkkal- a gyermekek megfigyeléseket végeznek, tapasztalatokat, ismereteket szereznek a természeti társadalmi környezetükről. Minden munkatevékenység újabb tapasztalatok forrását jelenti. Munkavégzés közben formálódnak és egyre pontosabbá válnak a munkához szükséges készségek. A gyermekek éppúgy elvégzik a munkatevékenységeket, mint a játékot, ha tiltásokkal, vagy túl nehéz feladatokkal nem szegjük kedvüket.

Az óvodapedagógus feladata:

- Tudatos pedagógiai szervezés, a gyermekkel való együttműködés és folyamatos, konkrét, reális, vagyis a gyermekek önmagához mért fejlődésének pozitív értékelése.
- Minden gyermeknek biztosítani a lehetőséget arra, hogy önkéntesen, önállóan, kedve és képessége szerint elvégezhesse az önmagával kapcsolatos önkiszolgáló tevékenységet, illetve a társai érdekében végzett munkatevékenységet.
- Folyamatosan biztosítani, bővíteni a munkatevékenységhez szükséges, gyermekek számára megfelelő munkaeszközöket.

- Lehetőséget adni a gyermekeknek bármilyen őket érdeklő munkatevékenység elvégzéséhez, még akkor is, ha a gyermek tevékenységi vágya és képességei nincsenek teljesen összhangban.
- Szorgalmazni, hogy minden munkatevékenység örömet jelentsen a gyermekeknek, és teljes önállósággal végezhesék azokat.

Sikerkritériumok:

- A munkajellegű tevékenységeket a lehető legönállóbban, örömmel, szívesen végezzék, bizonyos cselekvések váljanak szokásukká.
- Tanulják meg használni az eszközöket, szerszámokat, miközben az együttműködés, feladatmegosztás is jellemzővé válik.
- Legyenek igényesek önmagukra, környezetük rendjére.
- Védjék, óvják, gondozzák, alakítsák környezetüket, a természetet s a gondjaikra bízott kisállatokat, növényeket,
- A közösen végzett munka alapján pro-, proszociális képességeik fejlődjenek, társas kapcsolataik erősödjenek, emellett kitartóak, türelmesek legyenek, alakuljon ki felelősségérzetük, növekedjen önbizalmuk.
- Éljk át a munka örömét, hatását, alapozódjon meg a munka iránti tisztelet, megbecsülés.
- A szemetet szelektíven helyezik el az adott gyűjtőkben.
- Szívesen segítenek a falevelek összegyűjtésében, komposztálásában.
- A virágokat nem tépik le, hagyják az eredeti helyükön, eredeti szépségükben.
- Szívesen ápolják a növényeket csoportszobában, udvaron egyaránt.
- Télen gondoskodnak a madarak táplálékáról.

9.9. Mozgás

A rendszeres testmozgás, a gyermekek egyéni fejlettségi szintjéhez igazodó mozgásos játékok és feladatok, a pszicho motoros készségek és képességek kialakításának, formálásának és fejlesztésének eszközei.

Az óvodáskor a finommotoros mozgáskészségek tanulásának, valamint a mozgáskoordináció intenzív fejlődésének szakasza, amelyet sokszínű, változatos és örömteli, érzelmi biztonságban zajló gyakorlási formákkal, játékokkal szükséges elősegíteni. Ezzel biztosítható a mozgás és az értelmi fejlődés kedvező egymásra hatása.

A mozgásos játékok, tevékenységek, feladatok rendszeres alkalmazása kedvezően hatnak az erő és az állóképesség fejlődésére, amelyek befolyásolják a gyermeki szervezet teherbíró képességét, egészséges fejlődését. A helyes testtartáshoz fontos izomegyensúly kialakulásában is fontos szerepet játszik, felerősítik, kiegészítik a gondozás, és egészséges életmódra nevelés hatásait.

Az óvodáskor a természetes hely-, helyzetváltoztató- és finommotoros mozgáskészségek tanulásának, valamint a mozgáskoordináció intenzív fejlődésének szakasza, amelyeket sokszínű, változatos és örömteli, érzelmi biztonságban zajló gyakorlási formákkal, játékokkal szükséges elősegíteni. Ezzel biztosítható a mozgás és az értelmi fejlődés kedvező egymásra hatása. Az óvodáskorú gyermeket nem lehet elképzelni tartósan nyugalmi állapotban, a testmozgás a gyermekek számára éltető elem.

Célunk:

- Mozgásigény kielégítése, mozgáskedv fenntartása, a testi képességek sokoldalú fejlesztése, az elsősorban pszichés eredetű fejlődési rendellenességek kompenzálása a Mozgáskotta program segítségével.
- Megalapozni egy egészséges életvitelt a szervezet sokoldalú fejlesztésének segítése.
- A mozgásműveltség segítése.
- Az ellenálló képesség növelése, az egészségmegőrzés érdekében.
- A kellemes fizikai fáradtsággal, jó hangulattal szolgálni a gyermekek lelki feltöltődését.
- Az állóképesség, ügyesség, akarat, kitartás fejlesztése, amelyek befolyásolják a gyermeki szervezet teherbíró képességét, egészséges fejlődését.
- A helyes testtartáshoz szükséges izomegyensúly kialakítása, amelyek felerősítik, kiegészítik a gondozás, és egészséges életmódra nevelés hatásait
- Az egészséges versenyszellem kialakítása, a balesetmentes versengés

Feladatunk:

- Sokoldalú mozgástapasztalatok megszerzésének biztosítása a mozgásformák gyakorlásával, az összerendezett mozgás kialakulásának elősegítése érdekében.
- A motoros, kondicionális és koordinációs képességek, és a testséma fejlesztése, testrészek megismertetése.
- A nagy és finommozgások, az egyensúlyérzék, forma és alaklítás fejlesztése.
- Megfelelő hely, idő, eszköz, szabadban való tartózkodás, optimális terhelés biztosítása, a mozgásöröm átélése.
- A gyermek személyiségének – a pozitív énkép, önkontroll, érzelemszabályozás, szabálykövető társas viselkedés, együttműködés, kommunikáció, problémamegoldó gondolkodás – fejlesztése.

Szabadban, teremben történő mozgásfejlesztés keretei:

- Testnevelés foglalkozás, mozgásos nap
- Mindennapos szervezett mozgás és mozgásos játékok
- Spontán mozgás, mozgásos játékok
- Mozgásfejlesztő és tartásjavító torna

Az óvodapedagógus feladata:

- A mozgásos feladatok kiválasztásánál a fejlettségi szint figyelembevétele.
- Balesetmentes mozgás biztosítása.
- Egyéni szükségleteknek megfelelő mozgásigény kielégítése.
- Az egészséges versenyszellem kialakítása.
- A mozgáskultúra fejlesztése.

- A mozgásos játékok, tevékenységek, feladatok rendszeres alkalmazása
- Törekedni kell a gyermekeket legjobban fejlesztő, kooperatív mozgásos játékok széleskörű alkalmazására, a szabad levegő kihasználására.

Sikerkritériumok:

- Mozgása összerendezettebbé, ügyesebbé, megfelelő ritmusúvá válik.
- Szeretnek mozogni, kitartó, terhelhető.
- Kialakul nagymozgása, finommozgása, szerhasználata, egyensúlyészlelése.
- Tud térben tájékozódni.
- Növekszik teljesítő és ellenálló képessége.
- A mozgásos játéktevékenységek közben figyel társaira, alkalmazkodó, segítőkész, együttműködő.
- Betartja a szabályokat, s erre másokat is figyelmeztet.

9.9.1. Mozgáskotta

A gyermekek számára létszükséglet a mozgás, amely az idegrendszer strukturálódását is befolyásolva, a kognitív képességek fejlődésében is meghatározó szerepet tölt be. Intézményegységünkben, éppen ezért kiemelt figyelmet fordítunk a mozgásfejlesztésre, mozgásos nevelésre. Törekvéseink szerint az óvodások motoros aktivitását az egész személyiségre irányuló fejlesztés, nevelés szolgálatába kell állítani, amihez a Magyar Mozgáskotta program maximális lehetőséget biztosít.

Metodikája:

- A módszer központi pillérei a mozgás és játék, mint az óvodáskorú gyermekek legtermészetesebb megnyilvánulási formái.
- A gyermekek eltérő egyéniségét, fejlődését, különbözőségeit figyelembe véve a teljes személyiség komplex fejlesztésére irányul, úgy hogy az elsősorban pszichés eredetű hátrányok leküzdését is segíti.
- Lehetőséget ad arra, hogy meghatározott mozgásformákkal az idegrendszer más és más területeit stimuláljuk, ledolgozzuk az idegrendszer deficitjeit, elősegítsük az idegrendszeri struktúrák rendeződését.
- Követendő szemlélet módot közvetít úgy, mint gyermek centrikusság, játékoság, az egyéni és életkori sajátosságok alapos ismerete, mozgásöröm biztosítása, sikerélmény, motiváció, választhatóság, döntés középpontba állítása.
- A módszer tematikája didaktikai szempontból a fokozatosságra, egymásra épültségre, ismételtetésre, eltérő nehézségi fokú mozgássorok beépítésére, utánzásos tanulásra, spontán hibajavításra, megerősítésre helyezi a hangsúlyt.

- Magát a gyermeki személyiséget teszi alkalmassá – saját kompetenciáin belül – arra, hogy mozgásos megnyilvánulásait összerendezetten, eredményesen hajtsa végre, miközben a módszer gyakorlatában az érzelmek, ismeretek, a figyelem, a gondolkodás jelentősen fejlődik. Komplex módon teszi lehetővé a játék és mozgás összekapcsolásával a gyermekek célirányos, folyamatos, egyéni és aktuális fejlettségi szintjéhez igazodó hatékony és eredményes személyiség fejlesztést.
- Kisebбекnél elsősorban a nagymozgásokat, testrészekkel való ismerkedést, különböző egyszerűbb járás, futás, ugrás, támasz-, függés- és egyensúly gyakorlatokat, kézi szereket építjük be a fejlesztő munkába.
- Nagyobbaknál mindezt kiegészítjük a finomabb, pontosabb gyakorlatvégzés igényén túl, alakzatok kialakításával a szem – kéz – láb koordinációt feltételező, pl. fel – célba ugrásokkal, guruló átfordulásokkal, célba dobásokkal, térérzékelést fejlesztő egyensúlyozó játékokkal, biztonságos szer-, illetve kézi szer használattal.
- Ismerjék a biztonságos mozgás szabályait, egészséges versenyszellem, kooperativitás, önfegyelem, alkalmazkodni tudás alakuljon ki a gyerekeknél.
- Mindennapos szervezett mozgással, mozgásos játékokkal a napi mozgásigény játékos, örömteli kielégítését segítjük elő. A délelőtti folyamán mindennap megszervezésre kerül, de bármikor és bárhol újra megszervezhetőnek tekintjük a nap folyamán.
- A spontán, a szabad játék kereteiben végzett mozgásos tevékenységeket kiegészítik az irányított mozgásos tevékenységek, így a komplex testmozgások beépülnek az óvodai élet egyéb tevékenységeibe is. A megfelelő hely, idő, eszköz, segítség – felügyelet biztosítására helyezzünk kiemelt figyelmet ezen alkalmakkor.

A program megvalósításának szervezeti keretei:

- A kötelező testnevelés foglalkozásokba beépítetten, vegyes életkori szervezésű csoportokban.
- A mindennapos testnevelések alkalmával.
- Ütemterv szerint a nagycsoportos korú, iskolába készülő gyermekekből kialakított homogén csoportban, heti egy alkalommal.
- Ütemterv szerint (ajánlott), középső csoportos korú gyermekekből kialakított homogén csoportban, heti egy alkalommal
- Ütemterv szerint (ajánlott), kis csoportos korú gyermekekből kialakított homogén csoportban, heti egy alkalommal
- Heti egy plusz mozgásfejlesztésként minden csoportban, illetve homogén csoportban, csoportközi tevékenységként.

A Magyar Mozgáskotta program sajátos eszközzelrendszerével, színes, szimbolikus, jól értelmezhető vizuális jelrendszerével már önmagában fokozza az aktivitást, érdeklődést, kíváncsiságot. A játékos, más-más készséget, képességet igénylő, feltételező feladatsorok mindenképp sikerhez, élményhez juttatják valamely képességben, kompetenciaterületen, mozgásfejlettségben kimagasló, vagy lemaradó, az értelmi erőben jeleskedő, vagy retardált, a sajátos nevelési igényű BTMN-s gyermekeket is. A vizuálisan megjelenített feladatok lemozgását, mozgásos végrehajtását a gyerekek egyéni és aktuális fejlettségüknek, adottságaiknak megfelelően, módon, s a szükséges gyakorlási idő biztosításával végezhetik, automatizálhatják. Mindeközben, domináns tanulási forma, az egymástól tanulás. Jellemző a megsegítés, a hibázás – hibajavítás, ez nem sikerült olyan jól, de majd fog, ez viszont nagyon jól sikerült, tehát képes vagyok rá és másra is. A verbális magyarázat minimális, a cselekvés – tevékenykedés, bemutatás domináns. A készség- és képességfejlesztést az eszközök variációs lehetősége, játékba való használhatósága is maximalizálja. Az utánzó mozgások, kerettörténetek lehetőséget biztosítanak egy-egy kapcsolódó téma, témakör megbeszélésére, ismeretszerzésre. A kooperatív tanulásszervezés folyamatosan érvényesíthető. A szervezeti formák egy-egy foglalkozáson is nagyon változatosak lehetnek. A gyerekek bevonása, döntési helyzetbe hozása biztosított, hiszen a gyerekek önállóan alakíthatják, átrendezhetik, nehezíthetik a mozgássorokat, kiegészítő feladatokat, játékszabályokat, s az eszközhasználatot. A bizalom, a hibázhatók és javíthatók, legközelebb biztosan sikerül, mentalitás gyermekközpontú irányítást, szervezést, közösen átélt játék- és sikerörömet generál. E közben, elvárás az egymásra figyelés, segítség, szabálytartás, a teljesítőképesség reális megítélése, a biztonságérzet, folyamatosság a testi épség megóvása érdekében. A program szakít a hagyományos testnevelés-foglalkozások meghatározott módszertani felépítésével, az utasításra történő mozgáscselekvéssel úgy, hogy a mozgásos-játékos feladatok az elvárt mozgásformák teljes begyakorlását is biztosítja, a gyerekek aktív bevonásával, igényeinek, ötleteinek figyelembe vételével, variációs és változatos formában.

Az ellenőrzés, értékelés újszerűsége az ön- és társértékelés, a hibajavítás indirekt módja. A mozgásprogram a hangsúlyt a gyermekek tevékenységeire, azok változó motívumának viszonyára, az életkori és fejlettségi szintbeli megfeleltetésre, a személyiség szociális, személyes és kognitív kompetenciáihoz kapcsolódó feladatokra, mint komplexre, s az ezekkel összefüggésben levő cselekvésszabályozásokra helyezi.

Óvodánk a Mozgáskotta alternatív jellegű programhoz saját mérőeszközt készített el a TAMOP 3.3.8 pályázat keretében, mint Jó gyakorlat továbbfejlesztése., és ezzel mérjük a gyermekek fejlettségi szintjét évelejen és évvégén.

Sikerkritériumok:

- Biztosított a biológiai fejlődés és az idegrendszer adaptív érése.
- A teljesítményre képesség, teljesítményorientáltság fokozódik.
- Kialakul a mozgás, sport iránti érdeklődés, az egészséges életvitel iránti igény.
- Gyorsul, rövidül az új mozgásformák elsajátítási ideje.

Fejlődik:

- a mozgás végrehajtás minősége;
- az egyensúly, mozgás – kivitelezés,;
- a mozgáskontroll és az én kontroll;
- a kondicionálás, koordinációs motoros képességek.

Fejlődnek mozgás általi tapasztalatok:

- A háromdimenziós észlelés.
- A tájékozódási képességek.
- A testséma, testtudat, testkép.
- A laterális dominancia.
- Személyi zóna ismerete.
- Pontosodik az alaklátás, téri szerialitás.
- Fejlődik a kommunikációs képesség, időtájékozódás, időészlelés..
- A globális mozgásfeladatokat szóbeli utasítás alapján megérti, végrehajtja a vizuális minta szerint.
- Integrálni tudja az érzékszervek által felvett információkat.
- Képes társaihoz igazodni, aktivizálódni és az észlelt cselekvéseket, viselkedésmódokat megfigyelni, lemásolni, sokszorosán beépíteni.
- Képes a felnőtt által nyújtott mintát egyre tudatosabban követni, értelmi elfogadáson alapulva szabály- és normarendszerébe beépíteni.
- Pozitív magatartási beállítódás jellemzi, természetessé válik a különbözőségek elfogadása.

10. Esélyegyenlőség biztosítása

Az Óvodai Nevelés Országos Alapprogramja és a Sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelve meghatározza az óvoda feladatát ezen a területen.

A sajátos nevelési igényű gyermek családi nevelését, a közösségbe való beilleszkedését segítjük a többi gyermekkel együtt történő integrált nevelés során.

A sérült és az ép gyermekek kölcsönös tapasztalatai egymásról, közös tevékenységeik, együttes élményeik azt valószínűsítik, hogy később is elfogadók, igény szerint segítőkészek lesznek egymás iránt. Ezt elfogadva dolgozta ki intézményünk a Sajátos nevelési igényű gyermekek helyi program fejezetét, melyhez egyéni fejlesztési terv is tartozik.

10.1. Sajátos nevelési igényű gyermekek

Óvodapedagógiai alapelv

Az alapprogramban meghatározott nevelési, fejlesztési tartalmak minden gyermek esetében érvényesek, így a sajátos nevelési igényű gyermekeknél is a nevelés általános célkitűzéseinek megvalósítására törekszünk, maximálisan figyelembe sűrűlés specifikusságukat. A nevelés hatására, a sérülés arányában, a sajátos nevelési igényű kisgyermeknél is fejlődnie kell az alkalmazkodó készségnek, az akarat erőnek, az önállóságra törekvésnek, az együttműködésnek, vagyis a minden kulcskompetenciához kapcsolódó motivációnak, képességnek elvárható, teljesíthető szinten. A sajátos nevelési igény szerinti humán erőforrás megléte, befogadó és támogató légkör, a megfelelő környezet kialakítása és a szükséges tárgyi feltételek, segédeszközök megléte alapfeltétele az inkluzív integrált nevelésnek.

Sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelve

Célunk, hogy a helyi nevelési programban foglalt alap és rendező elvek, és a sajátos nevelési igény kielégítése összhangban álljon. Az adott program kidolgozásakor figyelembe vettük, hogy:

- A sajátos nevelési igényű gyermekeket az óvodai nevelés, a fejlesztés ne terhelje túl, de minden tevékenységbe cselekvően, aktívan, érdeklődéssel, önállóságának megfelelően vehessen, vegyen részt.
- Attól függően, hogy milyen a gyermek intellektus, mennyire nyitott, odafigyeléssel, folyamatosan készítjük fel az óvodai életre- a szülő bevonásával- s az esetleges akadályok, nehézség leküzdésére.
- Elfogadó környezet biztosítása, felnőttek együttműködése, gyermekek fogadóképességének megalapozása, az érintett szülővel való érdemi, megerősítésükre irányuló kapcsolat, a csoportba járó gyermekek szüleinek elégséges tájékoztatása komplex feladattá tétele.
- A szakemberekkel való folyamatosan konzultáció alapján fejlesztésük a számukra legmegfelelőbb területeken, leghatékonyabban, differenciálással való megvalósítása.
- Az elvárásoknak az adott gyermek fejlődésének üteméhez, teljesítő képességéhez, történő igazítása, erősségei kiemelésével fejleszthetőség megalapozása.
- A rehabilitációs célú fejlesztő programok, tevékenységek beépítése az óvoda nevelés tartalmi elemei közé, óvónői fejlesztések specifikussá tételével.
- A gyermek állapotából fakadó szükséglet meghatározása fejlesztés szervezeti kerete, az alkalmazott speciális módszer- és eszközrendszerrel.

A habilitációs, rehabilitációs ellátás

A gyermekek habilitációs, rehabilitációs célú fejlesztéséhez a szakértői bizottság szakvéleményében foglaltakat vesszük alapul. Az óvodai nevelőmunka során figyelemmel kell lenni arra, hogy:

- A sérült kisgyermek harmonikus személyiségfejlődését az elfogadó, támogató, a fejlődést megerősítő környezet segíti leginkább.
- A gyermek iránti elvárásokat sérülésének jellege, súlyosságának mértéke alapján kell meghatározni.
- Terhelhetőségét biológiai állapota, esetleges társuló fogyatékosága, személyiségjegyei határozzák meg.
- A habilitáció, rehabilitációs egyéni és/vagy kiscsoportos fejlesztés gyógypedagógiai kompetencia, éppúgy, mint az egyéni speciális fejlesztési terv készítése, egyéni haladási napló vezetése. E mellett óvodapedagógiai fejlesztésüket is maradéktalanul meg kell valósítanunk, ami napi kétszer 15-20 perc, önképzésünk, akkreditált képzésen való részvételünk, szakemberek útmutatásai alapján.
- Feladatellátásunkat a Pedagógiai Szakszolgálatunk munkatársaival, szolgáltatásvásárlással biztosítjuk. Nevelőtestületünk több tagja vett részt ez irányú képzésen, így munkánkat tudatosabban tudjuk végezni.

Feladatrendszerünk

- A testi, érzékszervi, értelmi, beszéd- és egyéb fogyatékoságból fakadó hiányzó vagy sérült funkciók helyreállítása, újak kialakítása.
- A meglévő ép funkciók bevonása a hiányok pótlása érdekében.
- A különféle funkciók egyensúlyának kialakítása.
- A szükséges speciális eszközök elfogadtatása és használatuk megtanítása.
- Az egyéni sikereket segítő tulajdonságok, funkciók fejlesztése.

Meghatározó tényezők

- A fogyatékoság típusa, súlyossága.
- A fogyatékoság kialakulásának oka (organikus, familiáris, pszichés).
- A gyermek:
  - életkora, pszichés és egészségi állapota, rehabilitációs műtétei,
  - képességei, kialakult készségei,
  - kognitív funkciói, meglévő ismeretei.

A fejlesztés tartalma

A fejlesztés magába foglalja a vizuális, akusztikus, taktilis mozgásos észlelés folyamatait, a motoros képességek, a beszéd- és nyelvi készségek fejlesztését. Az egyes fogyatékosági típusok függvényében más-más terület kap nagyobb hangsúlyt.

Halmozott fogyatékoság esetén az adott gyermeknél megállapított fogyatékoságok mindegyikére tekintettel kell lenni.

A fejlesztés tartalmának konkretizálása egyéni fejlesztési tervben, haladási naplóban történik.

Az eredményességet biztosító szempontok

- A sérülés specifikus módszerek, terápiák, technikák szakszerű megválasztása és alkalmazása.
- Indokolt esetben speciális segédeszközök használata; a segédeszközök elfogadtatása, azok következetes használatára és megóvására nevelés.
- A kompenzációs lehetőségek körének bővítése a nem vagy kevésbé sérült funkciók differenciáltabb működésének tudatos fejlesztése.
- Annak felismerése, hogy a sajátos nevelési igényű kisgyermek egyes területeken kiemelkedő teljesítményre is képes.
- Rugalmas szervezeti keretek kialakítása a sajátos nevelési igényű gyermekek egyéni foglalkoztatásának megvalósításához.
- Az óvodai dolgozók és a szülők megfelelő tájékoztatása a sajátos nevelési igényű gyermekek befogadására, együttműködés a sérült gyermek családjával.
- Külön gondot kell fordítani arra, hogy a gyermek minden segítséget megkapjon hátrányainak leküzdéséhez. Az adott gyermek fejlesztési stratégiájának kialakításakor igénybe kell venni a szakirányú közreműködést (módszertani intézmény, utazótanári szolgálat). A közreműködésnek ki kell terjednie a gyermeket fejlesztő óvodapedagógusok felkészítésére, az óvodai csoport sajátos teendőinek tervezésére, folyamatos tanácsadásra. Fokozottan szükséges a szülők, az óvoda szoros, érdemi, egymást erősítő együttműködése.
- Az fejlesztett gyermek számára biztosítani kell mindazokat a speciális eszközöket, egészségügyi és pedagógiai habilitációs, rehabilitációs ellátást, foglalkoztatást, melyekre a szakértői és rehabilitációs bizottság javaslatot tesz.
- Az együttnevelés megvalósításában az óvodapedagógussal szemben az alábbi követelmény teljesül:
  - tudatos pedagógia, pszichológia felkészültség, pozitív nevelői attitűdök, mint elfogadás, befogadás, empátia, hitelesség – és az integrált neveléshez szükséges kompetenciák megléte;
  - individuális módszerek ismerete, technikák alkalmazása;
  - a tevékenységek megszervezése során a pedagógiai diagnózisban szereplő javaslatokat beépíti, szükség esetén eljárásait megváltoztatja, az adott szükséglethez igazodó módszereket helyesen választja meg;
  - egy-egy nevelési helyzet, probléma megoldásához alternatívákat keres;
  - figyelembe veszi az eltérő képességeket, tolerálja az eltérő viselkedést;
  - együttműködik a különböző szakemberekkel, iránymutatásaikat, javaslataikat beépíti a pedagógiai folyamatokba.

A szakemberekkel szemben az alábbi elvárások teljesülnek:

- segíti a pedagógiai diagnózis értelmezését;
- javaslatot tesz gyógypedagógiai-specifikus módszerek, módszerkombinációk alkalmazására;
- figyelemmel kíséri a gyermek haladását, javaslatot tesz az egyéni fejlesztési szükséglethez igazodó módszerváltásokra;
- együttműködik az óvodapedagógusokkal, iránymutatásai során figyelembe veszi a gyermekkel foglalkozó óvodapedagógus tapasztalatait, észrevételeit, javaslatait;
- egyéni, mikro csoportos fejlesztést végez.

A sajátos nevelési igényű gyermekek sérülés specifikus fejlesztésének elvei, feladatai az óvodai nevelés során

- Alapító okiratunk szerint a közép súlyos és súlyos értelmi fogyatékos gyermekek integrált nevelése nem tartozik ellátandó feladataink körébe.
- Az enyhébben hallássérült gyermek.
- Az óvodai nevelés keretében fejleszteni kell a beszédértést, szájról olvasási készséget, érthető kiejtésre nevelést. Fejlesztésük kívánatos színtere az ép hallásúak környezetében van.

Az enyhe értelmi fogyatékos gyermek

Az enyhe értelmi fogyatékos gyermek fejlesztésében meghatározó a nem fogyatékos óvodás korúakkal történő együttnevelés. A spontán tanulást, a társakkal történő együttműködést, a kommunikáció fejlődését segítik azok az élmények, tapasztalatok és minták, amelyet a gyermek a kortárs csoportban megél. Az integrált óvodai nevelés keretében szükség szerint gondoskodni kell a folyamatos gyógypedagógiai megsegítésről.

A beszéd fogyatékos/ súlyos, akadályozott beszédfejlődésű gyermek

A beszéd fogyatékos, akadályozott beszédfejlődésű gyermek szenzoros, motoros vagy szenzomotoros problémája (megkésett beszédfejlődés, centrális dyslalia, súlyos orrhangzósság stb.), illetve a beszédhibához csatlakozó tanulási és/vagy magatartási zavara miatt eltérően fejlődik.

A fejlesztés az anyanyelvi nevelést középpontban állító, speciális terápiákat alkalmazó intenzív, komplex nevelési környezetben valósulhat meg. Az óvodai nevelés során az anyanyelvi nevelés, a mozgás, a kommunikáció, illetve a vizuomotoros koordinációs készség fejlesztése, a speciális terápiák alkalmazása (diszlexia-prevenció, grafomotoros fejlesztés stb.) segíti az iskolába lépéshez szükséges alkalmasság elérésében.

Autizmus spektrum zavarral, egyéb pszichés zavarral – súlyos tanulási, figyelem, magatartászavarral küzdő

Az autizmus-spektrumzavarokat a szociális, kommunikációs, speciális kognitív készségek minőségi károsodása jellemzi.

Az autisztikus gyermekekre legjellemzőbb a kölcsönösséget igénylő szociális készségek területén tapasztalható kognitív deficit, a beszéd szintjéhez képest károsodott kommunikáció, a rugalmas viselkedésszervezés sérülése és az egyetlen képességprofil.

Az óvodába lépéskor már rendelkezhet korlátozott mennyiségű, de célszerűen használt augmentált – vizuálisan segített – kommunikációs eszköztárral. Az óvodai fejlesztés fő céljai, kiegészítve a viselkedésproblémák viselkedés- és kognitív terápiájával, szükség esetén a korai elemi készségek kialakítása és a korai kognitív fejlesztés, a kommunikációs, szociális és kognitív rehabilitációs terápia. Ennek érdekében, az óvodai nevelés, illetve ideálisan a szülőkkel való együttműködés eredményeképpen az egész ébren töltött idő – különösen a természetes élethelyzetek – használandóak a fejlesztésre. Az autisztikus gyermekek szükségleteinek megfelelő fejlesztéséhez az óvodai környezet megfelelő kialakítása, és a speciális módszerekben képzett szakember vagy fejlesztő asszisztens jelenléte szükséges.

Mozgáskorlátozott, mozgásszervi, sérült gyermek

A környezet állandó alkalmazkodásra kész, melyet alapvetően a mozgás biztosít. A szenzoros működés, a mozgástapasztalatok a különböző érzékelések és észlelések összekapcsolódva befolyásolják az idegrendszeri strukturálódását. Mindennek feltétele a mozgó szervek morfológiai és funkcionális épsége. A sérülés vagy hiány funkciófejlődést gátolva, hat a fizikai teljesítőképességre, az életkori tevékenységek végzésére.

A végtagredukciós fejlődési rendellenesség, bénulásos kórformák, korai agyi károsodás, egyéb eredetű fejlődési rendellenességek jó része lehetővé teszi az integrált nevelést, speciális környezeti feltételek kialakításával, segédeszközök használatával, mozgásfejlesztő szakemberek alkalmazásával.

Érzékszervi fogyatékos: gyengén látó gyermek, hallássérült gyermek

A környezet észlelésében, a világ felfedezésében, személyek és tárgyak vizuális felismerésében akadályozza a gyermeket. Nincs vagy nem pontos a képi leképzés, ami kihat a gyermek egész személyiségére, térbeli mozgására, eszközhasználatára, életvitelére, korlátozó hatással van tevékenységeire, önállóságára. Speciális megsegítése a látássérülés mértékétől függ, az óvodában megfelelő biztonságos környezet kialakításával, a berendezési tárgyak, eszközök helyének állandóságával, fényekkel segíthetjük tájékozódását, illetve taktilis érzékelésének fejlesztésével. Körültekintő szervezéssel, nagy odafigyeléssel a tevékenységek történő bevonásukra, önállóságuk fokozására kell törekednünk, megértve esetleges frusztrációjukat.

A hallássérült gyermekek óvodai nevelésének központi feladata – a korai pedagógiai és audológiai gondozásra építve – a nyelvi kommunikáció megalapozása, megindítása, fejlesztése. A fejlesztés eredményességét döntően meghatározza, hogy a gyermek az óvoda lépés időszakában milyen beszédmegértési, beszédkészenléti állapotban van. Az anyanyelvi – kommunikációs fejlesztés az óvoda egész napi tevékenységében épüljön be.

Intézményegységünk feladatának konkrét meghatározása, az ellátás rendje

- Speciális végzettségű szakemberek alkalmazása
- Meglévő humánerőforrás jobb kihasználása
- Képzési, továbbképzési terv célirányossá tétele
- Célirányos eszköz, fejlesztő játék beszerzése
- Óvodai csoport (befogadó) kijelölése
- Deficit specifikus egyéni, mikro csoportos fejlesztés (logopédus, gyógypedagógus, mozgásfejlesztő – belgyógyászati gyógytestnevelő, pszichológus)
- Mozgáskotta program – komplex fejlesztés/pszichés hátrányok kompenzálása

Dokumentáció

- Pontos, részletes nyilvántartás, státusz jelölése
- Egyéni fejlesztési terv, napló
- Értékelés/jelentés
- Vizsgálat/kontrollvizsgálat/ szakértői vélemény

10.2. Különleges gondolkodást igénylő gyermekek

Fejlesztő pedagógiai végzettségű munkatársaink látják el, óvónői feladataik mellett, a fejlesztési feladatokat a szakvéleménnyel rendelkező és a BTMN-s gyerekek esetében. Ezen gyermekek száma, s a fejlesztés jelentősége főállású fejlesztő pedagógus alkalmazását tenné szükségessé. Integrált nevelésük különös figyelmet, felkészültséget jelent, mert az ún. deficitek, különbözőségük leginkább magatartási, viselkedési, szocializációs problémának tűnik. A nevelés általános és sajátos feladatait megvalósítva esetükben célszerű a célirányos megsegítés mellett, a cselekvéses nevelés gyakorlatára helyezni a hangsúlyt.

Ellátásuk rendje, színtere, metódusa

- Óvodai csoportban (befogadás, óvónő és gyermekek attitűdje)
- Egyéni / mikro csoportos fejlesztés fejlesztőpedagógus által, előírás szerint
- Mozgáskotta program (pszichés hátrányok enyhítése)
- Kedvesház program (kooperativitás, projektmódszerrel történő ismeretnyújtás, differenciálás, hátránykompenzáció)
- Fogom a kezéd... (szociális-, személyes-, kognitív kompetenciák, óvoda-iskola átmenet)
- Gyógytestnevelés, tartásjavító torna
- Logopédiai, pszichológusi ellátás.
- Folyamatos kapcsolattartás és konzultáció a szakemberekkel, szülőkkel- tájékoztatás és együttműködés
- Az óvodapedagógusok ez irányú szakmai felkészültségének biztosítása

Dokumentáció

- Egyéni fejlesztési terv, értékelés, szakvélemény
- Haladási naplók
- Fejlődés folyamatos nyomon követése

10.3. Hátrányos helyzetű, halmozottan hátrányos helyzetű gyerekek

A kedvezőtlen szociális, gazdasági hatások, az érték és a normaválság miatt növekszik a társadalmi feszültség, egyre szembetűnőbb a szociális alapú társadalmi rétegződés, ami a családok életminőségében, életvezetésében érhető tetten, s a gyermekekre vetődik le úgy, hogy szociális válsághordozóvá válnak. A családok életszínvonalának drámai csökkenése veszélybe sodorhatja a gyermekek fejlődését, testi és lelki egészségét. Problémát okozhat még a család, a szűkebb társadalmi környezet elhanyagoló nevelése, a családi konfliktus.

Intézményegységünk a 2007/2008-as nevelési évtől valósítja meg az Óvodai integrációs programot, ami az ezt megelőző hátránykompenzációs, esélyegyenlőséget biztosító pedagógiai törekvésünket - melyet helyi sajátosságaink generáltak-tette rendszerszerűvé, tudatosabbá, komplexebbé.

Pedagógiai munkánkban az óvodai integrációs fejlesztő program legfőbb jellemzőit, a gyermekközpontúságot, intervenciós megsegítést magába foglaló családorientált szemléletet, valamint a széleskörű társadalmi konszenzusra való törekvést tesszük hangsúlyossá.

Szervezési feladatok

- **A halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek óvodai beíratásának támogatása:** folyamatszabályozás, beóvodázási és gyermekvédelmi team, együttműködés .
- **Integrációt elősegítő csoportalakítás:** heterogén összetételű csoportok kialakítása, törvényi előírás betartása- intézményvezetés.
- **Az igazolatlan hiányzások minimalizálása:** naprakész nyilvántartás, családlátogatás, együttműködés a családsegítővel, hiányzás minimalizálása.
- **A szülők munkába állását lehetővé tévő nyitva tartás kialakítása:** évente felmérés, alkalmi segítségnyújtás – intézményvezetés.

Pedagógiai munkánk tartalmi elemei

- Új nevelési eljárások, módszerek alkalmazására
- Egyénre szabott, tényleges differenciálás egyéni bánásmód
- Egyéni fejlesztés tervszerű, hatékony megvalósítására
- Hagyományos ismeretszerzési, bővítési, mélyítési tér- és időkeretek megváltoztatása
- Pedagógus szerep átértékelése
- Nevelésben érintett külső szereplők széleskörű bevonása

Az esélyegyenlőség megvalósításához kapcsolódó tevékenységeink

❖ Alapvető elvárások:

- Befogadó (és elfogadó) szemlélet, attitűd;
- Gyermekbarát, biztonságot nyújtó és szeretet árasztó környezet;
- Integrációt támogató új ismeretszervezési eljárások és módszerek alkalmazása a nevelés folyamatában;
- Széleskörű, választható, érdeklődésre épülő tevékenységi és tapasztalat szerzési lehetőségek biztosítása cselekvéses neveléssel;
- Egyéni bánásmód mindenkire kiterjedő alkalmazása;
- Aktuális fejlettséget, hozott értékeket is figyelembe vevő optimálisfejlesztés, úgy hogy az ismeretszerzés folyamatában a korrekció és felzárkóztatás mellett a harmonizálás orientációs lehetőségét is alkalmazzuk.

11. Gyermekvédelem

- Az óvodai gyermekvédelem az első legfontosabb jelzőrendszer, hiszen a gyermekek minden problémája általában itt érzékelhető először intézményes keretek között.
- A gyermekvédelmi munka koordinálását az intézményvezető látja el, munkáját segíti a Beóvodázási és gyermekvédelmi team vezetője a gyermekvédelmi törvényben meghatározottak szerint.
- Az óvodai nevelésnek a gyermeki személyiség teljes kibontakoztatására, a gyermeki-, és szabadságjogok tiszteletbe tartására kell épülnie.
- A gyermekek nevelése elsősorban a család joga és kötelessége, amit kiegészít az intézményi nevelés/oktatás, így az óvodai nevelés.
- A gyermeket, mint fejlődő személyiséget különleges védelem illeti meg. Az emberi jogok tiszteletbe tartása a családi nevelés meghatározó jellegének tudatosítása, a gyermekek számára a különleges védelem biztosítása magában foglalja a gyermek, ifjúság és családvédelmi munka komplex feladat rendszerét.
- Mindezek megvalósítása nagy körültekintést, a törvényességi előírások ismeretét, különös figyelmet, empátiát, probléma érzékenységet igényel, s hivatali titoktartásra kötelezi az intézmény valamennyi dolgozóját.

Óvodai alkalmazottainkkal szemben maximális elvárás:

Mindennemű diszkriminációs, hátrányos megkülönböztetésre utaló jelenség, megnyilvánulás megelőzésére, megszüntetésére való törekvés.

A gyermekek mindenkifelett álló érdekének érvényesítése, jogainak tiszteletbe tartása a többi gyermek érdekeinek és az óvodai nevelés alapelveinek figyelembevételével.

A gyermek és családvédelemmel kapcsolatos tevékenységek – amely minden pedagógus, alkalmazott kötelező feladata – ellátása, intézményi koordinálása, beszámoló készítése belső szabályzat szerint.

Nyilvántartások vezetése, kezelése vezetői, átadott hatásköri rendszerben. Az óvodapedagógusok ez irányú munkájának segítése, tanácsadás, esetfeltárás, esettanulmány.

Kapcsolattartás a szakigazgatási szervvel, Családsegítő-, és Gyermekjóléti Szolgálattal, egészségügyben dolgozó szakemberekkel, etnikai kisebbségi önkormányzattal, iskolai gyermekvédelmi felelőssel, nevelési tanácsadóval meghatározott rend szerint. Együttműködési megállapodásunk van a családsegítő és gyermekjóléti szolgálattal, egészségügyi szolgáltatókkal, kisebbségi önkormányzattal, ami a folyamatosságot, érdemiséget alapozza meg.

Környezettanulmány készítése, családlátogatások végzése, javaslattétel óvodai elhelyezésre. Önképzés, továbbképzésen való részvétel, törvényi változások nyomán követése.

- Évenként feltárjuk, elemezzük – az eltérő szocio- és szubkulturális környezetből érkező – óvodásaink családi helyzetét, körülményeit, veszélyeztetettségét, hátrányos helyzetét, amelyet már a TÁMOP 3.3.8 pályázat időszakában is nyomon követtük.
- Figyelemmel kísérjük az évközi, időszakosan jelentkező problémákat, változásokat, s kompetenciáink alapján eljárunk, intézkedést kezdeményezünk, tanácsot és segítséget nyújtunk.
- A szülőkkel közvetlen, tapintatos, segítő, megértő viszony kialakítására törekszünk, annak reményében, hogy pozitívan befolyásolni tudjuk a családi nevelést, s mérsékelni tudjuk a negatív, személyiség károsító hatásokat.
- A problémákat körültekintően, alaposan feltárjuk, igyekszünk jogi, egészségügyi, tanácsot, útmutatást adni, szakemberek bevonásával.

Mindennapi óvodai nevelő munkánkban fontos feladatunknak tekintjük:

A prevenciót, kompenzálást, tehetséggondozást, sajátos nevelési szükséglet kielégítését. Az egyéni bánásmód intenzív, célirányos alkalmazását a pozitív személyiségjegyek kidomborítását, az egyéni adottságokhoz igazodó, lehetőség szerinti harmonikus, de mindig folyamatos személyiségfejlesztést, alternatív programok alkalmazását.

Szorgalmazzuk a rendszeres óvodába járást befogadó, elfogadó, szeretetteljes óvodai légkört biztosítva, megerősítjük a személyes kötődéseket.

Mentálhigiéniai, egészségvédelmi programok, projektek szervezése, egészség és balesetvédelem, környezettudatos nevelés.

A pedagógiai optimizmus érvényesítését, a személyes testi kontaktus felvételét, szeretetet – odafigyelést – elismerést – bátorítást közvetítő kommunikációt, metakommunikációt.

Következésképpen törekszünk arra, hogy az önhibáján kívül hátrányos, illetve veszélyeztetett helyzetben lévő gyermekek is megtalálják helyüket az óvodai közösségekbe, szívesen járjanak óvodába, legyenek aktívak, érdeklődjenek és kíváncsiskodjanak. Vegyenek részt a tevékenységekbe, tudjanak választani, dönteni és kompromisszumot kötni. Tudatosan determináljuk szocializációjukat az esélyegyenlőség biztosításával, s kulcskompetenciáikat úgy alapozzuk meg és fejlesztjük, hogy képességeik, adottságaik alapján testi, értelmi, érzelmi és erkölcsi fejlettségük az óvodáskor végén alkalmassá tegye őket, a minél kudarc nélküli iskolai életre.

12. Intézményünk kapcsolatrendszere

Óvodapedagógiai munkánk eredményességét befolyásolja, hogy milyen intézményegységünk kapcsolatrendszere, annak tartalma, formája, folyamatossága, irányultsága, az együttműködés hatékonysága, az érintettek hozzáállása, attitűdje, elkötelezettsége.

Fontos a minél szélesebb körű kapcsolattartás minden tekintetben. 15 Együttműködési megállapodást kötöttünk több szervezettel, partnerekkel, amely kapcsolatokat folyamatosan ápoljuk a TÁMOP 3.3.8 pályázat rendezvényeire folyamatos meghívást kaptak a partnerek, a pályázat fenntartási időszakában is fontos feladatunknak tekintjük a kapcsolatok működését.

A kapcsolattartás formái és az együttműködés során használjuk a következő infokommunikációs eszközöket, online csatornákat: telefon, email, közösségi oldalak.

Meghatározók azokkal az intézményekkel a kapcsolataink, amelyek az óvodába lépés előtt, alatt és után meghatározó szerepet töltenek be a gyermekek életébe. E tekintetben előnyös helyzetben vagyunk, hiszen közös igazgatású köznevelési intézményi státuszunkból fakadóan munkakapcsolatban vagyunk a bölcsődével.

12.1. Bölcsőde

A bölcsődei gondozás alapelveit, módszereit, előírásait rendszeres szakmai megbeszélés keretében megismerjük annak érdekében, hogy a gyermekek bölcsődében kialakított gondozási, pihenési, táplálkozási, közösséghez kapcsolódó szokásrendszerét, önellátási szintjét, tevékenységi formáit megismerjük, s az átmenetet zavartalanabbá tesszük ezen ismeretek birtokában.

Célunk, a szakmai előírások megsértése nélkül, hogy a bölcsődegondozási, nevelési gyakorlata az óvodába lépést megelőző közvetlen időszakába közeledjen az óvodaihoz, ill., hogy mi építsünk a bölcsődeire.

Együttműködésünk formái:

- A bölcsőde tájékoztatja a szülőket az óvodai beíratásról, névsort készít a bölcsődébe maradó óvodáskorú gyermekekről, kiemelten a szociálisan hátrányos helyzetre.
- Biztosítjuk az átmenet zavartalanágát, a befogadást.
- Kölcsönös hospitálásokat szervezünk.
- Ellátogatunk egymás rendezvényeire, segítséget nyújtunk egymás programjainak megvalósításához.
- Kölcsönösen részt veszünk a szakmai napokon.
- A TÁMOP 3.3.8 pályázat keretében kialakított együttműködési megállapodások keretében a rendezvényekre a partnereket meghívjuk, és kölcsönösen részt veszünk egymás programjain.

12.2. Általános iskola

A Vörösmarty Mihály Általános Iskolával egymás munkájának kölcsönös tiszteletén, szakmai tájékoztatásán alapuló, folyamatos és érdembeli munkakapcsolatot, együttműködést alakítottunk ki.

Óvoda-iskola átmenet támogatása:

- **Iskolaérettség elérését támogató pedagógiai munka.** Differenciált, egyéni fejlesztés, szabad játék, változatos tevékenységek, kompetenciákhoz kapcsolódó képességek fejlődéséhez megfelelő nevelőkörnyezet biztosítása, szűrés, mérés és a fejlődés folyamatos nyomon követése, Mozgáskotta, Kedvesház, Fogom a kezéd... - Óvoda – iskola átmenet és Adaptációs team. Feladata: Az Óvoda –Iskola átmenet támogatása a TÁMOP 3.3.8 pályázat fenntartási időszakában is közös programok szervezésével.
- **Iskolaválasztás:** tájékoztatás a gyermek mért és megállapított fejlettségéről, érdeklődéséről, felvilágosítás – Menedzsment, intézményvezetés.
- **Az érintett iskolákkal közös óvoda - iskola átmenetet segítő program kidolgozása:** folyamatszabályozás szerinti komplex program, DIFER mérés 5 éves korban, gyakori hospitálás, esetmegbeszélések – beiskolázás előtt, szakmai műhely munka és szakmai napokon való részvétel, közös szakmai és projekt napok, kulturális rendezvények – Óvoda – iskola átmenet, Mérési és adaptációs team, intézményvezetés.
- **A gyerekek fejlődésének után követése** legalább az általános iskola első évében: tanév elején közös óravezetés, látogatás, félévi osztályozón való részvétele, szakmai megbeszélés – Óvoda-iskola átmenet team, intézményvezetés.

Cél:

- szakmai munka megismerése, egymásra épülés biztosítása;
- alapelvek, metodikák, eljárások azonos értelmezése;
- az iskolába lépő gyermekek megismerése, interakció kialakulásának segítése;
- óvoda – iskola átmenet folyamatának kidolgozása, megvalósítása;
- a beiskolázás jogszabály szerinti megvalósítása;
- a pedagógiai munka, az integrált nevelés, kompetencia alapú képesség fejlesztés folytonosságának, szakmaiságának elősegítése.

Szakmai kompetenciáink tiszteletben tartásával hatékony együttműködés érdekében feladatunk:

- szakmai és általános pedagógiai témájú előadásokra, megbeszélésekre kölcsönösen részt veszünk, megismerjük egymás alapküldokumentumait, eredményeit, nehézségeit;
- betekintést biztosítunk az iskolába lépő gyermekek fejlődést nyomon követési, DIFER mérési, iskolaérettségi vizsgálatának anyagába, tájékoztatjuk a leendő elsős nevelőket elért eredményeinkről, a kiemelt figyelmet érdemlő kérdésekről;

- alternatív jellegű pedagógiai és fejlesztő programunk (Kedvesház, Fogom a kezed... Mozgáskotta) eredményeiről igény szerinti beszámolót, szakmai team megbeszélést, bemutatót tartunk;
- nyitott óvodaként lehetőséget biztosítunk hospitálásra, gyermekekkel, szülőkkel való előzetes ismerkedésre;
- partneri elégedettségi, s igény felmérést végzünk tanítók körében, meghatározott rendszerességgel, az óvodapedagógiával kapcsolatos kérdések, s a gyermekek iskolai életre való alkalmasságának, előrehaladásának vonatkozásában;
- kidolgozzuk, szabályozzuk a tankötelezettséggel kapcsolatos feladatellátás rendszerét.

A gyermekek iskolai életre való alkalmassá tétele az óvodába lépes pillanatától kezdődő, folyamatos és tervszerű, differenciálást és egyéni bánásmódot feltételező, komplex feladat, melynek célja, hogy minden gyermek önmagához mérten optimális fejlettségi szintet érjen el. A szabad játék, játékba integrált irányított tevékenységek, speciális megsegítések, alternatív jellegű programok rendszerében egyenlő hozzáférést, esélyt biztosítunk a gyermeki személyiség teljes kibontakoztatására, az önmegvalósításra. A pedagógiai feladatkör kezelésében elsődleges célunk a célirányos, komplex fejlesztés, melyben a kompetenciákra, az ismeret, attitűd, képesség hármasságára helyezük a hangsúlyt. Nevelésünk összetettségével, differenciáló metódusával az egész személyiségre, benne a pszichikus funkciókra irányul, olyan tendenciális fejlesztéssel, ami alkalmassá teszi a gyermekeket az óvodáskor végére az alapvető kultúrtechnikák elsajátítására. Az óvoda - iskola átmenet kérdését kiemelt feladatként kezeljük, folyamatát szabályozzuk. Állandó és változó elemei vannak, melyeket PDCA logika szerint módosítunk. A tervet, illetve a terveket a nevelési évek kezdetén az erre a célra, az óvodai-iskolai pedagógusokból álló team készíti el.

12.3. Óvoda – Család

Valljuk, hogy a nevelésben a család szerepe az elsődleges, melyre építünk, és azt kiegészítve szolgáljuk a gyermek harmonikus fejlődését.

Célunk:

- A gyermekek mindenek-feletti érdekeinek képviselője.
- A családok hagyományainak, tradícióinak, szokásaiknak, nevelési elveinek, elvárásainak, értékrendjének megismerése, alapelvek azonosságának növelése családok megnyerése az óvoda célkitűzéseinek elfogadásához, megvalósításához.
- Lehetőséget adni a szülőknek az aktív párbeszédre, egyenrangú partnerkapcsolatra.
- Szülői szemléletformálás a szabad játék kiemelt szerepéről komplex intervenciók (beavatkozási) stratégia és gyakorlat kidolgozása a helyi szükségletek alapján.
- A gyermek fejlettségének és a fejlődés egész családot érintő rizikó faktorainak mérlegelése az erősségek alapján.
- A szülő segítése gyermekek viselkedésének értelmezésében.
- A sajátos nevelési igényű gyermekek szüleinek megfelelő tájékoztatása a problémáról és a fejlesztés lehetőségéről. Szükség esetén megfelelő szakember kiválasztásában és a kapcsolat felvételében való segítségnyújtás.

A kapcsolattartás konkrét formái és a továbbfejlesztés lehetőségei:

- Építve tapasztalatainkra és eredményeinkre a megszokottnál gazdagabb együttműködésre törekszünk a családokkal. Mi, a szülők mindegyikét, megnyerni szeretnénk, mert ez a feltétele a nevelésben való aktív körbeműködésünknek.
- Arra törekszünk, hogy a velünk kapcsolatba lépő családok a beiratkozás pillanatától segítséget kapjanak óvodapedagógusainktól. A nyílt és bizalmon alapuló kommunikáció kiépítése időigényes feladat. Ezért fontos, hogy a pedagógusok kezdettől fogva rendszeresen beszélgessenek a családokkal.
- Adjunk időt, alkalmat, bátorítást a családnak, hogy megosszák velünk gondolataikat, céljaikat, örömeiket, gondjaikat. Adjunk lehetőséget a privát beszélgetésre, és az információt kezeljük bizalmasan.

A kapcsolattartás formái:

- **Beszoktatás:**
A szülők az óvodapedagógusokkal közösen segítik a gyermekek beilleszkedését az óvoda életébe. „UGRI-BUGRI” PROGRAM a beszoktatás időszakában az újonnan óvodába érkező gyermekek és szüleik részére a régi óvodások részvételével.
- **Családlátogatás:**
Fontos feladatunk annak feltérképezése, hogy a család és az óvoda nevelési elképzelései és nevelési módszerei megegyeznek-e. Meg kell keresnünk a lehetőséget az egységes nevelésre, melyben segít a gyermek és a család megismerése. TÁMOP 3.3.8 pályázatban vállalt feladatoknak megfelelően
- **Szülői értekezlet:**
Tájékoztatjuk a szülőket a gyermekcsoport fejlődéséről. A nevelést érintő témákban előadásokat szervezünk, logopédus, gyermekorvos, pszichológus segítségével.
- **Összevont szülői értekezlet:**
Tájékoztatót adunk a szülőknek az óvoda pedagógiai munkájáról.
- **Fogadó órák:**
Reálisan tájékoztatjuk a szülőket gyermekük fejlődéséről, megbeszéljük a következő időszak nevelési feladatait (szükség szerint, de minimum negyedévente). Valamennyi tanköteles korú gyermek szüleivel egyre gyakoribbá váló egyéni beszélgetéseket kezdeményezünk a közelgő beiskolázásra fókuszálva.
- **Nyílt napok:**
Megismertetjük a szülőket a korszerű nevelési eljárásokkal, ízelítőt kaphatnak az óvoda életéből. Együtt játszhatnak és tevékenykedhetnek gyermekeikkel igény szerinti időpontokban.
- **Rétegszülői értekezletek:**
Új óvodások, tanköteles, logopédiai és fejlesztő pedagógiai ellátásban érintett gyermekek szüleinek, téma specifikusan.
- **Közös programok szervezése:**
Különböző rendezvényeket szervezünk, ezáltal is erősítve a család és az óvoda kapcsolatát. Közös ünnepek (gyermeki élet ünnepeihez, jeles napokhoz kapcsolódóan), sportnapot (gyermeknap...), szabadidős programot, játék és munkadélután (jeles napokhoz, projektekhez, fejlesztési résztema tervekhez kapcsolódóan).

Mindkét feladat-ellátási helyen SZMK, intézményes szinten SZMK választmány képviseli a szülők véleményét, kérését, jogainak érvényesítését, hatékonyan segítve munkánkat, koordinálják a feladatokat éves feladattervük szerint, amit a vezető testülettel egyeztetve készítenek el. Összejöveleinket szükség szerint tartják. Biztosítjuk minden esetben véleményezési, jóváhagyási, döntési jogaik érvényesítését. Az SZMK tagok az óvodapedagógusokkal, a választmány tisztségviselői az intézményegység vezetővel állnak közvetlen kapcsolatba. Közös programok bevonása a TÁMOP 3.3.8 pályázatban vállalt indikátoroknak megfelelően, a fenntartási időszakban is.

Szülők tájékoztatásának formái:

- szóbeli;
- névre szóló levél, meghívó, plakát;
- szülős hirdető táblák (programok, neveléshez kapcsolódó szemelvények esszék, cikkek);
- naprakész honlap;
- a helyi újság.

Szülőkkel való kapcsolattartás, együttműködés:

- **Személyes kapcsolat kialakítása minden szülővel:** családlátogatás, fogadóóra, napi jelzés, tájékoztatás, rendhagyó szülői értekezlet.
- **A gyermekek egyénre szabott beszoktatásának biztosítása:** beszoktatás értékelése, folyamatszabályozás.
- **Rendszeres napi vagy heti tájékoztatás a gyermekek fejlődéséről:** az egyéni fejlesztési napló bejegyzéseinek megbeszélése, a gyerekek alkotásainak megmutatása, elemzése, szülők részvételi lehetőségének biztosítása a foglalkozásokon, napi jelzés, vagy beszélgetés, félévenként, illetve szükség szerinti tájékoztatás, gyermeki munkák és projekt tervek kihelyezése, nyitott óvodai programok, fogadóóra .
- **Egyéni beszélgetések, gyermekneveléssel kapcsolatos nézetek kicserélése,** a család szokásainak, értékrendjének megismerése, megértése, a család erőforrásainak feltárása: családlátogatás, fogadóóra, egyéni beszélgetések, gyűjtő munka, gyermeki jelzés megbeszélése, problémafelvetés .
- **Szülői közösségek kialakítása, rendezvények szervezése:** ötleteinek elfogadása, évente ütemterv szerint, szülők meghívása bevonása, projektnapok .
- **Partnerközpontú működés, szülői igények kiszolgálása:** igény és elégedettségi mérés évente, jelzések észrevételek megbeszélése, egyéni igények figyelembe vétele- szakmaiság megőrzése – intézményvezetés.

12.4. Városi Művelődési Ház és Könyvtár

- Gyermekelőadások, koncertek, kiállítások, játszóházak szervezése.
- Könyvtári szolgáltatások.

12.5. Egészségügyi szervek

A kapcsolat az egészséges életmód, a környezettudatos nevelés, mentálhigiéna szempontjából kiemelkedően fontos terület.

Célunk:

Olyan érdemi együttműködés megvalósítása, amely az egészségvédelmet, egészség megőrzést, egészség tudat formálását, a gyermekek testi fejlődésének nyomon követését szolgálja az esélyegyenlőség biztosításával.

Feladataink:

- **Egészségügyi szűrővizsgálatok:** a gyermek testi fejlődésének nyomon követése, regisztrálása, rendszeres szűrővizsgálat együttműködési megállapodás szerint orvosi - fogászat, szemészet, fülészet
- **Gyermekorvosi tanácsadás** előadás formájában, **védőnői tanácsadás** fogadóórán, szülői értekezleten, projektnapon, közös egészségvédelmi programok
- **Gyermekjóléti szolgáltatások kezdeményezése, illetve szervezése:** gyűjtési és adományozási akciók, rendezvényeken való részvétel, lehetőség szerint programok támogatása.
- **A szociális ellátórendszerrel való aktív együttműködés:** esetjelzés, rendkívüli segély, szociális hátrányok enyhítése, egyéni segítségnyújtás.

12.6. Szakmai szolgáltatók, szakszolgálatok, szakmai kapcsolatok

- A Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Pedagógiai Intézet által szervezett szakmai rendezvényeket, továbbképzési lehetőségeket figyelemmel kísérjük. Ezeken nagyszámban, aktívan részt veszünk. Bekapcsolódunk a műhelymunkákba, kiadványaikban szakmai anyagokat jelentetünk meg. Szakmai szolgáltatást vásárolunk.
- A Szolnok Városi Pedagógiai Szakszolgálat, Tanulási Képességet Vizsgáló Szakértői Bizottsággal együttműködésünk érdemi, előírás szerinti és folyamatos. A sajátos nevelési igényű gyermekek speciális megsegítésébe részt vesznek, tanácsokkal segítik munkánkat.
- Pedagógiai Szakszolgálattal érdemi, folyamatos munkakapcsolatunk van. A szakszerűen, folyamatosan végzik a tanácsadást, a gyermekek fejlesztését. A logopédiai ellátás főként a tanköteles és tankötelessé válható gyermekekre terjed ki. Az organikus okra visszavezethető sajátos nevelési igényű gyermekek ellátását külön díjazás ellenében végzik a szakemberek.

A beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézségű gyermekek ellátásában is részt vállalnak. A nevelési tanácsadást végző pszichológus terápiás kezeléssel segíti a deficitek mérséklését, a gyermekek lelki egészségvédelmét. Szakmai rendezvényeken kölcsönösen részt veszünk. Együttműködésünket fokozni kellene, pl. logopédiai ellátás, BTMN-s gyermekek fejlesztése területén, amit az alkalmazottak száma, s kiterjedt feladat-ellátási körük nem tesz lehetővé.

12.7. Egyházak

A szülők határozott írásos kérelme alapján heti egy alkalommal hitoktatás szervezésére biztosítunk lehetőséget a katolikus és református egyház hitoktatóinak.

12.8. Újszászi Roma Kisebbségi Referens

A cigány kultúra, életvitel, szemléletmód megismerése az alapja kisebbségi nevelésünknek, melyhez a kisebbségi önkormányzat lehetőségei szerint támogatást nyújt. TÁMOP 3.3.8 pályázatban vállat együttműködési megállapodásnak megfelelően.

13. Mérés, értékelés

Gyermekeket mérő eszközeink:

- DIFER mérőeszköz – évente két alkalommal
- Fejlődés folyamatos nyomon követése
- Szociometria

Mérés, értékelés a fejlődés folyamatos nyomon követése:

- A köznevelési törvény egyértelműen rögzíti, hogy az óvodákat - ezzel együtt az óvodásokat is - értékelni és mérni kell
- A folyamatosság nem csak azt jelenti, hogy többször, hanem azt is, hogy apró részletekben, egyszerre csak egy kicsi területet célozzunk meg.

Az óvodás gyermek fejlődésének nyomon követése:

- A kompetenciákon alapuló nevelés és a gyermekek fejlődésének nyomon követése, mérése azt erősíti, hogy minden gyermek „más”, hogy minden gyermek saját kompetenciákkal rendelkezik, és hogy minden gyermek fejlődését elsősorban saját magához kell mérni.
- A hatékony, eredményes nevelés legalapvetőbb feltétele a gyermek megismerése, ami ahhoz is szükséges, hogy tudjuk, mely területen kell fejlődnie.
- Óvodánk gyermekközpontú programjának alapja a gyermek- megfigyelésének alapján végzett elemző munkára épített- fejlesztő tevékenység.

- A megfigyelés az óvodapedagógus egyik legfontosabb eszköze, hiszen az óvodás korú gyermek folyamatosan érik, változik, tehát az érés, mint lélektani folyamat, amely megteremti a tanulás belső feltételeit a szervezetben, a valóságban tényleg működik. Ez a rendszer azonban minden területen folyamatos, és nem mindig alkalmankénti mérést igényel.
- Ennek érdekében nevelőtestületünk saját szempontrendszer alapján dolgozott ki megfigyelésen alapuló szempontokat, amelyek alapján a gyerekek fejlettségi szintjét megállapítjuk, és folyamatosan nyomon követhetjük, illetve ez alapján egyéni fejlesztési tervet készítünk. Az egyéni fejlesztési tervet negyedévente egyénre szabottan papír alapon vezetjük, (sikerült; nem sikerült megvalósítani) és egyénenként a „fejlődés folyamatos nyomon követése” lapon fejlesztő területenként értékeljük és így képet kaphatunk arról mely területen milyen fejlettségi szinten áll a gyermek. Másik mérőeszközünk ötéves kortól a DIFER mérés, amelyet évente két alkalommal mérünk. Társas kapcsolatok alakulását szociometria módszerével vizsgáljuk. A tevékenység megvalósítása után a reflexiókkal kijelöljük a további feladatainkat (sikeresség, sikertelenség, hogyan? mi módon? másképpen...)
- Erről a szülőket félévente tájékoztatjuk.
- A normákhoz való igazodás, a szabálytudat, a szabályalakítás képessége, az alkalmazkodás, a kezdeményezés és a döntés képessége az érettség jele, melynek megalapozása az óvodában valósul meg.
- A szocializáció alapja a játék, hiszen a játék közben alakulnak a kapcsolatok, ekkor történik az érzelmek alakulása és a normák elsajátítása is. Ennek érdekében a szocializáció szempontjából a nyomon követés is aprólékos, sokrétű.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére:

1. A gyermek belső érése, valamint a családi nevelés és az óvodai nevelési folyamat eredményeként a kisgyermekek többsége az óvodáskor végére eléri az iskolai élet megkezdéséhez szükséges fejlettséget. A gyermek az óvodáskor végén belép a lassú átmenetnek abba az állapotába, amelyben majd az iskolában, az óvodásból iskolássá szocializálódik.
2. Az iskolakezdéshez az alábbi feltételek megléte szükséges: testi, lelki és szociális érettség, verbális és értelmi képességek fejlettsége.
  - a testileg egészségesen fejlődő gyermek hatéves kora körül eljut az első alakváltozáshoz. Megváltoznak testarányai, megkezdődik a fogváltás. Teste arányosan fejlett, teherbíró. Mozgása összerendezettebb, harmonikus finommozgásra képes. Mozgását, viselkedését, testi szükségletei kielégítését szándékosan irányítani képes.
  - A lelkileg egészségesen fejlődő gyermek az óvodáskor végére nyitott érdeklődésével készen áll az iskolába lépésre. A tanuláshoz szükséges képességei alkalmassá teszik az iskolai tanulás megkezdéséhez.
  - Az értelmi képesség területén különös jelentősége van az érzékelésnek, a téri észlelés fejlettségének, a vizuális és akusztikus differenciálásnak, a téri tájékozottságnak, a térbeli mozgásfejlettségnek, a testséma kialakításának. Megjelenik a szándékos bevezetés és felidézés az önkéntelen és a közvetlen mellett, megnő a megőrzés időtartama. Megjelenik a tanulás alapját képező szándékos figyelem, fokozatosan növekszik a figyelem tartalma, terjedelme, könnyebbé válik a megosztása és átvitele.

A cselekvő-szemléletes és képi gondolkodás mellett az elemi fogalmi gondolkodás is kialakulóban van. Elemi ismeretekkel rendelkeznek önmagukról és környezetükről.

- Verbális fejlődésükre jellemző, hogy érthetően, folyamatosan kommunikálnak, gondolataikat, érzelmeiket mások számára is érthető formában, életkoruknak megfelelő tempóban és hangsúllyal tudják kifejezni. Mindent szófajt használnak, különböző mondatszerkezeteket, mondatfajtákat alkotnak, végig tudják hallgatni és megértik mások beszédét.
- A gyermekek szociálisan is érette válnak az iskolára. A szociálisan egészségesen fejlődő gyermek kedvező iskolai légkörben készen áll az iskolai élet és a tanító elfogadására, képes a fokozatosan kialakuló együttműködésre, a kapcsolatteremtésre felnőttel és gyermektársaival. Egyre több szabályhoz tud alkalmazkodni, késleltetni tudja szükségletei kielégítését. Ismeri a viselkedés alapvető szabályait, kialakulóban vannak azok a magatartási formák, szokások, amelyek a természeti és társadalmi környezet megbecsüléséhez, megóvásához szükségesek. Feladattudata kialakulóban van, ez a feladat megértésében, a feladattartásban, a feladatok egyre eredményesebb (kreatívabb) elvégzésében nyilvánul meg. Kitartásának, munkatempójának, önállóságának, önfegyelmének alakulása biztosítja ezt a folyamatot.

A sajátos nevelési igényű gyermekek esetében speciális szakemberek segítségével végzett folyamatos pedagógiai munka mellett érhető csak el a fentiekben leírt fejlettség.

Kiemelt figyelmet igénylő gyermekek iskolaérettségi kritériumai tükrözik a befogadó intézmény elvárásait az iskolába kerülő gyermekekkel szemben.

14. Eszközök, berendezések

Megnevezés	Igény	Db	Tevékenység
Konstrukció, építő játékok	csoportonként 5	45	Játék
Fejlesztő játékok	óvodánként 15	30	
Szerepjáték kellékei	csoportonként	-	
Udvari mászó falak	1	6	
Babaház	csoportonként 1	7	
Dramatizáláshoz használható készlet	csoportonként 1-1	18	Játék Kompetencia csomag Mese, vers Zenei nevelés Kapcsolattartás
Bábkészlet			
Meseládikó	csoportonként 1	8	
Képes mesekönyvek	csoportonként 25	225	
Magnó, CD lejátszó	csoportonként 1	4	
Video kamera	intézmény 1	1	
Laptop	intézményi 7		
Rajzolás	csoportonként, gyermekenként	szükség szerinti mennyiség	Vizuális nevelés
Festés			
Hajtogatás			
Gyöngyfűzés			
Népi kismesterségek			
Építés, barkácsolás			
Nyomat készítés eszközei			
Akvárium, terrárium	csoportonként 1	6	Külső világ tevékeny megismerése
Mikroszkóp, távcső, nagyító	csoportonként 1	9	
Tudományos könyvek	csoportonként 10	90	
Földgömb	csoportonként 1	9	
Térkép	csoportonként 1	9	
Vizes, homokos asztal	csoportonként 1	9	
Matematikai fejlesztő játékok	óvodánként 10	20	Matematikai fejlesztés
Kerti szerszámok (gyermek)	csoportonként 2	18	Munka jellegű tevékenység
Takarító eszközök (gyermek)			
Kisebbségi kultúrához kapcsolódó hang és képanyag	Óvoda	Szükség szerint	Kedvesház Program
Irodalmi művek (mese és képeskönyv)	csoportonként 15	135	Multikulturális nevelés
Családi nap eszközei		szükség szerint	

**„Mindenfajta nevelés önnevelés, és mi nevelők csak
a saját magát nevelő gyermek környezetét
alkotjuk.**

/Rudolf Steiner/”

15. Érvényességi nyilatkozat

A helyi pedagógiai program érvényességi ideje: 2021. május 01.

A program módosításának indítékai:

- Törvényi változások
- Nevelőtestület más program bevezetéséről dönt
- Szervezeti átalakítás
- Egyéb módosítási javaslat

A bevezetés időpontja: 2016. május 01.

A felülvizsgálat indoka:

- A program alkalmazása során felmerülő változások beépítése
- A törvényi változásokból adódó feladatok beépítése, kidolgozása

Újszász, 2016. május 01.

16. Legitimációs záradék

Újszász Városi Óvoda és Bölcsőde Óvodai Intézményegységének Nevelőtestülete javította és átdolgozta

Újszász, 2016. március 06.

Újszász Városi Óvoda és Bölcsőde Intézményvezetője

Jóváhagyta: .....

Újszász, 2016. március 31.

Újszász Városi Óvoda és Bölcsőde Városi Óvodai Intézmény Szülői Választmánya

Elfogadta: .....

Újszász Városi Önkormányzat Képviselő – testülete 48/2016 (IV.26) képviselőtestületi határozatával jóváhagyta.

Újszász, 2016. március 31.